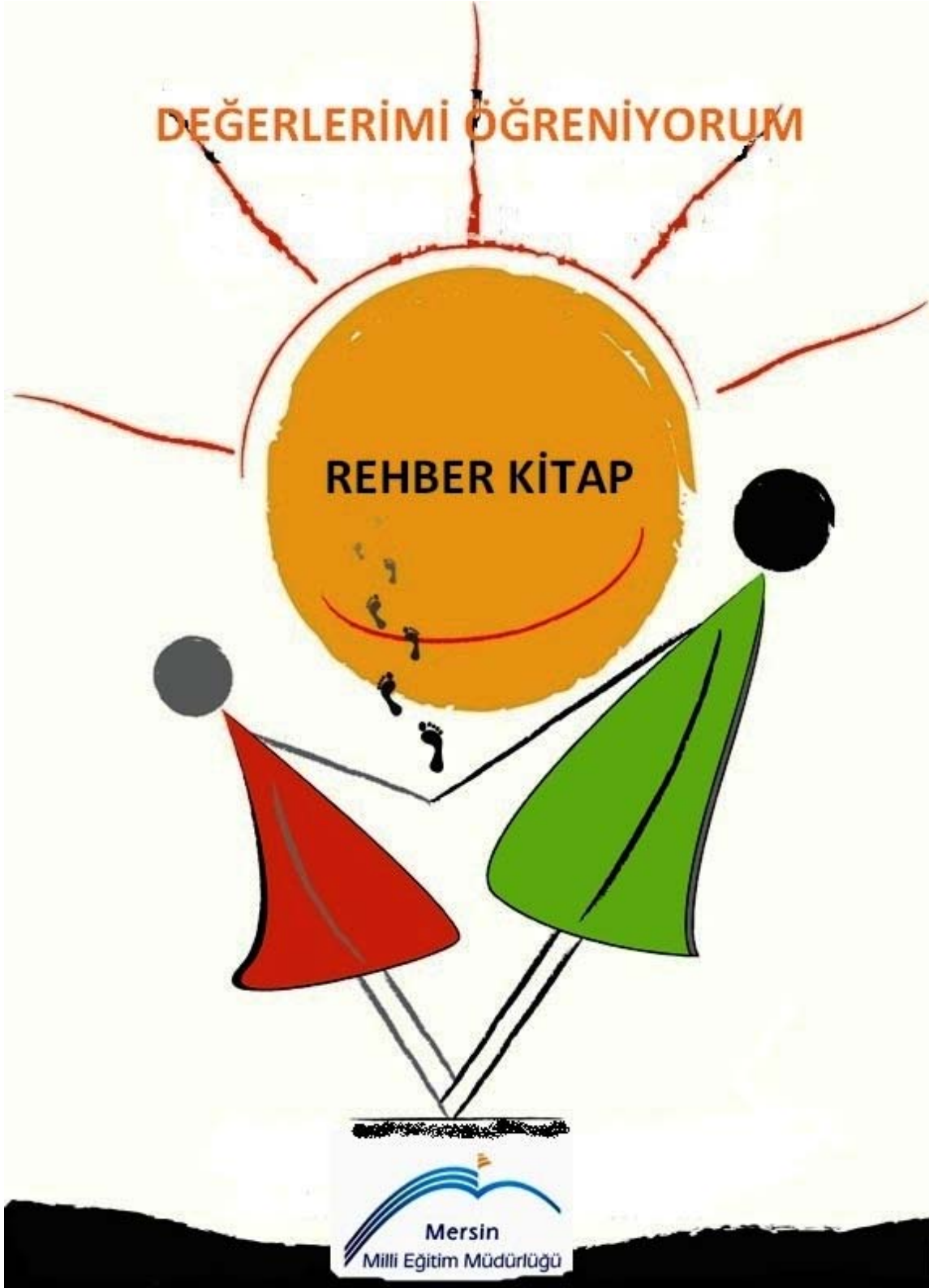

DEĞERLERİMİ ÖĞRENİYORUM

REHBER KİTAP

**T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ**

DEĞERLERİMİ ÖĞRENIYORUM

REHBER KİTAP

*"İcra eden,
tatbik eden,
karar verenden
daima daha
kuvvetlidir."*

Okullarımızda, çocuklarımızın, değerlerimizi benimsemelerine yönelik yapılan çalışmalara katkı sağlamak üzere hazırlanan elinizdeki rehber, uzun bir çalışmanın ürünüdür. Değerler eğitimiyle, çocuklarımıza evrensel değerlerin yanında, bizi biz yapan değerlerimizin de kazandırılması amaçlanmaktadır.

En değerli varlıklarımız olan çocuklarımızın sağlam karakterli, özgüven sahibi, bilgi ve teknoloji üretebilen ve ürettiklerini insanlığın faydasına kullanan bireyler olarak yetişebilmeleri, nitelikli bir öğretimin yanında, ulvi değerlere sahip olmalarıyla da mümkün olacaktır.

Okullarımızda uygulanmak üzere oluşturulan bu rehberin hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür eder, tüm öğretmen, yönetici, veli ve öğrencilere bu süreçte başarılar dilerim.

Hasan GÜL
İl Milli Eğitim Müdürü

PROJE EKİBİ

Erol ÖZDEMİR	(Proje Koordinatörü)
Aysel ÖZMUTLU	(Hoşgörü, Tutumluluk)
Yıldız YILDIRIM	(Saygı, Özgüven)
Nazlı ATINÇOĞLU	(Yardımlaşma-Dayanışma, Nezaket ve Görgü Kuralları)
Yusuf ADA	(Sorumluluk Bilinci, Duyarlılık, Temizlik)
Mutlu UYGUR	(Sevgi)
Özcan YÜCEL	(Adalet, Doğruluk ve Dürüstlük)
Soner YURTDAŞ	(Sekretarya)
Erkan ÇUHADAR	(Teknik Tasarım)
İslam HATİPOĞLU	(Teknik Tasarım)

İÇİNDEKİLER

	SAYFA NO
ÖNSÖZ	1
GİRİŞ	2
DEĞER EĞİTİMİ UYGULAMA KILAVUZU	3
1.SEVGİ	6
A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR	7
A.1.Ayın Sorusu	7
A.2. Özlü Sözler	7
B.SINIFIÇI ETKİNLİKLER	8
B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER	8
Okuma Metni(Gerçek Sevgi)	8
B.2.SEVGİ DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI	8
B.3.YARIŞMA	11
B.4.BEYİN FIRTINASI	11
B.5.MÜNAZARA	11
C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER	11
D.KAZANIMLAR	14
E.KAYNAKÇA	14
2. SAYGI	15
A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR	16
A.1.Ayın Sorusu	16
A.2. Özlü Sözler	16
B.SINIFIÇI ETKİNLİKLER	16
B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER	16
Okuma Metni(Terzi)	16
Okuma Metni(Bin Aynalı Tapınak)	16
B.2.SAYGI DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI	17
B.3.YARIŞMA	19
B.4.BEYİN FIRTINASI	19
B.5.MÜNAZARA	19
C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER	20

D.KAZANIMLAR	25
E.KAYNAKÇA	25
3.HOŞGÖRÜ	26
A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR	27
A.1.Ayın Sorusu	27
A.2. Özlü Sözler	27
B.SINIFIÇİ ETKİNLİKLER	27
B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER	27
Okuma Metni(İncinin Öyküsü)	27
B.2.HOŞGÖRÜ DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI	28
B.3.YARIŞMA	30
B.4.BEYİN FIRTINASI	30
B.5.MÜNAZARA	31
C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER	31
D.KAZANIMLAR	33
E.KAYNAKÇA	33
4.SORUMLULUK	34
A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR	35
A.1.Ayın Sorusu	35
A.2. Özlü Sözler	35
B.SINIFIÇİ ETKİNLİKLER	36
B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER	36
Okuma Metni(Benim İşim Değil Ki...)	36
Okuma Metni(Mimar Sinan'ın Sorumluluğu)	36
B.2.SORUMLULUK DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI	37
B.3.YARIŞMA	40
B.4.BEYİN FIRTINASI	40
B.5.MÜNAZARA	40
C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER	40
D.KAZANIMLAR	41
E.KAYNAKÇA	41
5.ADALET	42
A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR	43

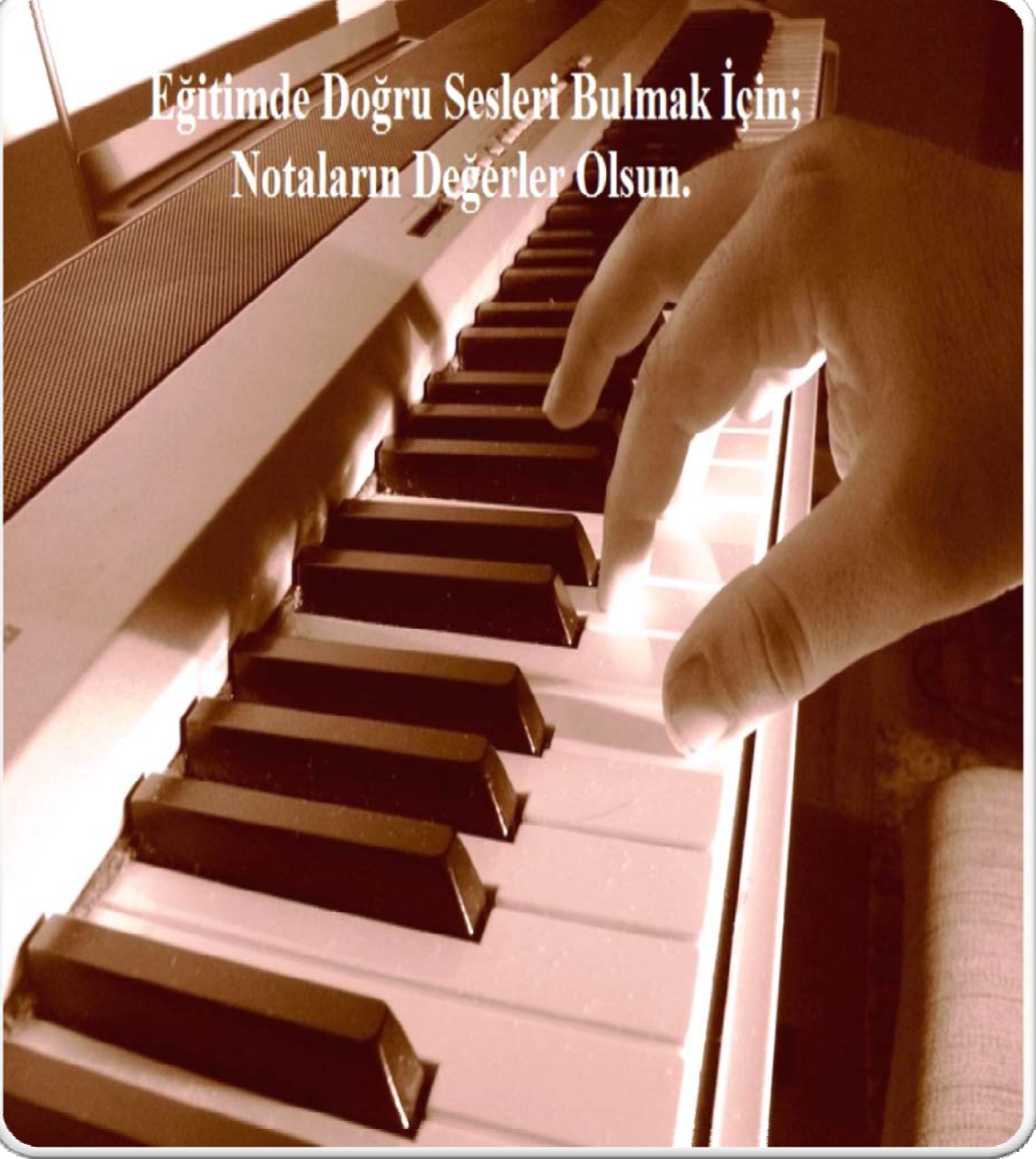
A.1.Ayın Sorusu	43
A.2. Özlü Sözler	43
B.SINIFIÇI ETKİNLİKLER	43
B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER	43
Okuma Metni(Kurşun Kalemin Hikâyesi)	43
B.2.ADALET DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI	44
B.3.YARIŞMA	45
B.4.BEYİN FIRTINASI	45
B.5.MÜNAZARA	45
C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER	46
D.KAZANIMLAR	47
E.KAYNAKÇA	47
6.DOĞRULUK – DÜRÜSTLÜK	48
A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR	49
A.1.Ayın Sorusu	49
A.2. Özlü Sözler	49
B.SINIFIÇI ETKİNLİKLER	50
B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER	50
Okuma Metni(Dürüstlük)	50
Okuma Metni(Fıkra)	50
Okuma Metni(Ling'in Dürüstlüğü)	51
B.2. DOĞRULUK – DÜRÜSTLÜK DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI	53
B.3.YARIŞMA	54
B.4.BEYİN FIRTINASI	55
B.5.MÜNAZARA	55
C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER	55
D.KAZANIMLAR	58
E.KAYNAKÇA	58
7.TEMİZLİK	59
A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR	60
A.1.Ayın Sorusu	60
A.2. Özlü Sözler	60

B.SINIFIÇI ETKİNLİKLER	60
B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER	60
Okuma Metni(Bakteriler)	60
Okuma Metni(Banyo)	61
Okuma Metni(Tükürük Avcıları)	61
B.2. TEMİZLİK DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI	61
B.3.YARIŞMA	62
B.4.BEYİN FIRTINASI	63
B.5.MÜNAZARA	63
C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER	63
D.KAZANIMLAR	64
E.KAYNAKÇA	64
8.ÖZGÜVEN	65
A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR	66
A.1.Ayın Sorusu	66
A.2. Özlü Sözler	66
B.SINIFIÇI ETKİNLİKLER	66
B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER	66
Okuma Metni(İki Tarafı Da Tura Olan Para)	66
Okuma Metni(Bir Özgüven Hikâyesi)	67
B.2. ÖZGÜVEN DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI	67
B.3.YARIŞMA	72
B.4.BEYİN FIRTINASI	73
B.5.MÜNAZARA	73
C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER	73
D.KAZANIMLAR	75
E.KAYNAKÇA	75
9. YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA	76
A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR	77
A.1.Ayın Sorusu	77
A.2. Özlü Sözler	77
B.SINIFIÇI ETKİNLİKLER	77
B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER	77

Okuma Metni(Bir Simit)	77
Okuma Metni(En İyi Buğday)	80
B.2. YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI	80
B.3.YARIŞMA	81
B.4.BEYİN FIRTINASI	81
B.5.MÜNAZARA	81
C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER	81
D.KAZANIMLAR	83
E.KAYNAKÇA	83
10.DUYARLILIK	84
A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR	85
A.1.Ayın Sorusu	85
A.2. Özlü Sözler	85
B.SINIFİÇİ ETKİNLİKLER	85
B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER	85
Okuma Metni(Engelli Olimpiyatı)	85
Okuma Metni(Fare Kapanı)	86
Okuma Metni(Böyle Bir Ağaç Yetiştirdin Mi?)	87
B.2. DUYARLILIK DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI	87
B.3.YARIŞMA	88
B.4.BEYİN FIRTINASI	88
B.5.MÜNAZARA	88
C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER	89
D.KAZANIMLAR	90
E.KAYNAKÇA	90
11.NEZAKET VE GÖRGÜ KURALLARI	91
A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR	92
A.1.Ayın Sorusu	92
A.2. Özlü Sözler	92
B.SINIFİÇİ ETKİNLİKLER	92
B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER	92
Okuma Metni(Bir Bardak Süt)	92

Okuma Metni(Bir Kirpi Hikâyesi)	93
Okuma Metni(Nezaket)	93
B.2. NEZAKET VE GÖRGÜ KURALLARI DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI	94
B.3.YARIŞMA	96
B.4.BEYİN FIRTINASI	97
B.5.MÜNAZARA	97
C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER	97
D.KAZANIMLAR	99
E.KAYNAKÇA	99
12.TUTUMLULUK	100
A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR	101
A.1.Ayın Sorusu	101
A.2. Özlü Sözler	101
B.SINIFIÇİ ETKİNLİKLER	101
B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER	101
Okuma Metni(Tutumlu Çocuk)	101
B.2. TUTUMLULUK DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI	102
B.3.YARIŞMA	103
B.4.BEYİN FIRTINASI	103
B.5.MÜNAZARA	103
C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER	104
D.KAZANIMLAR	104
E.KAYNAKÇA	104
DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ	105

Eđitimde Doğru Sesleri Bulmak İçin;
Notaların Değerler Olsun.

Önsöz

Eğitim, giderek sadece rakamsal bazı değerlerden ibaret bir iş gibi algılanma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu yanlış algının sonucunda da birçok eğitimci ve veli okullarımızın rolünün yalnızca akademik başarısı yüksek bireyler yetiştirmek olduğu zannına kapılmaktadır. Oysa akademik başarı, okulun hedeflerinden sadece biridir ve öncelikli hedef değildir. Eğitimin temel amacı, yüksek ahlak ve karakter sahibi, kendine, topluma ve insanlığa faydalı bireyler yetiştirmektir. Eğitim düzenimizde bu durumun gözden kaçırıldığı son yıllarda fark edilmiş ve “Değer Eğitimi” kavramı eğitimciler tarafından her ortamda kullanılmaya başlanmıştır.

İnsan, değerlerle yaşar ya da başka bir biçimde söylersek insanın hayatına anlam katan şey sahip olduğu değerlerdir. Değerler, ahlak anlamlarıdır aynı zamanda, anlam olmadan yaşayamayacağımıza göre, değerlerin ne kadar önemli olduğu ortadadır.

Eğitim, çocuğun ailede ve okulda olumlu kişilik kazanmasına ve potansiyel yeteneklerini keşfedip geliştirmesine imkân sağlayacak ortamı sağlama işidir. Yani bir öğretme sürecinden çok, çocuğun kendi potansiyelini kullanmayı öğrenmesini sağlama sürecidir. Bu süreçte anne babanın ve öğretmenin rolü dikte etmek değil, yönlendirmek, yol açmak, cesaretlendirmek, rehberlik etmektir.

Özellikle ilk çocukluk yıllarında olumsuz duyguların bastırılması ve olumlu kişilik gelişimi açısından, değerlerin kazandırılmasına yönelik yönlendirme etkilidir. Değer alanı olan ahlak eğitimi insanın duygularının bir düzene konulmasıyla oluşmaktadır. Öfkesini, sevgisini, açlığını, hırsını; doğruya, iyiye, güzele, yönlendirebilen insan, olumlu değerlere sahiptir denilebilir.

Çocuklarda sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik oluşturmak, eğitimin temel amaçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Kaldı ki olumlu kişilik ve ahlak olmadan, belirlenmiş diğer amaçlara ulaşılsa bile bu çok fazla bir anlam ifade etmez. Gazali, “İnsan bulunduğu kabın şeklini alan sıvı gibidir.” benzetmesiyle kişiliğin oluşmasında çevrenin önemine dikkat çeker. Yani çocuğu çevreleyen doğal, sosyal ve kültürel yapı. Bu yapının en önemli unsurları aile ve okuldur.

Değerlere yönelik kazanımların çeşitli etkinlikler ve yaşantılar yoluyla verilmeye çalışılması gerekmektedir. Aksi yönde, klasik bilgi aktarımı şeklinde yapılacak eğitim, istenilen sonuçları doğurmayıp, öğrencilerimizin kuru bilgileri ezberlemelerine sebebiyet verecek, üstelik ailede de belli değerleri kazanmamışsa okulda verilmeye çalışılan değerleri kendisine mal edemeyecektir.

Unutmayalım ki çocuklarımızın karakteri, okul başarısından daha önemlidir ve çocuklarımızın karakter gelişimine, en azından okul başarısına verdiğimiz önem kadar önem vermemiz gerekmektedir. İnsanlık okul başarısı üstün olup da erdem, ahlak ve yüksek karakter sahibi olmayan insanların yarattıkları felaketlerden çok çekmiştir.

Proje Ekibi

Giriş

Elinizdeki rehber, müdürlüğümüz tarafından yürütülen “*Değerlerimi Öğreniyorum Projesi*” kapsamında hazırlanmıştır. Üzerinde çalışılan değerler ilk ve ortaokullarımızın öğretim programlarından süzülerek belirlenmiştir. Rehberden faydalanmayı kolaylaştırmak ve değer eğitiminde nelerin nasıl yapılacağını göstermek amacıyla “*Uygulama Kılavuzu*” hazırlanmış ve rehberin başlangıç kısmına konulmuştur.

Rehberde yapılacak işler belli bir sistematığe göre sıralanmış ve bu sistematik tüm değerlere uygulanmıştır. Değerlerde yer alan açıklayıcı bilgilere, öğretmenlerimiz tarafından daha da zenginleştirilerek, öğrencilere kısa fakat etkili sunumlar yapmaları amacıyla yer verilmiştir. Rehberin sonuna hangi çalışmaların yapıldığını uygulayıcıların takip etmesi ve gerektiğinde rehberle ilgili geri bildirim verebilmeleri için bir “*Değerlendirme Ölçeği*” eklenmiştir. Ayrıca değer eğitiminde ailenin rolünün önemine binaen her değer için veli bültenleri de hazırlanmıştır. Veli bültenlerinden azami ölçüde faydalanılması faaliyetlerin amacına ulaşmasını kolaylaştıracaktır. Okuma metinlerinin, etkinlik ve soru listelerinin sınıf düzeyine uygun olanları öğretmenlerimizce seçilmeli, okutulmalı ve uygulanmalıdır.

Öğrencilere, değerlere yönelik hangi davranışların kazandırılacağı, her değerın sonunda kazanımlar listesinde verilmektedir. Bu kazanımlar uygulayıcılar tarafından daha da geliştirilebilir.

Rehberin içeriği hazırlanırken, çeşitli internet sayfalarından ve kitaplardan faydalanılmış, yapılan alıntılar çoğu zaman amaca uygun hale getirilmesi amacıyla kısaltılmış veya değiştirilmiş, ayrıca proje üyelerince hazırlanan özgün çalışmalara da yer verilmiştir. Rehberde ön, arka kapaklar ile iç sayfalarda kullanılan afişler, etik ile ilgili müdürlüğümüzce yapılan afiş ve slogan yarışmasına katılan eserler arasından seçilmiş ve üzerlerinde değişiklikler yapılarak kullanılmıştır.

Rehber, uygulamada özellikle ilkokullarımızda serbest etkinlik saatlerinde ortaokullarımızda ise uygun zamanlarda kullanılmak üzere öğretmenlerimize yardımcı bir araç olarak hazırlanmıştır. Rehberde yer alan içerikler örnek niteliğinde olup, öğretmenlerimiz tarafından farklı örnekler ve uygulamalar da yapılabilir. Rehberde her değerın sonunda kaynakçasına da yer verilmiştir. Böylece, daha fazla bilgiye ihtiyaç duyan öğretmenlerimiz, bu kaynakların asıllarına ulaşarak çalışmalarını zenginleştirebileceklerdir.

Her değerde işlenmek üzere yarışma, beyin fırtınası ve münazara uygulamalarına da yer verilmiştir. Örnek olarak verilen yarışmalar, sınıfça yapılabileceği gibi okul genelinde de yapılabilir. Beyin fırtınası, işlenilen değerle ilgili öğrencilerin o değerın değişik yönleri üzerinde kafa yormalarına yöneliktir. Münazarada ise işlenen değerle ilgili iki farklı/karşıt durum farklı öğrenci gruplarınca sınıfın huzurunda tartışılmalıdır.

Proje Koordinatörü

DEĞER EĞİTİMİ UYGULAMA KILAVUZU

Madde 1- AMAÇ

1. Bireyi, aileyi, yaşadığımız toplumu ve dünyayı tehdit eden risk ve sorunların çözümünde, toplumsal yaşantımızın temel yapısını oluşturan milli, kültürel, sosyal, manevi, ahlaki ve evrensel değerlerden olan ve müfredat taramaları sonucunda elde edilen;

1. SEVGİ
 - a. İnsan Sevgisi
 - b. Aile Sevgisi
 - c. Vatan-Millet Sevgisi
 - d. Kitap Sevgisi
2. SAYGI
 - a. Kendine Saygı
 - b. Farklılıklara Saygı
 - c. Türk Bayrağına ve İstiklal Marşına Saygı
 - d. Hak ve Özgürlüklere Saygı
 - e. Fikir ve Düşüncelere Saygı
 - f. İnsana Saygı
 - g. Tarihi, Kültürel, Dini Değerlere Saygı
 - h. Özel Hayatın Gizliliğine Saygı (Mahremiyet)
3. HOŞGÖRÜ
 - a. Merhamet
 - b. Şefkat
 - c. Bağışlama
 - d. Alçak Gönüllülük
 - e. Dostluk
 - f. Empati
 - g. Sabır
 - h. Samimiyet
 - i. İyi Niyet
4. SORUMLULUK BİLİNCİ
 - a. Bireysel Sorumluluklar
 - b. Toplumsal Sorumluluklar
 - c. Çalışkanlık
5. ADALET
6. DOĞRULUK/DÜRÜSTLÜK
7. TEMİZLİK
 - a. Kişisel Temizlik
 - b. Çevre Temizliği
 - c. Ahlak Temizliği
8. ÖZGÜVEN
 - a. Bağımsızlık
 - b. Takdir Etme
 - c. Girişimcilik
 - d. Kararlılık
 - e. Özgünlük
9. YARDIMLAŞMA/DAYANIŞMA
 - a. Özveri
 - b. Birlik ve Beraberlik

- c. Paylaşma
 - d. Cömertlik
 - e. Hayırseverlik
10. DUYARLILIK
- a. İnsana Karşı
 - b. Çevreye Karşı
 - c. Topluma Karşı
 - d. Vefa
11. NEZAKET ve GÖRGÜ KURALLARI
- a. Okulda
 - b. Evde
 - c. Çevrede
12. TUTUMLULUK
- a. Planlı olma

değerleriyle ilgili farkındalık oluşturmak.

2. Eğitimcilere farklı bir bakış açısı kazandırarak yeni eğitici uygulamalar yapmalarını sağlamak.
3. Öğrencilerin farklı değerlerin üzerinde düşünmelerine, düşüncelerini ifade etmelerine ve kazandıkları değerleri davranışa dönüştürmelerine fırsat tanımak.
4. Değerlerin içselleştirilmesinde okul-aile işbirliğini sağlamak.

Madde 2- KAPSAM

Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilk ve ortaokullar.

Madde 3- DAYANAK

1. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu
2. 2010/53 sayılı genelge
3. 18. Milli Eğitim Şurası Kararları

Madde 4- OKULLARDA YAPILACAK ÇALIŞMALAR

4.1. Sene başı öğretmenler kurulu toplantısında oluşturulacak olan Etik Komisyonunun sorumluluğunda “Okul Değerler Eğitimi Yürütme Grubu” oluşturulması.

Okul Değerler Eğitimi Yürütme Grubu;

- a. Okul Müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcısı,
- b. Okul Rehber Öğretmeni(1 kişi),
- c. Sınıf Rehber Öğretmenleri (Zümre başkanlarından 1 kişi),
- d. Okul Öğrenci Meclisi Başkanı,
- e. Gönüllü Veli'den oluşur.

4. 2. Okul Değerler Eğitimi Yürütme Grubu;

1. Öğretim yılı başında toplanarak, rehber kitapta belirlenen değerlerin aylara göre düzenlenmesini, o değer ile ilgili yapılacak faaliyetlerin (yarışmalar, kısa film, resim, şiir, müzik, afiş, kompozisyon, senaryo, tiyatro, kermes, ziyaret vb.) planlanmasını,
2. Plan ve işleyiş hakkında okul, öğretmen, öğrenci ve velilerin süreç hakkında bilgilendirilmesi,
3. Serbest etkinlikler ders saatinde ve diğer uygun zamanlarda belirlenen ayın değerine ait sınıflarda yürütülen çalışmalara rehberlik edilmesi,
4. Ayın değeri ile ilgili okul genelini ilgilendiren yayınlar (dergi, broşür, bülten, vb.), panolar hazırlanması,
5. Okulun internet sayfasında “Değerlerimiz” konulu bölüm hazırlanması ve yapılan çalışmaların hazırlanan bölüme aktarılması, örnek uygulamalar yapan öğretmen ve öğrencilerin duyurulması,
6. Eğitim öğretim yılı sonunda, yapılan çalışmaların değerlendirilerek bir sonraki yıl kullanılmak üzere raporlaştırılması,
7. Başarı sağlayan yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin belirlenerek uygun şekilde ödüllendirilmesi görevlerini yerine getirir.

Madde 5- SINIF İÇİ ÇALIŞMALAR

Sınıf öğretmeni;

1. Ayın değeri ile ilgili olarak rehber kitabın ve diğer kaynakların incelenmesi,
2. Serbest etkinlikler ders saatinde ve diğer uygun zamanlarda değerler eğitimi çalışmalarının ayın değerine uygun planlanarak yürütülmesi,
3. Tüm öğrencilerin değerler eğitimi çalışmalarına dâhil edilmesi,
4. Ayın değeri ile ilgili yapılacak(planlanan) çalışmaların listelenmesi ve asılması,
5. Sınıf içinde ayın değerine yönelik çalışmaların yürütülmesi ve panolar hazırlanması,
6. Ayın değeri ile ilgili örnek uygulamalar yapan öğrencilerin ödüllendirilmesi görevlerini yerine getirir.

SEVGİ

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Sevgi: İnsanı bir şeye ya da bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelen duygu.

“Sevgi yalın anlamıyla bir duygu ve heyecan türüdür.”

“Sevgi, insanın bir şeye ya da bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermesidir.”

A. 1.Ayın Sorusu

Kaç türlü sevgi vardır? Sevgiye sınır koyabilir miyiz?

A. 2. Özlü Sözler

“Sevgi seveni sevilene bağlayan bir bağdır ve sevgi sevenin var oluşudur.” (İbn Arabî)

“Sevgi her şeyden önce fedakârlıktır, yani hiçbir karşılık beklemeden başkasına kendinden bir şeyler vermek esasına dayanır.”

“Kendini pek çok seven, pek az sevilir.”

“İnsan, ancak sevdiğinden bir şey öğrenir.” (Goethe)

“Sevgi dünyadaki en incelikli güçtür.” (Mahatma Gandhi)

“Sevgi insanlığın, şiddet hayvanlığın kanunudur.” (Mahatma Gandhi)

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (Gerçek Sevgi)

Bir gün sormuşlar ermişlerden birine: "Sevginin sadece sözünü edenlerle, onu yaşayanlar arasında ne fark vardır?" Bakın göstereyim demiş, ermiş. Önce sevgiyi dilden gönüle indirememiş olanları çağırarak onlara bir sofraya hazırlamış. Hepsi oturmuşlar yerlerine. Derken tabaklar içinde sıcak çorbalar gelmiş ve arkasından da derviş kaşıkları denilen bir metre boyunda kaşıklar. "Ermiş bu kaşıkların ucundan tutup öyle yiyeceksiniz" diye bir de şart koymuş. Peki demişler ve içmeye teşebbüs etmişler. Fakat o da ne? Kaşıklar uzun geldiğinden bir türlü döküp saçmadan götüremiyorlar ağızlarına. En sonunda bakmışlar

beceremiyorlar, öylece aç kalkmışlar sofradan. Bunun üzerine şimdi demiş ermiş, sevgiyi gerçekten bilenleri çağırırım yemeğe. Yüzleri aydınlık, gözleri sevgi ile gülümseyen ışıklı insanlar gelmiş oturmuş sofraya bu defa. "Buyurun" deyince, her biri uzun boylu kaşığını çorbaya daldırıp, sonra karşısındaki kardeşine uzatarak içirmiş.

Böylece her biri diğerini doyurmuş ve şükrederek kalkmışlar sofradan, işte demiş ermiş, "Kim ki gerçek sofrasında yalnız kendini görür ve doymayı düşünürse, o aç kalacaktır. Kim kardeşini düşünür de doyurursa o da kardeşi tarafından doyurulacaktır şüphesiz ve şunu

da unutmayın, gerçek pazarında alan değil, veren kazançtır daima."

B.2. SEVGİ DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI

Psikolog Yavuzer' e göre dengeli, duygusal ve toplumsal etkileşimin güçlü olduğu aile ortamı ve çevrede, yeterli güven, sevgi ve sevecenlik içinde büyüyen çocuklar gelişimleri için gerekli deneyimleri elde edebilirler. Çocuğun sağlam bir kişilik yapısına sahip olması ona yeterli sevgi ve güvenin verilmesiyle mümkün olmaktadır. [1]

Aile Sevgisi

Bebeklerde bağlanma ilk altı ayda gerçekleşmektedir. Bağlanma sevginin ilk halidir. Bebek doğduğu andan itibaren ihtiyaçlarını gideren anne-babayla ya da bakımını üstlenen kişiyle arasında yavaş yavaş bir bağ oluşturmaya başlar ve altıncı ayda bu bağlanma gerçekleşir. Bağlanma sürecini temel güven duygusunun oluştuğu süreç takip eder. Temel güven duygusu ilk iki yılda oluşur. Temel güven duygusu oluşmayan bireyler, ileriki yıllarda sosyal-duygusal ilişkilerinde karmaşalarla karşılaşır ve sağlıklı bağlar kurmakta güçlük yaşarlar.

Anne-babanın çocuğuna karşı en temel görevi; çocuğuna karşı sevgisini hissettirmek ve sevmeyi öğretmektir. Her anne-baba çocuğunu sevmekle birlikte, pek az anne-baba çocuğuna sevgisini hissettirmeyi başarmaktadır. Oysa hissettirilmeyen sevgi, sevgisizlikle eşdeğerdir.

Gerçek sevgi aktarımının yolu; çocuklarla, onların sevginizi hissedeceği biçimde yakınlıkla paylaşılan saatlerdir. Çocuklar biz yetişkinlerden çok farklı varlıklar değillerdir. Bir yetişkin, bir diğeri tarafından sevildiğinin sonucuna nasıl ki o kişinin sevgisini ifade etmesi, kendisinin kıymet verdiği değerlere kıymet vermesi yoluyla varıyorsa, çocuklar da sevildikleri mesajını bu şekilde alırlar.

Çocuklar yetişkinlerle karşılıklı diyaloglar içinde iç dünyalarını paylaşmak, ayrıca neşe, heyecan, öfke ve hayal kırıklıklarını kendilerinden çok büyük ve önemli gördükleri kişilere aktarmak isterler. Çocuklar bu istekle büyüklerinin yanına geldiklerinde, onların bu ihtiyaçları sevgiyle karşılanmalıdır. Sevgi ifade edilmesine rağmen eğer, eylemlerle pekiştirilmemişse, inandırıcılığı er ya da geç sorgulanır. İfade edilen ancak hissettirilmeyen sevgi “kuru bir sevgidir”, bu durumdaki bir yetişkin birey bile sevildiğine emin olamaz. Davranışlarla sevildiğiniz inancı pekiştirildiğinde karşınızdaki kişinin sevgisinden kuşku duymazsınız. Unutulmamalıdır ki çocuklarda da yetişkinlerde olduğu gibi sevgi depolarının sürekli doldurulması gerekir. Sevmek bir kerelik bir iş değildir, sürekli emek vermeyi gerektirir. [2]

Okuma Sevgisi

"Özgür insan, okuyan insandır. Çünkü okuma, bilgisizliği ve kör inançları yenen tek güçtür." (Thomas Jefferson)

Evine kitap girmeyen bir ailenin çocuğundan, okumaya meraklı olmasını beklemek kuşkusuz iyimserlik olur. Bu açıdan "Benim çocuğum okumayı sevmiyor." diyen bir annenin ya da babanın öncelikle kendilerini tartması gerekir.

Kendileri okumaya yeterince zaman ayırabiliyorlar mı? Eve ne tür kitaplar, dergiler, gazeteler giriyor?

Okudukları üzerine kendi aralarında konuşup tartışmaya ne denli zaman ayırabiliyorlar?

Çocuk görerek ve yaşayarak öğrenir; eğer evde bütün gün televizyon açıksa, anne ve baba kitap okumaya hemen hiç zaman ayıramıyorlarsa, çocuğu okumaya zorlamak kuşkusuz yersizdir.

Okuyan ailelerin çocuklarında da bazen okumaya tepkiyle karşılaşılabilir. Burada çevrenin, arkadaşların olumsuz etkisi olabileceği gibi, kitabın aile arasında iletişimi engelleyen bir duvar oluşturması da olasıdır. Aile bireyleri kendi içine çekilip kitap okuyor ve okudukları üzerine birbirleriyle hiç konuşmuyorlarsa, çocuk kitaba doğal bir tepki gösterecektir.

Çocuk okuduklarını yetişkinlerle paylaşmak, anlatmak, konuşmak ister, çünkü kitap çocuk için her şeyden önce bir iletişim aracıdır. Bu açıdan anne ve baba, hem kitap alımında doğru seçimi yapma, hem de çocuğun kitabı severek okumasını sağlamak için çocuk yayınlarına ilgi göstermelidir. İyi bir çocuk kitabını belirleyen temel ölçüt yetişkinlerin de severek okumaları değildir, çünkü çocuğun dünyası, okuma ve algılama biçimleri yetişkinlerden farklıdır. Öyleyse her şeyden önce çocuğun dünyasına girmek, onu anlamaya, bulgulamaya çalışmak gerekmektedir.

Ünlü çocuk yazarı Astrid Lingren çocukla aramızdaki diyalog kopukluğunun temel nedenini yetişkinlerin bellek yitiminde görüyor. "Birçok insan basit olanın şaşırtıcıya, şaşırtıcı olanın basite dönüştüğü çocuk dünyası ile kendi dünyaları arasındaki köprüleri yıkmış. Tuhaf şeylere gülündüğü, beklenilmedik durumlara ağlanıldığı çocuk dünyasını artık tanımıyorlar. Çocuklar için yazmak, bütün bunları anımsamak demektir. Çocuklar kitaplarda kendilerini bulmalı ve çocukça gülebilmelidir. [3]

B.3. YARIŞMA

- “Sevgi” konulu şiir ve resim yarışması düzenlenebilir.
- “Aile Sevgisi” konulu hikâye yarışması düzenlenebilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Sevgisiz bireylerle sevgi dolu bireylerin davranış farklılıkları.

B.5. MÜNAZARA

- Bireylere sevgi eğitimi kazandırılabilir.
- Sevgi içsel bir olgudur doğuştan gelir.

C. VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Sevgi Sözleri ve Davranışları

Pek çok anne baba, çocuklarına onları sevdiklerini söylemeye ve ayrıca göstermeye gerek olmadığını, onların bunu zaten bildiğini düşünür. Ne yazık ki “Ona yemek yapıyorum, istediğini alıyorum, o bunlarla onu sevdiğimi görüyor” diye düşünen anne babalar çok. Oysa çocuklar, anne babalarından sevgi sözleri duymayı

ne kadar çok ister, bunu sabırsızlıkla bekler. Anne babasının onu öpmesi, kucaklaması, ona sarılıp başını okşaması da sevgi sözleri kadar gereklidir. Çocuk, bu sözleri duymazsa ve anne babası onu sarılıp öpmezse ne yapılırsa yapılsın “Acaba annem-babam beni sevmiyor mu?” diye endişe yaşar.

Anneler zaman zaman sevgi sözleri söyleyip çocuklarına sarılır ama pek çok baba, çocuğuna sevgisini göstermekten, ona güzel sözler söylemekten, onları kucaklamaktan da kaçınır. Anneleri de baba kızmasın diye gizli gizli yapar bunları. Bazı yörelerimizde, bazı ailelerde bu yaklaşımların ayıp olduğuna, öpülen kucaklanan çocuğun şımaracağına, iyi bir kişilik geliştiremeyeceğine inanılır. Bu inanç olmasa bile, o daha küçükken gösterilen sevgi davranışları büyüdükçe buna benzer nedenlerle azalır. Özellikle, babasından duyacağı sevgi dolu sözler çocuk için mücevher gibidir.

Çiçeklerin bile severek sulandığında daha güzel açtığı akla getirildiğinde bu sözlerin çocukların kişiliğinin gelişiminde ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılır. Bu sözler ve yaklaşımlar, onun özgüven sahibi, kendini, herkesi ve her şeyi seven, doğru kararlar alan, mutlu bir kişilik geliştirmesinin anahtarlarıdır. Tam tersine anne babasından sevgi dolu sözler duymayan çocuklar, hem kendisiyle hem de çevresiyle barışık olmayan, çevresindeki insanları, arkadaşlarını sevmeyen, onlarla geçinemeyen kişiler olmaktadır.

Araştırmalar, annesinin emzirme dışında sarılıp kucaklamadığı, öpmediği bebeklerin daha sık hastalandığını kanıtlamıştır. Yine okula giderken öpülmeyen, kuru sözlerle uğurlanan çocukların dikkatini toplayamadığı, başarılı olamadığı, iyi arkadaşlıklar kurup sürdüremediği, buna karşın öpülüp sarılarak, başı okşanarak okula yollanan çocukların dikkatinin dağınık olmadığı, derslerde ve aktivitelerde başarılı olduğu, arkadaşlarıyla iyi geçindiği de araştırmalarda saptanmıştır.

Sevgi sözleriyle ten temasının çocuk üzerindeki olumlu etkisi şöyle gerçekleşir: Bir çocuk sevildiğinde, sevgiyle dokunulduğunda halk arasında mutluluk hormonu olarak bilinen, *serotonin hormonu* salgılanmaktadır. Bu sayede kalp atışları düzenlenir, kasları rahatlar, stresi ve gerginlikleri azalır. Tüm bunlar, ruhsal olarak çocuğun kendini iyi hissetmesini sağlayıp mutluluk duymasına yol açarken bedensel olarak da sağlığını, hastalıklara karşı bağışıklığını artırır. Onun kişiliğini de olumlu yönde şekillendirir. Yalnız çocuklar için değil her yaşta insan için aynı sonucu veren bu yaklaşımlar, davranış sorunlarının giderilmesinde, ruhsal tedavilerde uzmanlar tarafından önerilmekte, bu tedavilerde *serotonin* meydana getirdiği değişiklikleri yapacak ilaçlar kullanılmaktadır. Yani sevgiyle dokunuşlar, öpücükler her şeyin ilacıdır. Ona sevgi göstermeden, sevgi sözleri söyleme-

den kuru kuruya dokunmak, sarılmak, tek başına yeterli değildir. Sevgi sözleri, sevgi dolu bakışlar ve dokunuşlar, güzel sohbetler ve uygun eleştiriler birbirini tamamlar.

Çocuğu öpmek, ona sevgiyle sarılıp kucaklamak, ona hiçbir şeyin sunamayacağı güzellikleri, yaşatamayacağı duyguları yaşatır, büyüdüğünde başarı, sorumluluk sahibi, sevgi, saygı dolu, çocuklarını iyi yetiştiren bir birey olmasına yardım eder, zaten tüm anne babalar bunu istemiyor mu? Bu yüzden mümkün olduğunca onları çok sevdiğinizi, sizin için değerli olduğunu söyleyin, bunlarla yetinmeyin “bu elbise sana çok yakışıyor, yemeğini ne güzel yedin, benim tatlı kızım, yakışıklı oğlum, seninle gurur duyuyorum” gibi pek çok sözü her fırsatta söyleyin. Hatta bunu günün her anında yapın. Sabah onu uyandırırken “hadi kalk artık” değil de “güzelim sabah oldu, kahvaltuya bekliyorum canım” deyin.

Anne baba olarak çocuğunuzla birlikte sohbet etmeniz, oyunlar oynamanız, yerlerde yuvarlanmanız onun için sevgi davranışlarıdır. Bunları yapmaktan kaçınmayın, çalışan bir anneyseniz çocuğunuz okuldan gelince onu arayın ama bu görüşmede sadece “sakın bir kaza çıkarma, otur güzelce dersini çalış” şeklinde olmasın, onunla her konuda konuşun, babalar için de aynı durum söz konusu. Akşam eve gelince onunla geçireceğiniz kısa bir zaman bile ona sevginizi hissettirir. Onu okula gönderirken ve okuldan gelince ona sarılın, güler yüzle karşılayın. Baba olmak sadece büyüklük taslamak, güç göstermek, kaşları çatıp bakmak değildir. Bir baba olarak çocuğunuzu sevdiğinizi ve ona saygı duyduğunuzu gösterin ki çocuğunuz da aynı duyguları size karşı duysun ve gösterebilir. [4]

Herkesin Farklı Bir Algılama Sistemi Vardır

Çocukluğumuzdan itibaren gördüğümüz sevgi davranışları ve sevgi sözcükleri, bize sevgiyi en iyi anlayacağımız bir yol oluşturmuştur. Bazı insanlar sevildiklerini duymak isterler. Bazı insanlar dokunulmak isterler. Bazıları da görmek, hediye almak, şık yerlere gitmek isterler. Chapman’a göre insanların 5 sevgi dili vardır.

Bunlar;

- Fiziksel temas
- Onay sözleri
- Nitelikli zaman geçirme
- Armağanlar
- Hizmet davranışları

Çocuklar yukarıda sayılan 5 şekilde sevildiklerini anladıklarını. Küçük yaşta bireyin sevgi dilini keşfetmek, hangi sevgi dilinde olduğunu anlamak ve o yönde çocuğu motive

etmek oldukça önemlidir. Örneğin, Chapman'a göre sevgi dili armağan almak olan bir çocuğu sevginin ifade edilmesiyle yani onay sözleriyle ikna etmek ya da sevgi dili nitelikli zaman geçirmek olan bir çocuğu hizmet davranışlarıyla ikna etmek neredeyse imkânsızdır.

Chapman, çocuğun temel sevgi dilini keşfederken aşağıdaki yöntemlerin takip edilmesini önermektedir.

- Çocuğun size olan sevgisini nasıl ifade ettiğini gözlemleyin.
- Çocuğun başkalarına olan sevgisini nasıl ifade ettiğini gözlemleyin.
- Çocuğun en çok neyi istediğine kulak verin.
- Çocuğun en çok nelerden yakındığına dikkat edin. [5]

D. KAZANIMLAR

1. Sevgi türleri arasındaki ayrımı yapar.
2. Sevginin gücü ve etkisi üzerine yorumlar yapar.
3. Sorunlarını konuşarak çözer.
4. Karşılık beklemeden yardım eder.
5. Çevresindeki varlıklara sevgiyle yaklaşır.

E. KAYNAKÇA

[1] Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 366:137,*

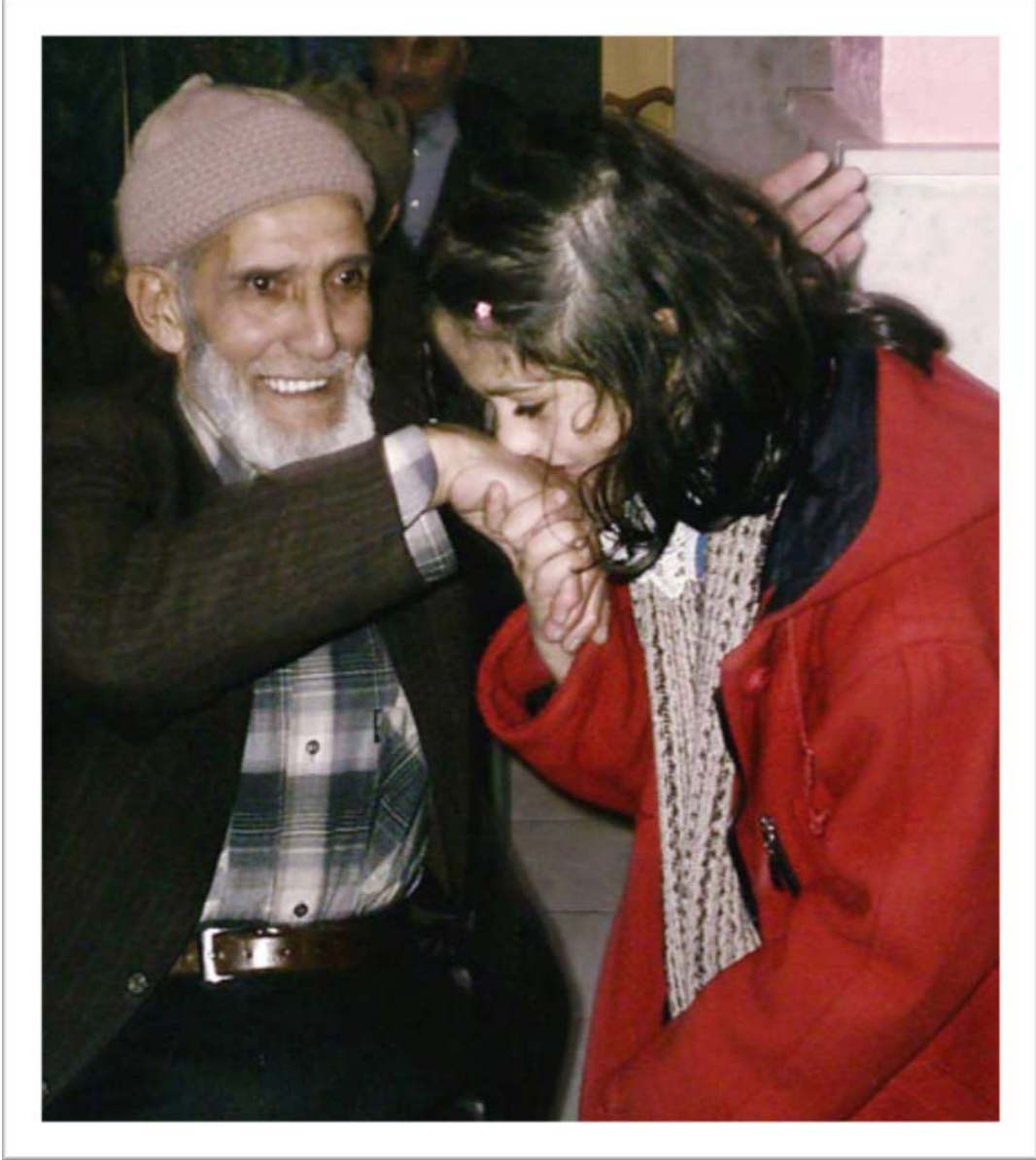
[2] <http://www.kadinlarportali.com/aile-sevgisi>, Erişim: 6.6.2011,

[3] İpşiroğlu, Z. (1994). *Okuma Sevgisi Nasıl Kazandırılır, Afyon K.Ü., Türkiye Sanal Eğitim Bilimleri Kütüphanesi, ÇYDD Yay., İstanbul, 127-139,*

[4] <http://dedesininkuzusu.blogspot.com/2009/10/sevgisözlerivedavranışları.html>, Erişim: 12.04.2011,

[5] Chapman, G ve R. Campbell, (2008). *Çocuklar İçin Beş Sevgi Dili, Sistem Yayıncılık.*

SAYGI

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Saygı: İnsanın kendi kişiliği ile başkalarının kişiliği arasındaki sınırı bilip o sınırı aşmaması, kendi aleyhine dahi olsa başkasının hakkına, hukukuna özen göstermesidir. [1]

A. 1. Ayın Sorusu

Başkalarına saygı duyuyoruz. Ya kendimize?

A. 2. Özlü Sözler

“Herkes insanlığı değiştirmeyi düşünür. Ama önce kendini değiştirmeyi düşünmez.” (Tolstoy)

“Bir mum diğer mumu tutuşturmakla ışıktan hiçbir şey kaybetmez.” (Mevlana)

“İnsanları sevmek onların hakkına saygı duymakla gerçekleşir.”

“Kendisine saygısı olmayanın başkasına saygısı olmaz.”

“Saygı görmek istiyorsan, saygıdeğer ol.” [2]

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (Terzi)

Bir bilgeye sormuşlar: "Efendim, dünyada en çok kimi seversiniz? "Terzimi severim," diye cevap vermiş. Soruyu soranlar şaşırılmışlar: "Aman üstad, dünyada sevecek o kadar çok kimse varken terzi de kim oluyor? O da nereden çıktı? Neden terzi?" Bilge, bu soruya da şöyle cevap vermiş: "Dostlarım, evet ben terziyi severim. Çünkü ona her gittiğimde, benim ölçümü yeniden alır. Ama ötekiler öyle değildir. Bir kez benim hakkımda karar verirler, ölünceye kadar da, beni hep aynı gözle görürler. [3]

Okuma Metni (Bin Aynalı Tapınak)

Hindistan'da yüksek bir dağın doruğuna yapılmış “BİN AYNALI TAPINAK” adlı görkemli bir tapınak vardı. Günlerden bir gün bir köpek dağa tırmandı, tapınağın merdivenlerinden çıkarak “BİN AYNALI TAPINAK” a girdi. Tapınağın bin aynalı salonuna

geçtiğinde bin tane köpek gördü. Korkarak tüylerini kabarttı; kuyruğunu bacaklarının arasına sıkıştırdı; korkutucu hırıltılar çıkararak dişlerini gösterdi. Ve bin köpek de tüylerini diktiler; kuyruklarını bacaklarının arasına alıp korkunç sesler çıkartıp dişlerini gösterdiler. Köpek paniğe kapılarak tapınaktan kaçtı. O andan itibaren bütün dünyanın tehlikeli, korkunç köpeklerle dolu olduğuna inandı. Bir süre sonra bir başka köpek gelip dağa tırmandı. O da tapınağın merdivenlerinden çıkıp “BİN AYNALI TAPINAK” a girdi. Tapınağın bin aynalı salonuna geldiğinde bin tane köpekle karşılaştı ve çok sevindi: Kuyruğunu salladı; neşeye oradan oraya zıpladı ve köpekleri oynamaya çağırdı. Bu köpek tapınaktan çıktığında dünyanın dost ve sevecen köpeklerle dolu olduğuna inanıyordu. [4]

B.2. SAYGI DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI

Neden Saygı?

Biz yetişkinler, insana duyduğumuz saygı sebebi ile konuşurken gözünün içine bakarız, kalbini kırmamaya çalışırız. Doğaya saygımız neticesinde çevre temizliğine özen gösteririz. Kendimize olan saygımız, beden sağlığımıza da dikkat etmemizi gerektirir. Yiyeceklerin bin bir gayretle soframıza gelmesi sebebi ile ekmeği çöpe atmayız. Saygı dolu bu davranışımız hem bizim nimete gösterdiğimiz hürmeti ifade eder hem de soframıza gelene kadar emeği geçenlere teşekkürü sembolize eder. Çocuk, saygılı davranışların altında yatan bu gerekçeleri iyi bilmelidir. Bir taraftan davranışların temel maksatları açıklanırken, diğer taraftan da kuralların yaşamlarına yerleşmesi için gayret gösterilmelidir.

Saygı İçeren Davranışlardan Örnekler

Saygılı olmak bir yönü ile de başkalarının hislerine karşı duyarlı olmak demektir. Mesela size iyilik yapan bir insana “teşekkür etmek”, sabah uyandıığımızda çevrenizdekilere “günaydın” demek hep bu duyarlılığın neticeleridir. Küçük çocuğunuz kelimeleri tam telaffuz edemediği bir dönemde, anlamını tam bilemeden de söylese bu ifade kalıplarını tekrar ederek yaşamın bir parçası haline getirebilir.

İletişimde Saygı İçeren Davranışlar

Çocuklara erken yaşlarda kazandırılması gereken davranışlardan biri de dinlemeyi öğretmektir. Çünkü iletişimin ilk adımı iyi bir dinleyici olmaktır. Dinlemeyi öğrenmesi çocuğun iyi dinleyicileri örnek alması ile mümkündür. İletişim esnasında çocuğunuzun sergilemesi gereken davranışlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir:

- Çocuklar, günlük yaşamda çok kolay gerçekleştirebilecekleri selamlaşma adaplarını yerine getirebilirler. Örneğin; günaydın, iyi akşamlar! gibi.
- Büyüklerine, arkadaşlarına “Nasılsınız?” diye sorabilirler.

- Büyüklerin ellerini öpmeyi doğru şekli ile küçük yaşta öğrenebilirler.
- Çocuklar arkadaşlarını şikâyet etmeyi çok severler. Bu konuda problemi çözmek için fikir üretmeyi, sizden destek alarak başarabilirler.
- Konuştukları kişiye arkalarını dönmeden gözlerinin içine bakarak konuşmayı başarabilirler.
- Karşılarındaki kişiyi hangi ifadelerin kıldığını öğrenerek bunlardan kaçınabilirler.
- Konuşan iki kişinin arasına girmemeyi başarabilirler.
- Konuştukları kişinin sözünü kesmeden dinleyebilirler.

Telefonla İletişim

Çocuklar gerektiğinde telefonla uygun şekilde konuşmayı da öğrenmelidirler. Çocuklar gerek sabit telefonla gerek cep telefonu ile konuşurken uyulması gereken kuralları başarabilirler:

- Telefonu ilk açışta “Buyurun, efendim veya alo!” gibi ifadelerden birini tercih edebilirler.
- Arayan taraf çocuğu tanıyamadığında, ismini söyleyebilir ve “Ben Ayşe Hanım’ın kızıyım!” gibi ifadeler ile kendini tanıtabilir.
- Aranan kişi eğer bulunulan ortamda ise bağırarak çağrılmaması gerekir. Telefonun ahizesini kapatarak çağırılmalı veya yanına götürmelidir.
- Çocuklar ağızlarında herhangi bir yiyecek varken sessiz olmalıdırlar.
- Öksürük, hapşırık gibi durumlarda ahizeyi ağızlarından çekmeyi bilmelidirler.
- Çocuklar arkadaşları ile telefonla görüşmeleri gerektiğinde süreyi kısa tutmayı bilmelidirler.

Çocukla birlikte yapılan veya oyuncak telefonlar ile konuşma kuralları oyun esnasında öğrenilebilir. Oyunlar sırasında yapılan bu etkinlikler gerçek yaşamda pratik uygulamaların önünü açar. [5]

Önce Model Olmalısınız!

Saygılı çocuklar görmek, saygın ebeveynler ve eğitimciler de olmamızı gerektirir. Çünkü çocuklar saygılı olmayı bebeklikten itibaren çevrelerinden öğrenmeye başlarlar. Israrla elinizden bir şey çekmeye çalışan çocuğa “Lütfen!” diyerek almanız, saçınızı çekerken “Canımı acıtıyorsun!” diyerek elini açmanız şeklindeki davranışların tümü, ona kibar olmayı nazikçe öğretir. Yani çocuğun iletişim halinde olduğu herkes ona tavır ve ifadeleri ile saygı içeren davranışları öğretir. Çocuklar hak ettikleri saygıyı ebeveynlerinden görmezlerse başlangıçta bu durumu kabul ediyor gibi görünebilirler. Ancak bunun acısını daha

sonra çıkarabilirler. Örneğin arkadaşlarının yanında azarlanan bir çocuk, rencide olur. Annesinin arkadaşlarının yanında, saygısız tavırlar sergileyerek öcünü alabilir. Artık kendini daha rahat ifade ettiği ergenlik döneminde ise bu intikamın sesi daha gür çıkabilir.

Çocuklar özellikle kendilerine saygı duyulduğunu bilmelidirler. Bunu fark ettirmenizin yollarından bazıları; sözünü kesmeden, gözlerinin içine bakarak dinlemeniz, odasının kapısını tıklatarak girmeniz, kararlar alırken ona da fikrini sormanızdır. Ayrıca tutumlarınızda tutarlı olmanız da saygın davranışlar arasında sıralanabilir. [6]

B.3. YARIŞMA

- Saygı konulu öykü, şiir veya resim yarışması düzenlenebilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Kişinin kendisine ve çevresine saygı duymasını nasıl sağlayabiliriz?

B.5. MÜNAZARA

- Saygı ailede kazanılır.
- Saygı insanda doğuştan var olur.

C. VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Ziyaret Ortamları İçin Saygı İçeren Davranışlar

Ev veya herhangi bir ortama ziyarete gidildiğinde çocuklar saygı içeren davranışları ihmal edebilirler. Bunun en önemli sebepleri arasında çocuğun dikkat etmesi gereken kuralları bilmemesi yer almaktadır. Bir diğer sebep, oturma süresi uzadığı için çocuğun sıkılma ihtimalidir. Bazen de çocuklar ilgi odağı olmak için saygısız davranışlar sergileyebilirler.

Bu sebeplere çözüm olarak ziyaretlerde şu uygulamalar yapılabilir:

- Çocuklarla “misafircilik oyunu” oynanarak dikkat edilmesi gereken hususlarda alıştırmalar yapılabilir. Evden çıkmadan önce de kurallar kısaca hatırlatılabilir.
- Ziyaretlere randevu almadan gidilemeyeceği, ev sahibi müsait değilse ısrar edilemeyeceği çocuklara anlatılmalıdır.
- Ziyarete giderken ev kıyafetlerimizle gidemeyeceğimiz, temiz, ütülü giysilerimizi giymemiz gerektiği öğretilmelidir.
- Giderken çocuğun meşgul olacağı, gidilen evi de rahatsız etmeyecek bir oyuncak götürebilirler.
- Ebeveynler çocuklarının sıkılacaklarını hesaba katarak ziyaretlerini kısa süreli tutmaya çalışmalıdırlar.
- Özellikle aile ziyaretlerinde ev sahibi esnek olsa da kurallardan taviz verilmemelidir.
- Bazen gidip çocuğunuzun kulağına fısıltı ile “Kurallarımıza uyduğun için seni tebrik ediyorum!” denilebilir.
- Ortamda bulunan ebeveynlerin, ailenizin ziyaretlerdeki prensiplerine destek olmaları istenmelidir. Mesela, çocuklar ziyarete gidilen yerden sevdikleri bir malzemeyi alarak çıkmayı çok isterler. Bu konuda evden çıkmadan hatırlatma yapılmış olmasına rağmen çocuk aynı hatayı yapıyorsa ev sahibinin de desteği ile asla buna izin verilmemelidir.
- Evde çocuğunuzun yaşıtı varsa birlikte oyun oynayabilirler. Ancak ara ara gidip hissettirmeden kontrol etmek faydalı olur.
- Çocuğunuz tüm kurallara uydu ise eve geldiğinde şu sözlerle takdirinizi dile getirebilirsiniz: “Ev sahibinin seni tekrar konuk etmek isteyeceği kibar bir misafirsin!”

Yemek Yerken Saygı İçeren Davranışlar

Çocukların ilk düşünceleri yemeğedir. Bu nedenle yemek adabı çocuklara erken yaşta kazandırılmalıdır. Çocuğunuz 7 yaşına gelene kadar binlerce kez yemek yiyecektir. Her sofraya oturduğunda yapması gereken davranışları gerçekleştirmek için gayret etmesi, saygın davranışların kişiliğine oturmasını kolaylaştıracaktır. Yemek yeme alışkanlığı çerçevesinde dikkat edilmesi gereken bir-

kaç davranışı şu şekilde sıralayabiliriz:

- Yemekten önce ve sonra eller yıkanmalı.
- Yemek oturarak yenmeli.
- Aile bireyleri hep birlikte sofrada bulunmalı.
- Yemeğe herkes birlikte başlamalı.
- Tabağa ihtiyaç kadar yemek alınmalı, artık bırakılmamalı.
- Yemek eğer sıcaksa üflememeli.
- Ağızda yemek varken konuşmamalı, şapırdatmamalı.
- Ağızdaki bitmeden tekrar lokma alınmamalı.
- İhtiyaç durumunda kullanılmak üzere mutlaka peçete bulundurulmalı.
- Çatal, kaşık, bıçak, tabak, bardakla oynamamalı.
- Eğer yemek hoşuna gitmedi ise yorum yapmamalı, beğenildi ise mutlaka ifade edilmeli.
- Yemekten kalkarken mutlaka hazırlayanlara teşekkür edilmeli.
- Televizyon karşısında çocuk birebir veya ailece yemek yememeli. Bunun yerine hep birlikte güzel konulardan bahsedilerek yemekte aile bağları kuvvetlendirilmeli.

Lokanta ve restoranlarda yemek yerken nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda da çocuklar bilgilenmelidirler. Çocuklar garsona kendi tercihlerini yapabilmeyi, yemeği gelince teşekkür etmeyi, herkesin yemeği gelene kadar beklemeyi başarabilirler. Bu nezaketi kazanabilmeleri için evde doğaçlamalarla egzersizler yapılabilir. Daha sonra da belirli zamanlarda ziyafet günleri düzenlenerek çocuklarla lokanta ortamı oluşturulabilir.

Saygılı bir nesil yetiştirirken her konuda olduğu gibi bu noktada da çocukların nasihat dinlemekten ziyade model görmeye ihtiyaçları vardır. Çocuğunuzun kazanmasını hedeflediğiniz davranışları yaşamınızda sergilemedeki kararlılığınız hem çocuklarınızın gözünde sizin saygınlığınızı koruyacaktır hem de onların geleceklerini ışıklandıracaktır.

Saygılı Çocuklar Yetiştirmek İçin Neler Yapabiliriz?

“Çok kibar bir çocuğunuz var!” ifadesini her ebeveyn duymak ister. Bununla beraber “çok başarılı ama çok da kaba!” yorumunu hiçbir ebeveyn işitmek istemez. Her toplumun önem verdiği değer yargıları, görgü kuralları birbirinden farklıdır. Türk toplumunda önem verilen bir husus bir başka ülkede dikkate alınmayabilir. Ancak şu nokta her millet için ortaktır ki “saygılı çocuğu tüm ebeveynler sever ve ister.”

Anne babalar çocuklarının nezaketli olmasını sadece kendilerini tatmin için değil, evlatlarının geleceği için de isterler.

Çocuklarımızın saygılı bireyler olarak yetişmesini arzularken, sadece bizim yanımda iken değil, her şartta saygın tavırları sergilemesini hedefler, ümit ederiz.

Her hususta olduğu gibi saygılı çocuklar yetiştirmek de model olma, takdir etme, sabır gerektiren bir süreç gerektirir. Bu süreç çerçevesinde yapılması gerekenlerden bazılarını paylaşalım:

Tavırlarınızın ve İfadelerinizin Farkında Olmalısınız

Rahat yetişmeleri için pek çok saygısız tavrı ‘çocuktur!’ diye düşünüp hoş gören aileler vardır. “Bunlar çocuk!” şeklindeki düşünceler, uzun süre yanlış davranışları sergileterek, benimsetir. Hâlbuki çocuk ana dilini öğrenebildiği, yaşama dair pek çok kuralı başara bildiği gibi saygın davranışları da seviyesine göre sergilemeyi gerçekleştirebilir. Ancak tenkit, yanlışlıkları hemen görüp azarlama, korkutma çocukta ters tepki oluşturur. Çocuk korktuğu için saygı içeren davranışları sergiliyorsa, otorite boşluğunda tekrar hatalı davranışlar gösterebilir. Çocuk saygı gerektiren kuralları, korktuğu için değil, sevgiyi kayıp etmemek için gerçekleştirmelidir. Tavırlar zorlama ile değil, yapılmasından zevk alınarak öğrenilmelidir. Sevgi ile sunulan davranışlar çocukların zamanla karakterine yerleşir.

Bazen küçükler, çocukça ifadeleri ile saygısızca kelimeler kullanırlar. Bu ifadeleri birilerinden duymuşlardır, anlamını bilmeden tekrar ederler. Türkçeyi düzgün konuşamadıkları bir zamanda kullandıkları bu ifadeler büyükleri tarafından şaka ile karışık dikkat odağı olur. “Bak, bak, bak! Adam olmuş bizim yumurcak da haberimiz yok!” gibi yorumlar ebeveynlerin ağızından dökülür. Pek çok anne baba bu yorumlarının çocuklara verdiği zararın farkında da değildirler. Çünkü şakalaşmaları çocuk takdir olarak karşılar, ilginin üzerinde olduğunu fark eder. Yanlış da olsa o davranışı benimser. Çocuk doğru ile yan-

lışı ayırt edebilecek yaşta değildir. Bu nedenle ebeveynler çocukların yanlış sözlerini duyduklarında, jest ve mimikleri ile düşüncelerini ifade etmelidirler.

Günümüzde pek çok ebeveyn, evlatlarımız bizim çocukluğumuzda yaşadığımız sıkıntıları yaşamasin diye her türlü imkânlarını seferber etmektedir.

Çocuğun rahat içinde olması saygı sınırlarını bilmemesini gerektirmez. Ebeveynler her ne sebeple olursa olsun, çocuklarına koydukları sınırların onlar için yaşama dair bir tarz belirlediğini unutmamalıdır.

En etkin anne babalar, çocuğunun gördüğünü gören, düşündüğünü düşünen, hissettiğini hisseden kısacası onun bakış açısını yakalayabilenlerdir. Çocuklarda zaman zaman görülen davranışların temel sebebini bilmek gerekir. Örneğin uykusu gelmiş bir çocuk bir de açsa tekmeleyebilir, tepinebilir. Farklı davranışlar sergileyebilir. Bu davranışları sergileyen bir çocuğa hemen, “saygısız” etiketini takmak doğru olmaz. İyi bir çocuk yetiştirmenin sırrı, davranışın arkasındaki sırrı iyi okumaya bağlıdır. Türk geleneklerindeki saygın davranışlar yaşamımızda örnek alınmalıdır. Misafire hürmet gibi. [7]

Saygı İçeren Davranışların Çocuklarda Karakter Halini Alması İçin Yapılabilecek Bazı Etkinlikler

Nezaket kelimelerini çocuğunuzun yaşamında yerleştirmeyi hedeflediğinizi farz edelim. Teşekkür ederim, rica ederim, lütfen v.s. Evde bu kelimeleri kullanan kişiye “tebrikler! 1 puan kazandınız!” derken, kullanılmadığı zaman “Biiipppp” diyerek hatırlatmayı planlayabilirsiniz. Böylelikle olumlu davranışları pekiştirirken, olumsuz davranışı da hatırlatmış olursunuz. Bunu yaparken de çocuğunuzu incitmemiş olursunuz. Aksine, çocuğunuz yanlış yaptığında; “Kibar davranışlar nerde kaldı hanımefendi?”, “Şimdi, hemen düzgün oturuyorsun!” gibi kinayeli konuşmalar, sert uyarılar, çocukta saygı içeren davranışlara karşı nefret uyandırabilir.

Okul öncesinde çocuklar okuma yazma bilmedikleri için sadece resim okuyabilirler. Çocukların bu yeteneği değerlendirilebilir. Mesela çocuklara teşekkür nerelerde etmeleri gerektiği sorulabilir. Daha sonra bunların ayrı ayrı resimlerini farklı zamanlarda yapmaları istenebilir. Yapılan resimler hatırlatıcılar olarak uygun yerlere asılabilir. Çocuğun kendi yaptığı resimle nezaket davranışlarını anımsaması daha kolay olacaktır.

Çocuklar bazen çok konuşarak çevrelerini rahatsız edebilirler. Bu durum çocukların saygınlıklarını da zedeler. Zaman zaman sessiz kalmayı da öğrenmelidirler. Bunun için “*Sessizlik Saati*” oyunu oynayabilirsiniz. Bu oyunda birlikte belirlenmiş bir vakitte aile bireyleri sessiz kalmayı başarabilmelidirler. Çocuğunuza saat üzerinde kaç dakika sessiz kalacağınızı ifade ediniz. 10 dakika ile başladığınız bu süre zarfında kitap inceleyebilir,

faaliyet yapabileceğini fakat konuşmaması gerektiğini söyleyiniz. Süre zamanla artırılarak bu konuda başarılı olmaları sağlanabilir.

Büyüklere saygıyı öğretmek için; hafta sonlarında telefonla arama, onları memnun edecek faaliyetler hazırlama, tatil günlerinde ziyaretlerine gitme, onlara duygularını ifade eden kartlar hazırlayıp gönderme çok faydalı çalışmalar olacaktır. Tabii bunlardan da etkili olan çocuklarınızın büyüklerinize saygılı davranışlarınızla sizi izlemeleridir.

Kurallara yaşamımızda uymamız gerektiğini sık sık hatırlatmak çocukları sıkır. Bunun yerine kuralların yaşamımıza sağladığı neticeleri paylaşabilirsiniz.

Örneğin, kaba davranışlarda bulunmak, başkalarının bize olan saygısını da azaltıyor, aynen dün yaşadığın olay gibi.

Gazete ve dergilerdeki resimlerde saygılı davranışlar sergileyen resimleri birlikte bulmaya çalışabilirsiniz. Bulduktan sonra da “Sence neden saygın görünüyor?” diye sorabilirsiniz. Böylelikle hem çocuğunuzun “saygılı olmak” ifadesinden ne anladığını öğrenirsiniz hem de siz anlaşılması gerekeni ifade etmiş olursunuz.

Çocuklar kişisel farklılıkları kabulü sizden öğrenirler. Herhangi bir seçiminde çocuğunuza “Demek bunu seçtin! Zevkler farklı olabilir!” diyebilirsiniz. Bu şekilde kabuller görmek, çocuğunuzda başkalarına saygıyı artıracaktır.

Çocuklara anlatılan hikâyelerde, “*günlük yaşamda nezaketin önemi, saygılı insanların hayatta elde ettikleri kazançları*” vurgulayanlar seçilmelidir.

Evinizde aile bireylerine, okulda öğrencilere yönelik olarak “*Saygı Panosu*” hazırlayabilirsiniz. Bu panoda belirli dönemlerde bazı başlıkları ele alabilirsiniz. Örneğin, “Bugün karşılık beklemeden hangi nazik davranışı sergilediniz?” başlıklı bir inceleme çalışması yapılabilir. Bu başlık altına ailenin tüm bireyleri o gün içinde sergiledikleri nazik davranışları ifade ederler. Her akşam bu şekilde bir geri bildirim alınması, çocukların bu konuda takdir görmeleri, saygı davranışlarını sergilemelerini destekler.

Çocuklar affetmenin saygın bir davranış olduğunu öğrenmelidirler. Tabii büyükleri affettikçe çocuk da bu davranışı daha kolay benimseyecektir. Bu konuda evde bir “*Af Sepeti*” oluşturulabilir. Herkes gün içinde affettiklerini bu sepete yazarak atabilir. Hafta sonu bu davranışı en çok kimin sergilediği incelenerek, takdir edilebilir.

Çocuklar okul öncesi dönemde arkadaşlarından çok etkilenirler. Bazı davranışları arkadaşları yaptığı için yaparlar. Doğru mu yanlış mı olduğunu hiç sorgulamazlar. Bu nedenle ebeveynler çocuklarının arkadaşlarını seçmelerinde yardımcı olmalıdırlar. Mesela ev hanımı iseniz ve çocuğunuz anaokuluna da gitmiyor ise şöyle bir uygulama yapabilirsiniz: Ailece görüştüğünüz arkadaşınızla çocuklarınızın yaşları birbirine yakınsa bu durum güzel

bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Birlikte geziler yapıp, sosyal aktivitelere katılabilirsiniz. Böylelikle çocuğunuzun çevredeki yanlış örneklerden etkilenmemesini de sağlamış olursunuz. [8]

D. KAZANIMLAR

1. İyilik yapan bir insana teşekkür eder.
2. Sabah uyandığında çevresindekilere “günaydın” der.
3. Konuşulan kişinin yüzüne bakar.
4. Kimsenin kalbini kırmamak için gayret sarf eder.
5. Doğaya saygı nedeniyle çevre temizliğine özen gösterir.
6. Yiyeceklerin bin bir gayretle soframıza geldiğini bilir ve israf etmez.
7. Başkalarının hislerine karşı duyarlı olur, empati yapar.

E. KAYNAKÇA

- [1] [http://tdkterim.gov.tr/bts/ Kelime Anlamı,](http://tdkterim.gov.tr/bts/Kelime%20Anlamı)
- [2] [http://www.yardimx.net/yaslilar-haftasi-ile-ilgili-yazilar.html,](http://www.yardimx.net/yaslilar-haftasi-ile-ilgili-yazilar.html)
- [3] [http://www.ankahukuk.com/index.php?option=com_easyblog&view=entry&id=256&Itemid,](http://www.ankahukuk.com/index.php?option=com_easyblog&view=entry&id=256&Itemid)
- [4] [http://www.misafir.net/hayat-bilgisi-kisisel-gelisim/40323-bin-aynali-tapinak.html,](http://www.misafir.net/hayat-bilgisi-kisisel-gelisim/40323-bin-aynali-tapinak.html)
- [5] Ayhan SELÇUK, *Kültürlerarası İletişim Açısından Gündelik İletişim Davranışları,* [http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/Ayhan%20SEL%20C3%87UK/1-17.pdf,](http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/Ayhan%20SEL%20C3%87UK/1-17.pdf)
- [6] [http://www.afacancocuk.com/haberler/darussafaka/saygi_kurallari/Saygi_Kurallari_3.html,](http://www.afacancocuk.com/haberler/darussafaka/saygi_kurallari/Saygi_Kurallari_3.html)
- [7] [http://www.egitimportalı.com/Dokuman/2702/Saygili-Cocuklar-Yetistirmek-Icin-Neler-Yapabiliriz.aspx,](http://www.egitimportalı.com/Dokuman/2702/Saygili-Cocuklar-Yetistirmek-Icin-Neler-Yapabiliriz.aspx)
- [8] [http://www.bilgievi.gen.tr/frmContent.aspx?ContentID=9515.](http://www.bilgievi.gen.tr/frmContent.aspx?ContentID=9515)

HOŞGÖRÜ

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Hoşgörü: Kişinin, kendisinininkinden farklı dini inançlara, ahlaki değerlere, dünya görüşlerine sahip olan başka insanlara müdahale etmekten bilerek veya isteyerek kaçınması eylemi. [1]

A.1. Ayın Sorusu

Eleştirilere ne kadar açıksın?

A.2. Özlü Sözler

“Uygurluk demek, bağışlama ve hoşgörü demektir.”(Atatürk)

“Hoşgörü insanlığın bir parçasıdır. Hepimizin hataları ve eksikleri var; gelin karşılıklı olarak birbirimizin hata ve eksiklerini bağışlayalım, çünkü hoşgörü doğanın ilk yasasıdır.” (Voltaire)

“Her şeyi konuşabilen insanlar, her şeyin üstesinden gelebilirler”. (Napolyon)

“Yaratılanı hoş gör, yaratandan ötürü.” [2]

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (İncinin Öyküsü)

Okyanusun dibinde yatan bir istiridye, su üzerinden akıp geçsin diye, kabuğunu açmış. Su içinden geçerken, solungaçları yiyecek toplayıp midesine gönderiyormuş. Aniden, yakınındaki bir balık, bir kuyruk darbesiyle kum ve çamur fırtınası yaratmış. İstiridye de kumdan nefret edermiş; zira kum öylesine pürüzlüymüş ki kabuğunun içine kaçarsa son derece rahatsız olurmuş. İstiridye derhal kabuğunu kapamış ama çok geç kalmış; sert ve pürüzlü bir kum taneciği içeri girip, iç derisi ile kabuğun arasına yerleşmiş. Kum tanesi istiridyeyi ne çok rahatsız ediyormuş. Ama kabuğunun içini kaplaması için kendine verilmiş olan salgı hücrelerini hemen çalıştırarak, minik kum tanesinin üstünü kaplamaya başlamış; ta ki, nefis, parlak ve düzgün bir örtü oluşana kadar.

İstiridye, yıllar yılı, minik kum taneciğinin üstüne katlar eklemeye devam etmiş ve sonunda müthiş güzel, parlak ve son derece değerli bir İNCİ oluşmuş. [3]

B.2. HOŞGÖRÜ DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI

Hoşgörünün eksik olduğu birey ve toplumlarda, yaşamın sürekli çatışma ve kargaşa içinde sürdüğünü görüyoruz. Hoşgörüyü kavramak, yaşamak ve yaşatmak için bilgi, sevgi ve çaba gerekir. Çünkü hoşgörü bireyin kendini psikolojik, sosyal ve felsefi olarak bilinçli bir şekilde kavrayabildiği oranda oluşabilir.

Dar anlamıyla hoşgörü, karşımızda bulunan insan ya da topluluğun düşünce ve davranışlarındaki bizce görülen yanlışlığı, ilk baştan tepki göstermeyerek bunların nedenlerini düşünüp, çabuk ve kesin yargılardan ya da eylemlerden kaçınma bilincidir.

Hoşgörü kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için onu değişik açılardan ele almak ve onu, ele aldığımız bakış açısına göre farklı kavramlarla adlandırmamız gerekmektedir. Bu ayırım hem konunun incelenmesini kolaylaştırır, hem de kavramdaki kargaşalığı önler. Bu kavramlardan bazıları; Duygusal Hoşgörü, Yapay Hoşgörü ve Bilinçli Hoşgörü olarak ifade edilebilir. Şimdi kısaca bu kavramları ele alalım.

Duygusal Hoşgörü: Bilindiği gibi insan duygusal bir varlık. Onu yönlendirebilmenin en kolay yolu bu duyguların temeline inmekle bulunur.

Ailenin çocuklarına bakış açısında, özellikle annede, hoşgörünün en duygusal biçimini görebiliriz. Çocuğumuzun yaptığı olumsuzluklara sürekli mazeretler ararız ya da duygularımız bunları görmemizi engeller. Bilinçli ve ölçülü olarak çocuğa gösterdiğimiz hoşgörü onun kişilik kazanmasına yardımcı olduğu kadar; aşırısı, onu kişiliksiz ve benmerkezci bir varlığa da dönüştürebilir. Ebeveyndeki bu duygusal hoşgörünün bedelini ilerde çocuğun ödediğini gözlemliyoruz. Doğal olarak çocuğa hoşgörülü davranmak, belirli ölçüler içinde zorunludur.

Her yetişkinin hoşgörü ölçüleri ya da kavramı, onun yetişme ortamın izlerini taşır. Hoşgörüden yoksun yetişen çocukların, yetişkinlik dönemine birçok sorun taşıdıklarını gözlemleyebiliriz. Tersine, aşırı hoşgörünün yarattığı kişiliksiz insanlar, yaşamın gerçekleriyle karşılaştığında yediği her tokadın sersemliği içinde çaresiz ve güçsüz olarak kıvrılır.

Yapay Hoşgörü: Karşımızdaki insanın onaylamadığımız söylem ve davranışlarını, ona olan sosyal ya da ekonomik bağımlılığımız nedeni ile hoşgörürüz. Tabi ki bu yaklaşıma hoşgörü demek çok zor. Daha geniş bir bakış açısından konuyu gözlemlersek, baskıcı yönetimlerle yönetilen ülkelerde, söylem ve davranışları sindirilmiş bireyler korkudan dolayı hoşgörüden çok, hoş görünmek zorundadır.

Bilinçli Hoşgörü: Karşısındaki bireyin ya da topluluğun, söylem ve eylemlerinin temel nedenlerini, hemen kavramamız olası değil. Çünkü onun bu duruma temel olan psikolojik ve sosyal etkenleri ilk başta bilemeyiz. Araştırdığımızda ya da biraz olsun düşündüğümüzde, bu eylem ve davranışlara etken olan faktörlerin, yetişme tarzı, çevresi ve doğuştan gelen birçok olumlu ya da olumsuzluklar olduğunu görürüz.

Bu nedenle bilinçli hoşgörüde, insanın ele alınışı bilimsel içerik taşır. Kişiyi o andaki davranışlarıyla yargılamak ve mahkûm etmek, ileride yerine getirilemeyecek kayıplara neden olabilir. O nedenle bir söylem ve davranışa tavır almadan önce, ona ve kendimize kısa bir an bile olsa zaman tanınmalıyız. Bu hoşgörülü olmaya atılan ilk adımdır. Başlangıçtaki o kısa an bizi yanlış davranış ve yargılardan koruyabilir.

Bebeklikten buluş çağına kadar olan dönemi anne ve babanın sınırlarına bırakarak, buluş çağından itibaren konuyu derinleştirelim.

İnsanın çocukluktan yetişkinliğe geçiş döneminde, fizyolojik yapısındaki değişimden doğan fırtınaların ortaya çıkardığı psikolojik durumu hepimiz yaşadığımız için çok iyi biliyoruz.

Bağımsızlık duygusu, ilgi görme, sevmeye, sevilme, kendini kanıtlama ve cinsel istençler tamamen duygusal olarak, aklın ve mantığın kontrolü dışındadır. O dönem, ego nun dorukta olduğu ve biz yetişkinlerin genelde unutmaya çalıştığımız bir evredir. O nedenle bilinçli hoşgörüyü kavramış anne-baba, öğretmen ve bireyler, onları anlayışla karşılar. Çünkü bilirlere ki her insan bu dönemlerden zorunlu olarak geçer.

Buluş çağı sonrası her ne kadar daha dengeli ve durgun bir dönem olsa bile, bilinçaltına atılmış istekler, bastırılmış duygular, güvensizlik ya da bunların tersi olanlar peşimizi kolay kolay bırakmaz. Fakat deneyimli ya da psikoloji bilgisi olanlar bunları anlamakta gecikmezler. İşte bilinçli hoşgörünün yetişkinler için önemi burada başlar.

Yetişkin bireylerde gördüğümüz aşırılığa kaçan, zengin olma, ilgi görme, hükmetme, kendini beğenme, gününü gün etme davranışlarını psikanalist yöntemlerle incelediğimizde, ailenin, çevrenin ve inanç modellerinin belleğe kazılmış olumsuz yüzleriyle karşılaşırız. Dövülen, sövülen, horlanan, yokluk içinde yetişen birçok kimsenin, çevresine aynı şekilde davrandığını görmemizin temelinde bu gerçek yatar.

Bu ruhsal durumu vurgulayan çarpıcı bir öykü vardır. “ *Günün birinde, doğuştan kambur birisi, bir ermişle karşılaşır. Kamburun haline acıyan ermiş ona şöyle der, istediğin sadece bir tek şeyi yerine getireceğim. İyi düşün ve dile benden ne dilersin. Kambur hiç düşünmeden, şöyle yanıt verir. HERKESE KAMBUR.* ”

Kamburdan kurtulma ya da servet sahibi olmak varken, herkese kambur isteği, yıllarca alaya alınma, horlanma birikiminin sonucudur. Ve kambur olmanın nasıl bir şey olduğunu ancak yaşayan bilir mesajıdır bu istek.

Son yıllarda sempati ve antipati sözcüklerini sık sık kullanır olduk. Bilindiği gibi sempati duymak, karşımızdakini sevimli, şirin ve olumlu bulmaktır. Buna paralel insanın içinde dostluk ve yandaşlık duygularının uyanmasıdır. Antipati ise tamamen karşıtı bir duygu.

Sempati ve antipatide düşünce ve eylemlere akıl ve bilimden çok duygular egemen olur. Empati ise kendisini karşınıdakinin yerine koyup düşünmek, durumu yeniden değerlendirmektir. Empati, yalın bir yaklaşımla başkalarının duygularını anlamak, onuru kırılanların psikolojik durumunu değerlendirmek, öğretmen iken öğrencisinin, savcı iken sanığın, içinde bulunduğu koşulları ve sorunları görebilmektir.

Deli ya da çok içkili birinin davranışlarını durumları nedeniyle zorunlu bir hoşgörü ile karşılarız. Fakat önceden biriken olumsuzluklar sonucu patlama durumuna gelen birini anlayışla karşılayamayız. Hâlbuki olaya empatik bakarsak çok farklı sonuçlara ulaşabiliriz.

Sonuç olarak hepimizin, her dönemde hoşgörüye ihtiyacı var. Sevgi arttıkça hoşgörü, hoşgörü arttıkça sevgi gelişir. Bazen ikisini birbirinden ayırmak zorlaşır. [4]

B.3. YARIŞMA

- Hoşgörü konulu öykü, karikatür, şiir ve resim yarışması düzenlenebilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Bize yapılan olumsuz bir davranışı hoş görmediğimiz takdirde ne gibi sorunlarla karşılaşırız?

B.5. MÜNAZARA

- Toplumun gelişmesi için farklılıklar gereklidir.
- Toplumun gelişmesi için farklılıklar gerekli değildir.

C. VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Değerli Velimiz,

Okulumuzda Ekim ayı boyunca **“Hoşgörü”** değeri işlenecektir. Mektubumuzda çocuklarda hoşgörü değerinin gelişimini desteklemek için neler yapabileceğinizi aktarmaya çalıştık. Sizlere katkısı olması dileğiyle. ...

Uzlaşmacı, eşitlikçi ve barışçı nesillerin yetiştirilebilmesi için çocuklara **“Hoşgörü”** kavramının benimsetilmesi önemlidir. Sevgi ve hoşgörü birbirini tamamlayan kavramlardır. İnsanı insan olduğu için sevebilmek, affedebilmek, sabır ve saygı göstermek gerekir. Sevgi ve hoşgörü insanları birbirine yaklaştıran olumlu duyguların tümüdür.

Anne ve babalar çocuklarını büyütürlerken değerleri ve inançlarını davranışlarıyla göstererek çocuklarına modellik yaparlar. Değerlerini yaşayarak, yaşatarak öğretebilirler. Çocuklarının sevgi ve hoşgörüyü değer olarak benimsemesini isteyen aileler sevgi ve hoşgörülerini çocuğa göstermelidirler. Anne babaların çocuklarına kendi değerlerini öğretmeleri için en iyi yol budur. “Dediğimi yap, yaptığımı yapma” yöntemi, çocuklara değerleri öğretmek için etkili bir yol değildir. Ancak “Yaptığımı yap” sözünün bir çocuğu etkileme ve değiştirme olasılığı yüksek olabilir. İnsan yaşamı boyunca etkisini sürdüren bir kurum olan aile, çocuğun gelişiminde, en önemli ortamdır.

Anne ve babaların kendi değer ve inançlarına göre değişik çocuk yetiştirme tutumları vardır. Anne baba tutumları içinde en ideal tutum olan, sevgi, hoşgörü ve kabul etmeyi içine alan demokratik tutumdur. Bu tutumda anne-baba, çocuğun istek ve ihtiyaçlarına karşı ilgilidir. Çocuk, hata yaptığında incitmeden, uyarılır. Hatası, anlayabileceği bir dille anlatılıp düzeltilmesi için neler yapabileceği tartışılır. Ailede çocuğun da söz hakkı vardır. Duygularını, fikirlerini ve görüşlerini o da anne babası kadar ifade edebilir.

Demokratik, hoşgörülü tutumla yetişen çocukta kendine ve ailesine güven gelişir. Saygı gördüğü için saygı gösterir. Sorumluluklarının farkındadır. Hata yaptığında düzeltme yoluna gider. Okulda başarılı olur. Sosyal etkinliklere katılır, ilgi duyduğu alanlara yönelir.

Kısacası bu tutumla özgüven sahibi, kendini rahatça ifade edebilen, kendine ve çevresine değer veren, olumlu davranışları tercih eden, sorunlarını uzlaşarak çözen, başarılı, yaratıcı, iyi iletişim kurabilen, sevilen, güvenilen, olaylara farklı açılardan yaklaşabilen ve iyiye, doğruya ulaşmak için çabalayan bireyler yetişir.

Bir diğer anne baba tutumu da aşırı hoşgörü ve düşkünlüktür. Aşırı hoşgörü sahibi ve çocuklarına aşırı düşkün aileler, çocuklarının isteklerini diledikleri gibi gerçekleştirmelerine izin verirler. Gerekliğinde otorite sağlayamazlar. Bu durum, çocuğun kural tanımasına ve zayıf sosyal çevre uyumuna neden olur. Çocuk, doğumundan itibaren var olan ben merkezci tavrını, zamanla sosyal normlara uygun şekilde değiştiremez, uyumsuzlaşır, anne babasına saygısı azalır. Onları yönetmeyi ister. Daima dikkat çekmek ister ve kendisine hizmet edilmesini bekler.

Bilinçli hoşgörü kazandırmak için çocuklarımızla konuşmalıyız. Hoşgörünün ne olduğunu, nelerin hoş görülebileceğini öykülerle, oyunlarla, yaşına uygun filmleri birlikte yorumlayarak kavratmalı, yaşantımızdan örnekler vererek, hoşgörünün önemini anlamalarına yardımcı olmalıyız. Müzik, edebiyat, spor gibi etkinliklerin gücünden hoşgörü eğitiminde yararlanmalıyız.

- Hoşgörü ailede başlar, çocuk ilk olarak anne ve babasını model alır. Evde hoşgörü, farklılıklara saygı varsa çocuk da çevresine saygılı olmayı ve hoşgörü göstermeyi öğrenir.
- Ev ortamında çocuğunuzla iletişimde, kardeşler arasında sorun olduğunda nasıl davrandığınızı gözden geçiriniz. Bu süreç içerisinde hoşgürsüzlük sayılabilecek davranışlarda bulunup bulunmadığınızı kontrol ediniz.
- Çocuğunuzun saldırgan ve aşırı rekabetçi davranışlar yerine sizinle ve arkadaşlarıyla işbirliği yapabileceği işlere özendiriniz.
- Çocuğunuza, akademik başarı kadar hoşgörü, sorumluluk, saygı gibi değerleri kazanmanın da önemli olduğunu hissettiriniz.
- Aile ortamında tartışırken çocuğunuza görüşlerini ortaya koyabilme fırsatı veriniz. Konulara eleştirel bakabileceği ve başka görüşler üzerinde düşünebileceği ortamı sağlayınız. Hoşgürsüzlüğün en önemli nedeni kendi düşüncesinin tek doğru olduğunu zannetmesidir.
- Çocuğunuza önemli, değerli ve özel olduğunu hissettiriniz.
- Çocuğunuzun kendisini tanımasına, duygu ve düşüncelerini ifade etmesine, başkalarına karşı anlayış geliştirmesine olanak sağlayınız. [5]

D. KAZANIMLAR

1. Sorunlarını konuşarak çözer.
2. Olaylara daha farklı yönlerden bakar ve olumlu yaklaşır.
3. Daha çok paylaşımcıdır.
4. Empati yapar.
5. İyimserdir.
6. Sakindir, aşırı heyecanlı değildir.

E. KAYNAKÇA

[1] <http://tdkterim.gov.tr/bts/>,

[2] <http://www.enguzelsozler.us>,

[3] <http://www.herkonudan.com/edbiyat/hikayeler/5005.incininoykusu.html>,

[4] <http://www.psikoloji.gen.tr>,

[5] <http://www.yukselenkoleji.k12.tr/hosgorumektubu.html>.

Görseller:

-<http://ilahisevdan.blokcu.com>.

SORUMLULUK

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Sorumluluk: Kişinin kendine ve başkalarına karşı yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerini zamanında yerine getirme zorunluluğu. Başkalarının haklarına saygılı olmak ve kendi davranışlarının sonuçlarını yüklenmek. [1]

Örneğin, Vatandaş Olma Bilinci, bir vatandaşın haklarının ve sorumluluklarının farkında olmasıdır.

Vatandaş Olma Bilincinin Gerektirdikleri

- Demokrasi, eşitlik ve özgürlük gibi değerleri benimsemek ve demokrasinin gereğine inanmış olmak.
- Vatandaş olarak haklarının ve sorumluluklarının bilincinde olmak.
- Yasalara titizlikle uymak.
- Diğer insanlara karşı saygılı ve hoşgörülü davranmak, şiddetten yana değil, barıştan yana olmak.
- Her türlü ayrımcılığa karşı olmak.

Vatandaş Olma Sorumluluğunu Taşıma Yolları:

- Seçme ve seçilme hakkı.
- Vergi vermek.
- Askerlik yapmak.
- Kanun ve kurallara saygılı olmak. [2]

A.1. Ayın Sorusu

Arkadaşlarımıza karşı sorumluluklarımız nelerdir?

A.2. Özlü Sözler

"Herkes kendi kapısının önünü temizlerse, her yer tertemiz olur." (Anonim)

"Halkalardan biri gevşerse, zincirin tümü kopar." (Anonim)

"Sorumluluk, insanı eğitir." (Wendell Phillips)

"Sorumluluk büyük olmanın bedelidir." (Winston Churchill)

"Bilmediğin şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp yaptıklarından sorumludur." (İsra Suresi/36)

"Sorumluluğu kabul edebilmek, insanın değerinin ölçütüdür." (Roy L. Smith)

“Herkesin işi haline gelmiş bir iş, aslında hiç kimsenin işi değildir.” (İngiliz Atasözü)

“İstedğin her şeyi yapmakta özgürsün. Katlanacağın şey, sadece sonuçlarıdır.” (Sheoldon Kopp) [3]

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (Benim İşim Değil Ki...)

Bu hikâye dört kişi hakkındadır. Bunların isimleri *Herkes*, *Herhangi Biri*, *Birisi* ve *Hiç Kimse* idi. Yapılması gereken önemli bir iş vardı. *Herkes*'in yapması istenmişti. *Herkes*, *Birisi*'nin bu işi yapacağından emindi.

Gerçi *Herhangi Biri* yapabilirdi ama *Hiç Kimse* yapmadı. *Birisi* buna çok kızdı, çünkü bu iş *Herkes*'in işiydi. *Herkes*, *Herhangi Biri*'nin bu işi yapabileceğini düşünmüyordu ama *Hiç Kimse*, *Herkesin* yapamayacağını farkında değildi. Sonunda *Herhangi Biri*'nin yapabileceği bir işi, *Hiç Kimse* yapamadığı için, *Herkes* bir birini suçladı. [4]

Okuma Metni (Mimar Sinan'ın Sorumluluğu)

Bir Mimar Sinan eseri olan Şehzade Başı Camii'nin 1990'lı yıllarda devam eden yenilemesini (restorasyonunu) yapan firma yetkililerinden bir inşaat mühendisi, caminin yenilenmesi sırasında yaşadıkları bir olayı TV'de şöyle anlatmıştı:

Camii bahçesini çevreleyen havale duvarında bulunan kapıların üzerindeki kemerleri oluşturan taslarda yer yer çürümeler vardı. Yenileme programında bu kemerlerin yenilenmesi de yer alıyordu. Biz inşaat fakültesinde teorik olarak kemerlerin nasıl inşa edildiğini öğrenmiştik, fakat taş kemer inşası ile ilgili pratiğimiz yoktu. Kemerleri nasıl yenileyeceğimiz konusunda ustalarla toplantı yaptık.

Sonuç olarak kemeri alttan yalayan bir tahta kalıp çakacaktık. Daha sonra kemeri yavaş yavaş söküp yapım teknikleri ile ilgili notlar alacaktık ve yeniden yaparken bu notlardan faydalanacaktık. Kalıbı söktük. Sökmeye kemerin kilit taşından başladık.

Taşı yerinden çıkardığımızda hayretle iki taşın birleşme noktasında olan silindirik bir boşluğa yerleştirilmiş bir cam şişeye rastladık. Şişenin içinde dürülmüş beyaz bir kâğıt vardı. Şişeyi açıp kâğıda baktık. Osmanlıca bir şeyler yazıyordu. Hemen bir uzman bulup okuttuk. Bu bir mektup idi ve Mimar Sinan tarafından yazılmıştı. Şunları söylüyordu: "Bu

kemeri oluşturan taşların ömrü yaklaşık 400 senedir. Bu müddet zarfında bu taşlar çürümüş olacağından siz bu kemeri yenilemek isteyeceksiniz. Büyük bir ihtimalle yapı teknikleri de değişeceğinden bu kemeri nasıl yeniden inşa edeceğinizi bilemeyeceksiniz. İşte bu mektubu ben size, bu kemeri nasıl inşa edeceğinizi anlatmak için yazıyorum. *"Koca Sinan mektubunda böyle başladıktan sonra o kemeri inşa ettikleri taşları Anadolu'nun neresinden getirttiklerini söyleyerek izahlarına devam ediyor ve ayrıntılı bir biçimde kemerin inşasını anlatıyordu."* Bu mektup bir insanın, yaptığı işin kalıcı olması için gösterebileceği çabanın insanüstü bir örneğidir. Bu mektubun ihtişamı, modern çağın insanların bile zorlanacağı taşın ömrünü bilmesi, yapı tekniğinin değişeceğini bilmesi, 400 sene dayanacak kağıt ve mürekkep kullanması gibi yüksek bilgi seviyesinden gelmektedir. Şüphesiz bu yüksek bilgiler de o koca mimarın erişilmez özelliklerindedir. Ancak erişilmesi gerçekten zor olan bu bilgilerden çok daha muhteşem olan, *400 sene sonraya çözüm üreten* sorumluluk duygusudur. [5]

B.2. SORUMLULUK DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI

- Çocuklar “yaşayarak- yaparak” öğrenirler. Bu nedenle sorumluluk duygusunun gelişmesinde en etkili yöntemlerden biri çocuğun davranışının sonucunu yaşamasına fırsat vermektir.
- “Bırak dökeceksin, sen yapamazsın, daha küçüksün” gibi sözler yerine destekleyici ifadelerle sorumluluk almaları sağlanmalıdır.
- Aşağıda örnekleri verilen “*Sorumluluk Listem*” ve “*Sorumluluk Bildirgem*”i, her bir öğrenin doldurması sağlanarak kendi sorumlulukları üzerinde düşünmesi ve sorumluluklarını içselleştirmesi sağlanabilir.

SORUMLULUK LİSTEM

ADI- SOYADI:

TARİH:

SINIFI:

Evde sorumluluk sahibi olduğumu göstermenin yedi yolu	Okulda sorumluluk sahibi olduğumu göstermenin yedi yolu	Bir toplulukta sorumluluk sahibi olduğumu göstermenin yedi yolu

SORUMLULUK BİLDİRGE

ADI- SOYADI:

TARİH:

SINIFI:

Sınıfta daha sorumlu bir insan olmak ve sorumluluk sahibi olduğumu göstermek için neler yapabilirim?

Okulda daha sorumlu bir insan olmak için neler yapabilirim?

Sorumluluk sahibi olduğumu göstermek için neler yapmaya ihtiyacım var?

Ailem sorumluluk hakkında ne düşünüyor? Bir insan hakkında “sorumlu bir insan” dediklerinde o insanın hangi özelliklerini kastediyorlar?

Eğer sorumluluklarımı yerine getirmezsem ne olur?

Başkalarına sorumluluk bilinci kazandırmak için neler yapabilirim?

[6]

B.3. YARIŞMA

- Sorumluluk konulu öykü yarışması düzenlenebilir.
- Sorumluluk kupası adını verdiğimiz futbol, basketbol, satranç, voleybol vb. spor dallarında yarışmalar düzenlenebilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Sorumluluk duygusunun kazandırılmasında okulun ve ailenin rolü ve önemi nedir?
- Okul öğrenci kulüpleri vasıtasıyla hangi sosyal etkinlikleri yaparak sorumluluk bilincimizi geliştirebiliriz?

B.5. MÜNAZARA

- Öğretmenlerimize karşı sorumluluklarımızı yerine getiriyoruz.
- Öğretmenlerimize karşı sorumluluklarımızı yerine getiremiyoruz.

C. VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Çocukta Sorumluluk Duygusunu Geliştirmek

Sorumluluk, başkalarının haklarına saygı göstermek ve kendi davranışlarının sonuçlarını kabul etmektir. Çocuğa sorumluluk vermek, kişilik gelişimine pozitif yönde etkileyen ve hızlandıran bir unsurdur.

Uygun dozda (yaşına, cinsiyetine, fizik gücüne uygun) yüklenen sorumluluk;

- Çocuğun kendine güvenini artırır,
- Paylaşma ve başarıma duygularını tatmin eder,
- İnisiyatif kullanma, çevresini ve kendini organize ve kontrol etme becerilerini geliştirir.

ÖNERİLER:

- Çocuğa kendine yetmeyi ve kendi kendini yönetmeyi öğretin. Öyle bir özgür ortam hazırlayın ki, ayakları üzerinde durmayı, kendi kanatlarıyla uçmayı öğrenebilsin.
- Çocuğa yaşına ve gelişim düzeyine uygun görev ve sorumluluklar verin.
- Çocuğun seçim yapmasına izin verin.
- Sorumluluk alma konusunda çocuğun gösterdiği çabalara saygı duyun.
- Onu görev ve sorumluluklarıyla baş başa bırakın.
- Onun adına düşünmek yerine, kendi başına düşünmesini sağlayın. Sorununu çözmek yerine, kendi sorununu çözmesine fırsat vermeniz, çocuğunuzun sorumluluk duygusunu geliştirecektir.
- Çocuğunuza sevildiğini, istendiğini ve sizin için önemli olduğunu hissettirin.
- Çocuğunuza iyi davranın ve yumuşak bir sesle konuşun.
- Çocuğunuzun deneyim ve girişimlerdeki yanlış sorunları kırıncı biçimde eleştirmeyin.
- Evde net kurallarınız olsun ve bunlar duruma, olaylara ve sizin içinde bulunduğunuz psikolojik hale göre değişsin.

Sorumluluk sahibi bir nesil yetiştirirken çocukların nasihat dinlemekten ziyade model görmeye ihtiyaçları vardır. Çocuğunuzun kazanmasını hedeflediğiniz davranışları yaşamınızda sergilemedeki kararlılığınız hem çocuklarınızın gözünde sizin saygınlığınızı koruyacaktır hem de onların geleceklerini ışıklandıracaktır. [7]

D. KAZANIMLAR

1. Yaptığı davranışın sorumluluğunu taşır.
2. Sorumluluk alma konusunda özgüveni gelişir.
3. Sorumluluklarını bilir ve yerine getirir.
4. Kendine yetme kabiliyeti gelişir.

E. KAYNAKÇA

- [1] Türk Dil Kurumu Sözlüğü, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>,
 [2] <http://www.sosyalnet.com/vatandaslik-bilgisi-ders-notlari/vatandas-olma-sorumluluklari>,
 [3] Ailede Sorumluluk Eğitimi - Rukiye Karaköse– Timaş Yayınları-İstanbul Nisan 2010- Kitabından Derleme,
 [4] Ailede Sorumluluk Eğitimi - Rukiye Karaköse– Timaş Yayınları-İstanbul Nisan 2010 sayfa 24,
 [5] <http://www.mumsema.org/yasanmis-oykuler/52928-mimar-sinan-sorumluluk-bilinci.html>,
 [6] Perese Karakter Okulu Öğretmen Kitabı Sorumluluk – Nobel Yayın Dağıtım –İstanbul - Aralık 2003 sayfa 9,
 [7] <http://www.saniyebirer.net/modules/rehberlik/index.htm> (sadeleştirilmiştir).

ADALET

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Adalet: 1. Birisine ya da bir şeye hakkını vermek, hakkı gözetmek, yerine getirmek, doğruluk. 2. Herkese ya da her şeye layık olduğu şekilde davranmak. 3. Herkese ya da her şeye eşit mesafede ve layık olduğu şekilde davranmak. [1]

A.1. Ayın Sorusu

- Herkese adalet nasıl sağlanabilir?
- Adaletin bize sağladığı faydalar neler olabilir?

A.2. Özlü Sözler

"Adalet mülkün temelidir." (Hz. Ömer)

"Adaletin kuvvetli, kuvvetlinin de adaletli olması gerekir." (Pascal)

"Adaletin küçüldüğü ülkelerde büyük olan artık suçlulardır." (Anonim)

"Adalet olmayınca bir yerde, insan düşer o yerde her derde." (Anonim)

"Adalet ancak hakikatten, mutluluk ancak adaletten doğabilir." (Anatole France)

"Adaletle zulüm bir yerde durmaz."

"Adalet, evrenin ruhudur." (Ömer Hayyam)

"Adaletin gecikmesi adaletsizliktir." (W. S. Landor)

"Adaletin olmadığı yerde ahlak da yoktur." (Montaigne)

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (Kurşun Kalem Hikâyesi)

Ninesini bir mektup yazarken izleyen çocuk sordu: -"Yaşadıklarımız için bir hikâye mi yazıyorsunuz? Yoksa benim hakkımda mı?" Ninesi yazmayı kesti ve torununa şöyle dedi: -"Aslında, senin hakkında yazıyorum. Fakat kelimelerden daha önemlisi, kullandığım *Kurşun Kalem*. Umarım büyüdüğünde sen de bu kurşun kalem gibi olursun." Çocuk merakla kurşun kaleme baktı. Özel bir kalem gibi görünmüyordu. - "Fakat daha önce gördüğüm diğer kurşun kalemler ile aynı!" - "Bu, senin nasıl baktığın ile alakalı. Kurşun kalem, yanlış bir şey yazdığı anda bunu bir silgiyle silmene her zaman imkan tanır. Yaptığımız bir şeyi sonradan düzeltmenin kötü bir şey olmadığını anlamalısın, aksine bu bizi adalet yolunda tutmaya yarayan en önemli şeylerden biridir. Adaletli olursan ömrün de huzur içinde geçecektir. [2]

B.2. ADALET DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI

Terazi Etkinliği

- İki kefesi olan bir terazi temin edin.
- Ağırlıkları birbirinden farklı çeşitli eşyaları da bir araya toplayın.
- Öğrencilerinizden eşyaları kullanarak terazinin kefelерini eşitlemesini isteyin.
- Onlar çalışırken denge kavramı ile ilgili onlarla konuşun.
- Terazinin kefelерinden birinin sürekli aşağıda olmasının sebeplerini ve sonuçlarını tartışın.
- Dengeli davranışların nasıl olabileceğine vurgular yapın.
- Dengesiz davranmanın sonuçlarını konuşacağınız bir tartışmayla çalışmayı bitirin.
- Girişecekleri yeni eylemlerde terazi deneyimini hatırlatın.
- Terazi kelimesini aranızda şifre haline getirin.

Söz Alacak Öğrencinin Seçilmesi

- Ders esnasında söz alacak öğrencinin seçilmesine, bir önceki söz alan öğrencinin karar vermesi sağlanır.
- Kolay soru sorulduğunda yakın arkadaşına mı, yoksa zor soru sorulduğunda başka bir arkadaşına mı söz veriyor?
- Bütün sınıf ve öğretmen tarafından takip edilir.
- Söz alacak öğrencinin seçilmesinde daha önceden söz almamış öğrencilerin seçilmesi esas alınmalıdır.

NE KADAR ADİLİZ?

S.NO	SORULAR	HER ZAMAN	BAZEN	HİÇBİR ZAMAN
1	Haksızlık yapan kişi benim arkadaşım olsa da söylerim.			
2	Doğruyu söyleyen kişi arkadaşım olmasa da onu desteklerim.			
3	Oyunlarda her arkadaşıma eşit fırsat veririm.			
4	Sınıfta söz verme konusunda eşit davranılır.			
5	Sınıfta görev alma konusunda eşit davranılır.			

Ölçek, tüm sınıf öğrencilerine uygulandıktan sonra, HİÇBİR ZAMAN'ların çok işaretlendiği maddeler sınıfta tartışmaya açılır.

B.3. YARIŞMA

- Adalet konulu öykü ve şiir yarışması düzenlenebilir.
- Adalet kupası adını verdiğimiz futbol, basketbol, satranç, voleybol vb. spor dallarında yarışmalar düzenlenebilir. Yarışmalardaki hakemler öğrenciler arasından seçilebilir. Böylece hakem öğrencilerin

adil bir yönetim sergileyip sergilemedikleri(kendi arkadaşlarını kayırıp kayırmadıkları) gözlenir. Adil yönetim sergileyen öğrenciler ödüllendirilerek, adaletli davranma konusunda farkındalık arttırılabilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Adalet güç ile mi sağlanır hukuk ile mi?
- Adalet şartlara göre değişir mi değişmez mi?

B.5. MÜNAZARA

- Eşitlik ve adalet aynı mıdır, değil midir?
- Önyargı adaleti engeller mi, engellemez mi?
- Bencillik adalet duygusunu engeller mi engellemez mi?

C. VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Adalet Kavramı Hakkında

Adalet, hakkın gözetilmesi ve yerine getirilmesi anlamına gelir. Haklı ile haksızın ayırt edilmesi adaletle sağlanır. Bu anlamda herhangi bir durumun adil (adaletli) olup olmadığından söz edilebilir. Adalet kavramı temelde hukuk kurallarına uygunluğu içerir. Öte yandan, adalet insanların toplum içindeki davranışlarıyla ilgili olduğundan ahlak ve din kurallarıyla da ilişkilidir.

Adalet; kısaca haklılık ve hakka uygunluktur. Öznel anlamda adalet, herkesin hakkını tanıma konusunda değişmez ve kesin istektir. Nesnel anlamda adalet, karşıt çıkarlar arasında hakka (hukuka) uygun bir denkluktur, eşitlik düşüncesidir.

Adil Olmayı Öğretmek İçin Adil Davranmalıyız

(Kardeşler Arasında Adaletli Davranma)

Ailede birden fazla çocuk varsa çocuklar arasında adaleti sağlamak da önemlidir. Diyelim ki çocuklardan biri güzel bir şey yaptı. Anne bu çocuğu ödüllendirmek istiyor, baba ise diğer çocuğa haksızlık olacağını düşündüğü için itiraz ediyor. Böyle bir durumda çocukların ikisi de ödül alırsa bu kez de ödülü gerçekten hak edene haksızlık olur. Hak etmediği halde ödül alan çocukta hak duygusu gelişmez, ömür boyu vermeden almak ister. Diğer çocuk ise “Ben çaba sarf ediyorum, hak ediyorum. Niye o da aynı şeyi alıyor?” diye düşünür. Olumlu davranışı pekiştirilmediği için adaletle karşı güvensizlik duygusu hisseder.

“İki kardeş arasında eşitliği sağlayalım” derken farkında olmadan belirli sınırları olmayan, dilediği zaman dilediğini yapma hakkını kendinde bulan bireyler yetişebilir. Anne babalar anlık çözümler geliştirmek yerine olayları uzun vadeli değerlendirmelidirler. Çocuk o an belki üzülecektir ama uzun vadede üzülmemesi daha önemlidir.

Medeni toplumları diğerlerinden ayıran en büyük özellik hakka saygıdır. Bu bilinç küçük yaşlarda yeşertilmelidir. Hak duygusu gelişmiş bir toplumda yetişen ve kendi sınırlarını bilen bir çocuk, büyük bir ihtimalle kardeşinin o ödülü hak ederek aldığını, kendisinin ödüllendirilmemesinin normal bir durum olduğunu düşünebilir. Çocuklarımızı bu bilinçle yetiştirmeliyiz.

Bu bilinci yerleştirmek için çocuğa benimsetmek istediğimiz ilkeyi; kardeş kıskançlığını ya da kardeşler arası rekabeti ortaya çıkararak değil, iyi şeylerle bağlantı kurarak anlatmak gerekir. Çocuğun olumsuz duygularının harekete geçmemesi için olayı adaletle, hak duygusuna vurgu yaparak anlatmalıyız. Çocuk kıskanmadan hakkına razı olmayı öğ-

renmelidir. Bunu öğrenmek kolay değildir ama öğrenildiğinde hayat boyunca kişinin işine yarayacaktır. [3]

D. KAZANIMLAR

1. Haklı olanın yanında yer alır.
2. Yakın çevresinde ve ailesinde tespit ettiği haksızlıkları dile getirir.
3. Arkadaşlarına adil davranır.
4. Bencil davranmaktan kaçınır.
5. Hak ettiğine razı olur.

E. KAYNAKÇA

[1] <http://www.msxlabs.org/forum/hukuk/83063-adalet-nedir-adalet-kavrami-hakkinda.html#ixzz1PulWxwUq>,

[2] <http://www.turkforum.net/474907-kursun-kalemin-hikayesi.html>,

[3] <http://www.yukselenkoleji.k12.tr/adaletmektubu.html>.

DOĞRULUK DÜRÜSTLÜK

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Dürüstlük: “Doğruluk”, “özü sözü bir olma”, “olanı olduğu gibi yansıtma”, “gerçeği saklamama”, “bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmama” olarak tanımlanır. [1]

A.1. Ayın Sorusu

Kendimize karşı ne kadar dürüstüz?

A.2. Özlü Sözler

“Dürüstlük; insanın kendisine verdiği sözü tutmasıdır.”

“Dürüstlük; hayatın bütün alanlarında en güzel tutum ve davranışları sergilemektir.”

“Dürüstlük; özünün ve sözünün bir olmasıdır.”

“Dürüstlük; başkalarına söz verdiği zaman sözünde durmaktır.”

“Dürüstlük; haksızlık yapana yanlış yaptığını uygun bir şekilde söyleyebilmektir.”

“Dürüstlük; her ortamda tutarlı ve onurlu duruşunu muhafaza edebilmektir.”

“Cümleler doğrudur sen doğru isen, doğruluk bulunmaz sen eğri isen.” (Yunus Emre)

“Doğru yolda giden kaplumbağa, eğri yolda giden yarış atını geçer.”(J.J.Rousseau)

“Eğri olanın gölgesi de eğridir.”(Hz. Ali)

“Hakikati konuşmaktan korkmayınız.” (Atatürk)

“Rabbinin sözü, doğruluk ve adaletle tamamlandı. O'nun sözlerini değiştirebilecek yoktur.” (Enam Suresi / 115)

“Budur benim hayatta en beğendiğim meslek, sözün odun gibi olsun hakikat olsun tek.” (M. Akif Ersoy)

“Doğruyu insanların ölçüsüyle değil, insanları doğrunun ölçüsüyle tanımak gerekir.”

“İki yanlıştan bir doğru çıkmaz.”

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (Dürüstlük)

Bir yalan söylersen gerisi gelir ve senin durduğun yer, duruşun belli olmaya başlar. Bir kez dürüst olursan gerisi gelir ve senin durduğun yer, duruşun belli olmaya başlar. Bir kez yalan söylersin, günü kurtarırsın, mutlu olduğun düşünür daha çok yalan söylersin, yalanlar çoğalır, insanlar sana güvenmemeye başlar, sorumluluk alamazsın, kendini geliştiremezsin, çabalarsın; en fazla yerinde sayarsın, önüne fırsatlar gelir ama sen fırsatların en fazla yanından geçersin, başta günü kurtararak mutlu olmuşsundur ama *şimdi her şey farklılaşmıştır.*

Bir kez dürüst olursun, belki o gün mutsuz olursun, ama insanlar sana güvendikçe dürüstlüğün önemini anlarsın, daha çok sorumluluk alırsın, yaşamında hep bir adım ilerisini düşünmeye başlarsın, ileri görüşlü olursun, önüne fırsatlar gelmeye bile fırsatını kendin yaratırsın, başta günü kaybederek mutsuz olmuşsundur ama *şimdi her şey farklılaşmıştır.*

Okuma Metni (Fıkra)

Nasrettin Hoca'nın canı bir gün şöyle bol etli bir yahni çeker. Doğruca kasaba gidip bir okka(kilo) et alır, eve hanımına yahni yapması için tembihleyerek gönderir.

Nasrettin Hoca'nın hanımı Hoca'nın istediği yahniyi pişirirken komşuları sohbet etmeye gelirler. Nasrettin Hoca'nın gözü gönlü tok, eli açık olan hanımı komşularına Hoca için pişirdiği yahniyi ikram eder. Sonunda Hoca'nın akşam yemekte afiyetle yemeyi hayal ettiği yahni komşu kadınlar tarafından yenilip bitirilir.

Akşam olunca yahni hayali ile akşamı zor eden Nasreddin Hoca eve gelir. Hoca sofraya oturur, hanımı sofraya yahni yerine bir tabak bulgur aşı koyar. Umduğunu bulama-

yan Nasrettin Hoca sinirlenerek hanımından bir açıklama ister. Nasrettin Hoca'nın hanımı gerçeği açıklayamaz.

-Eti bizim kedi Tekir yedi, der. Nasrettin Hoca bir hışımla kalkar sofradan ve eline geçirdiği bir sopa ile Tekir'i aramaya başlar. Tekir'i bulur bulmasına ama Tekir bir deri bir kemik. Hoca şaşkınlık içinde hanımına sorar:

- Hatun, yahni yapman için gönderdiğim eti bu bizim kedi Tekir mi yedi?

Nasrettin Hoca'nın karısı da yalanından dönemez ve cevap verir:

- Evet, Hoca Efendi, o hınzır kedi yedi eti.

Bu cevabın üzerine Nasrettin Hoca el terazisini alır ve kediyi tartar. Hoca'nın kedisi Tekir de tam bir okka gelir. Bunun üzerine Nasrettin Hoca hanımına seslenir:

- Yahu hanım, şu gördüğün bizim Tekir ise et nerede? Yok, şayet gördüğüm et ise bizim Tekir nerede?

Okuma Metni (Ling'in Dürüstlüğü)

Bir zamanlar giderek yaşlanan ve arkasında bir veliaht bırakması gerektiğini anlayan Çinli bir hükümdar vardı. Vezirlerinden veya çocuklarından birisini veliaht seçmek yerine, farklı bir şey yapmaya karar verdi bu hükümdar.

Ülkesindeki bütün gençleri huzuruna çağırdı ve onlara şöyle seslendi: "Artık tahttan çekilmemin ve yerime yeni bir hükümdar seçmemin vakti geldi. Hükümdar olarak içinizden birisini seçeceğim." Gençler bu sözleri şaşkınlıkla dinliyorlardı. Hükümdar devam etti:

"Bugün her birinize bir tohum vereceğim. Tek bir tohum. Ama bu çok özel bir tohum. Hepinizin evlerinize dönüp o tohumu ekmenizi, sulamanızı ve bir yıl sonra tohumdan çıkan bitkiyle geri gelmenizi istiyorum. O zaman bana getireceğiniz bitkiler hakkında hüküm verip benden sonra tahta geçecek hükümdarı seçeceğim."

Saraya çağrılanların arasında Ling isminde bir genç vardı ve herkes gibi ona da bir tohum verildi. Ling, eve dönüp başından geçenleri heyecanla annesine anlattı. Annesi ona bir saksı ve biraz da toprak verdi. Ling, tohumu itinayla ekti, onu güneş ışığı görebileceği bir pencere kenarına koydu. Her gün saksıya su vererek tohumun açıp açmadığını kontrol etti.

Üç hafta kadar sonra, Ling'in mahallesindeki gençlerden bazıları tohumlarının nasıl açtığını, bitkilerin nasıl büyümeye başladığını anlatmaya başladı. Ling bu sözleri duyduktan sonra her defasında eve gidip kendi tohumunu kontrol ediyordu.

Gelgelelim, saksının içinde büyüyen hiçbir şey görünmüyordu. Haftalar birbirini kovaladı, ama değişen hiçbir şey olmadı.

Bu arada, Ling'in arkadaşları ballandıra ballandıra saksılarındaki çiçeklerden bahsediyordu hep. Ling'in ağzını ise bıçak açmıyordu, çünkü hakkında konuşacağı bir çiçeği yoktu. Elinde toprak dolu bir saksı vardı o kadar. Ve artık başarısız olduğuna inanmaya başlamıştı.

Aradan altı ay geçti. Ling'in saksısında çiçekten eser yoktu hâlâ. Tohumunu çürütüğüne kanaat getirmişti Ling. Başka herkesin kocaman çiçekleri, ya da ağaç fidanları olmuştu, ama onun koca bir saksısı, o kadar!

Nihayet bir yıl tamamlandı ve ülkenin gençleri yetiştirdikleri bitkileri karar vermesi için hükümdarın huzuruna getirdiler. Ling, annesine boş bir saksıyı hükümdara götürmeyeceğini söylediye de, annesi saksıyı götürmesini ve dürüst davranmasını öğütledi. Ling'in sıkıntıdan karnı bile ağrıdı, ama annesinin haklı olduğunu bildiğinden sözünü tuttu. Böylece, o da boş saksıyı saraya götürdü.

Saraya ulaştığında diğer gençlerin getirdiği çeşit çeşit bitkiler karşısında hayrete düştü. Hepsini de güzel renklerde, güzel biçimlerdeydi ve nefis kokular yayıyorlardı. Birbirlerine çiçeklerini nasıl böyle güzel yetiştirdiklerini ciddi ciddi anlatan diğer gençler, Ling'in elindeki boş saksıyı görünce kahkahalarla güldüler. Birkaçı da onun durumuna üzüldü ve omzuna dokunup "Boş ver, elinden geleni yapmışsın!" dediler.

Hükümdar gençlerin yanına geldi ve bitkileri inceledi. Bu sırada, Ling arkalara kaçıp gizlenmeye çalışıyordu. "Ne kadar da büyük ağaçlar ve çiçekler yetiştirmişsiniz öyle!" dedi hükümdar. "Bugün içinizden birisi yeni hükümdar olarak tayin edilecek."

Birden, imparator elinde boş saksıyı tutan Ling'i gördü. Hemen, muhafızlarına onu yanına getirmelerini emretti. Ling korkudan titremeye başladı. "Hükümdar başaramadığımı gördü, herhalde beni öldürtecek!" diye düşünüyordu.

İmparator, yanına getirilen Ling'in ismini sordu, o da cevapladı. Diğer gençlerin hepsi gülmeye ve kendi aralarında Ling'le alay etmeye başladılar. Hükümdar bir el hareketiyle hepsini susturdu. Ling'i yanına aldı, sonra da kalabalığa ilan etti:

"Yeni imparatorunuzu selamlayın! Adı Ling!" Ling kulaklarına inanamadı. Tohumundan tek bir filiz bile çıkmamışken nasıl imparator olabilirdi ki?

Hükümdar konuşmasına devam etti: "Bir yıl önce her birinize bir tohum verdim, onu ekip sulamanızı istedim ve bir yıl sonra da bana getirmenizi istedim. Ama sizlere verdiğim tohumların hepsi kaynatılmıştı ve dolayısıyla da filiz açmaları mümkün değildi. Ling hariç hepiniz bana çeşit çeşit ağaçlar, bitkiler ve çiçekler getirdiniz. Tohumunuzun büyümediğini görünce, size verdiğim tohumun yerine başka bir tohum ektiniz. İçinizden sadece

Ling, kendisine verdiği tohumun olduğu saksıyı bana getirme cesaretini ve dürüstlüğünü gösterebildi. Bu yüzden, yeni imparatorunuz o olacak." [2]

B.2. DOĞRULUK-DÜRÜSTLÜK DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI

(Aşağıdaki metni öğrencilerinize okuyup, metnin sonundaki soruları cevaplamalarını isteyiniz.)

Dürüstlük

Cemil:

-Bana bir ceket vermiştiniz efendim, dedi,

-Evet. Nasıl memnun musun?

-Çok memnunum efendim. Cebinde bir piyango bileti vardı da.

Orhan haykırdı:

-Evet, evet! Her ay alıyoruz ya anne. Ben saklamıştım. Demek ceketimin cebindeymiş!

Cemil iyice kızardı; cebinden liste ile buruşuk bileti çıkarıp uzatırken:

-Bir şey çıkmasaydı getirmeyecektim, dedi.

Orhan listeyi ve bileti aldı. Çabucak bir göz gezdirdi ve avazı çıktığı kadar bağır-maya başladı.

-Çıktı, çıktı! ... en büyük ikramiye bize çıktı!

Babası:

-Aman, iyi bakın çocuklar, dedi. Getir bana getir!

Annesi:

-Bunda onun da kısmeti var diye bağırdı. Onun eline geçince talih döndü. Nerede o çocuk bulun şunu...

Çocuklar kapıya koşular, sokak boştu. Nerede olduğunu ve kimin nesi olduğunu bilemedikleri Cemil çoktan çekip gitmişti. (Kemalettin TUĞCU)

Sorular

1. Cemil'in eve ikinci kez gelmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Siz Cemil'in yerinde olsaydınız aynı davranışı sergiler miydiniz?

Aşağıdaki parçayı öğrencilere okuyunuz.

Mehmet futbol oynamayı çok seven bir öğrencidir. Ahmet de en az onun kadar futbol oynamayı sever ve evde futbolcularla ilgili birçok poster biriktirir. Ahmet bir gün Mehmet'e ziyarete gider ve odasında en sevdiği futbolcuların posterlerini görür. Bu posterler keşke bende olsa diye düşünür. Mehmet ona içecek bir şeyler getirmek için dışarıya

çıkar. Ahmet “Bir tanesini alıp çantama koysam onu fark etmez” diyerek posterler arasından en güzelini çantasına atar.

Ahmet eve gittikten sonra, Mehmet en sevdiği posterini kaybettiğini fark eder ve bu posterini gözü gibi korurken nasıl kaybettiğini anlayamaz. Bir gün Ahmet’in evine gider ve kendi posterini orada görür. Ahmet’in posterinin üzerinde kendi evindeyken koyduğu bir işaret olduğunu hatırlar. Aynı işaret o posterin üzerinde de durmaktadır. Arkadaşına benim posterim kayboldu ve bu posterin tam aynısıydı. Acaba şimdi nerede olabilir diye düşünüyorum, dedi.

Mehmet’in içine arkadaşı ile ilgili bir kuşku düşmüştür. Artık arkadaşına eskisi gibi güvenemiyordu. Ahmet daha önce onun başka oyuncaklarını da almış ve geri getirmemiştir. Mehmet’e göre bu dürüstlük değildir. Mehmet posterini kaybettiği için gerçekten çok üzümüştür. Bu konudaki üzüntüsünü Ahmet’e anlatır. Ahmet yaptığı davranışın doğru olmadığını anladığı için bir daha izin almadan arkadaşlarının eşyalarını almayacağına dair kendi kendine söz verir. Ahmet, Mehmet’ten özür dileyerek posterini geri verir.

Aşağıdaki soruları öğrencilere sorunuz.

1. Sizde Ahmet’in, posterini izin almadan evine götürmesi doğru bir davranış mıdır?
2. Ahmet bu posterini almadan önce nasıl bir davranışta bulunmalıydı?
3. Sizde arkadaşlarımıza karşı dürüst davranmamak ne gibi sonuçlara sebep olabilir?

Öğrencilerinize dürüst olmak ile ilgili olarak aşağıdaki şekilde konuşunuz.

- a. İyi bir arkadaş, arkadaşlarına ve çevresine karşı dürüstdür. Onlara yalan söylemez.
- b. Dürüst olmadığını fark ettiğiniz bir arkadaşınıza ikinci kez güvenmek kolay olmaz. Bu sebeple, karşınızdaki kişilere dürüst şekilde davranmanız, iyi arkadaşlık kurabilmeniz için önemlidir.
- c. Dürüst kişiler çevrelerinde sevilirler; çünkü insanlar onlara güven duyarlar.

B.3. YARIŞMA

- Dürüstlük konulu şiir ve resim yarışması düzenlenebilir.
- “Ailemize karşı dürüst olmak” konulu hikâye yarışması düzenlenebilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Dürüst olduğumuz ve dürüst olmadığımız zamanlarda karşılaşabileceğimiz.

B.5. MÜNAZARA

- Dürüst davranışlarımız bize *kısa sürede* yarar sağlar.
- Dürüst davranışlarımız bize *uzun sürede* yarar sağlar.

VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Dürüst Çocuklar Yetiştirmek İçin Neler Yapabiliriz?

Çocuklar 5 yaş öncesinde gerçeğe hayali karıştırırlar. Hayallerini gerçek gibi anlayabilirler. Düşüncelerini bilinçsizce, yalan olduğunun farkında olmadan ifade edebilirler.

Ancak çocuğunuzun yalanı bilinçli olarak söylediğini fark ettiğinizde durum değişir. Çocuklar genellikle 5 yaşından sonra yalan söylemeyi doğru olmadığını bile bile tercih etmeye başlayabilirler. Bireysel farklılıklar bu yaş seviyesini geri veya ileri alabilir. Önemli olan çocuğun yalan söylediğinin farkında olmasıdır.

Bu durumda yapılması gerekenler ilerleyen paragraflarda tek tek ele alınmaktadır.

Çocuklar Neden Dürüstlükten Ayrılır?

Başkaları tarafından takdir görmek, değer verilmek için benlik saygısı eksik çocuklar dürüstlükten ayrılabilirler. Örneğin, başarısız olduğu halde “Bugün okulda en çok yıldızı ben aldım!” diyerek apartmandaki arkadaşlarının gözünde değer kazanmayı planlayabilirler. Özellikle duygusal, başkalarının yorumuna çok önem veren çocuklarda yalan söyleme görülebilir.

Gözle görülen bir gerçeği çocuklarından da duymak için zorlayan ailelerde, çocuğun cevabında dürüstlükten ayrılma gözlemlenebilir. Örneğin, çocuğunuzun yemekten sonra yemesini istediğiniz çikolatalı pastanın izlerini yemekten önce ağzının kenarında

gördünüz. “Pasta yedin mi” diye sordunuz. Çocuk sizden ceza alma korkusu ile doğruyu söylemekten çekinebilir.

Beğenilmeyen ve yaptıkları çok eleştiri alan çocuklarda yalana meyil artar. Çocuklar eleştiri korkusu ile büyükleri tarafından tenkit almamak için gerçeği söylemek istemezler. Örneğin, yarışmada kendisinden birincilik bekleyen büyüklerine, dereceye giremeyince; “Okuldaki şiir okuma yarışması iptal edildi” diyerek tenkit edilmekten kurtulmaya çalışabilir.

“Doğruyu söylersen kızmayacağım” denildiği halde gerçeği ifade ettiğinde azarlanıyorsa çocuk dürüst olma cesaretini kaybedebilir. Çocuğa gerçeği söylese kızılmayacağı ifade edildiği halde azarlanıyorsa, bir daha doğruyu söylemeye korkabilir.

Ailede, çevrede, bir arkadaşının ya da büyüğünün doğru söylemediğini görmek çocuğun bu davranışı örnek almasına sebep olabilir. Örneğin, annenin evde olduğu halde “Evde yok, deyin!” şeklinde çocuklarını yönlendirmesi onlara yalanı öğretir.

Cezadan kaçma, sorumluluktan kurtulmak için çocuk doğruluktan ayrılabilir. Örneğin, yaşının üstünde beklentilere girilmesi durumunda görevini yerine getiremeyince çocuk doğruluktan ayrılarak kurtuluş çareleri bulmaya çalışabilir.

Çocuğun Dürüst Davranmadığı Anlaşıldığında Ne Yapılmalı?

Gerçekten Yalan Söylediğinden Emin Olunmalı

Özellikle 5-6 yaşına kadar çocuklar hayalle gerçeği ayırt edemeyebilirler. Hayalini mi ifade ediyor yoksa yalan mı söylüyor ebeveyn ilk olarak bunu tespitte çalışmalıdır.

Çocuğun Yaşamında Her Şeyin İyi Gittiğinden Emin Olunmalı

Örneğin, çocuğa kaliteli bir zaman dilimi ayrılmıyor ise hemen çözüme yönelik adımlar atılmalıdır. Ebeveyn çocuğu ile aralarında oluşan açıkları kapatmaya çalışmalıdır.

Çocuğa Başarabileceği Sorumluluklar Verilmeli

Akıllı bir ebeveyn, çocuğuna kaldıramayacağı sorumluluklar yüklememelidir. Çocuğun ufak da olsa sorumluluklarını yerine getirme konusundaki gayretleri takdir edilmelidir. Örneğin, çocuktan yatağının toplanması istenildi. Önce nasıl toplayabileceği anlatılmalı. Toplarken gösterdiği gayretler tebrik edilmelidir.

Cevabı Bilinen Sorular Sorulmamalı

Çocuğun hatalı bir davranış sergilediğini fark eden ebeveyn, gerçeği bir de ondan duymaya çalışmamalıdır. “Sen yoksa pasta mı yedin?” demek yerine, yaklaşımınız şu şekilde olabilir: “Yemekten önce pasta yemeni istemediğimi söylemiştim. Yemekten önce

pasta yemiş olman iştahını kapatıyor ve bu durum gelişimini engelliyor. Ben sağlıklı olmayacağından dolayı üzülüyorum!”

Çocuğun doğru söylemediği bilindiği halde, bir şey yok gibi de davranılmamalıdır. Yalana teşvik edici sorular da sorulmamalıdır. Örneğin, çocuğunuz yeni aldığınız bebeğini kırmış. Ertesi gün koltuk arkasında buldunuz. “Bebeğin nerede?” veya “Bebeğinle neden oynamıyorsun ?” gibi sorular sorarsanız bu durumda çocuk “Bilmiyorum!” veya “Artık oynamak istemiyorum” gibi cevaplar vererek dürüst davranmamaya başlar. Hâlbuki bu soruların cevaplarını biliyorsunuz.

Ebeveyn bu tür durumlarla karşılaştığında;

1. Cevabını bildiği soruları sormamalı!

2. “Bebeğini koltuk arkasında buldum. Kolu kırılmıştı. Yazık, hem çok güzeldi hem de kıymetli bir bebektir.” Şeklinde bir ifade ile çocuğa yardımcı olunmalı. Çünkü korku, yalana kapı aralar.

3. “Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun?” şeklinde soru yönelterek çözümü çocuğun bulmasına zemin hazırlanmalı.

4. Neden böyle bir davranışı sergilediğinin temel sebepleri araştırılmalı. Örneğin, arkadaşının oyuncağından kendisinde olmamasına içerlenmiş olabilir.

Dürüstlük Hakkında Konuşulmak İçin Sakin Ortamlar Tercih Edilmeli

Çocukla, dürüstlüğün önemi hakkında sakin bir ortamda konuşulmalı. Asla olay anında yalananın zararlarından bahsedip, nasihatler verilmemeli. Hiç kimse sinirli olduğu anda ya da mahcup edildiğinde öneri kabul etmek istemez. Sakin zamanlarda yapılan sohbet, sadece karşılıklı konuşma şeklinde anlaşılmalıdır. Hikâye anlatma, kukla oynatma v.s. bu amaçla kullanılabilir.

Şaka da Olsa Yalan Söylememeli

Çocuklar 2-6 yaş arası dönemde bir yalan söyleyip daha sonra “Şaka yaptım!” diyebiliyorlar. Bunu bazen çevrelerinden öğreniyorlar, bazen de şaka ile yalanı karıştırıyorlar. Bu durumda; “Şaka da olsa hep doğru söylüyoruz!” diyerek kuralımız hatırlatılmalı. Ayrıca ebeveynler de şakalarını doğru sözlülük çerçevesinde dile getirmelidirler. Örneğin, çocuğunuzu severken “İki kulaklı seni!” demeniz, hem onun için farklı bir sevgiyi alma şeklidir hem de gerçeğin ta kendisidir.

Çocuğunuzun Kendi Kimliğinin Oluşumuna Destek Verilmeli

Çocuğa; “Farklı düşünmek hata olmaz! Herkesin zevkleri birbirinden farklı olabilir!” denilmelidir. Bunu desteklemek için oynanan oyunlarda, yaşam içinde yapılan tercih-

lerde farklılıkların olduğunu görmek çocuk için hem zevkli hem de kalıcı bir egzersiz olacaktır. *Yaşanan bir diyalogdan kesit sunalım:*

Çocuk:

-Arkadaşım Ali'den nefret ediyorum!

Baba:

-Seni çok sinirlendirmişe benziyor!

Çocuk:

-Evet, çok kızdım! Serviste ayağıma bastı! Hiç de özür dilemedi.

Baba:

-Arkadaşın canını acıttığı için ona çok kızsın! Peki, ona bu durumu söyledin mi?

Çocuk:

-Bağıra bağıra şarkı söylüyordu, beni duymadı bile.

Baba:

-Peki, şimdiden sonra için bir teklifin var mı?

Çocuk:

-Ona pazartesi hemen söyleyebilirim!

Baba:

-Canını acıttıktan sonra özür dilemediği için üzülmediğini ifade edersen sorun halledilmiş olur!

Çocuk:

-Tamam anlaştık...

Kısacası, çocuğa doğruluktan ayrılmaması için verilecek en etkili mesaj:

“Başkalarına yalan söylemeye ihtiyacının olmadığını öğretilmesidir.” [3]

D. KAZANIMLAR

1. Doğruluk ve dürüstlüğün ne olduğunu bilir.
2. Zarar göreceğini bilse bile doğruluktan ayrılmaz.
3. Kendi çıkarı için başkalarını aldatmaz.
4. Dürüst olduğunda kendini mutlu hisseder.
5. Doğruları söyler.

E. KAYNAKÇA

[1] <http://tr.wikipedia.org/wiki/D%C3%BCr%C3%BCstl%C3%BCk>,

[2] http://gnlsohbetleri.blogcu.com/durustluk_ile_ilgili_hikaye/4494096,

[3] <http://www.egitimportali.com/Dokuman/2703/Durust-Cocuklar-Yetistirmek-Icin-Neler-Yapabiliriz-.aspx>.

TEMİZLİK

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Temizlik: Bedenin ve ruhun maddî manevî pisliklerden uzak tutulması.[1]

A.1. Ayın Sorusu

Temizliğin sağlığınıza katkıları nelerdir?

A.2. Özlü Sözler

“Temizlik imanın yarısıdır.”(Hz. Muhammed)

“Yemekten önce ve sonra el yıkamak yemeğe bereket getirir.” (Hz. Muhammed)

“Ey iman edenler; size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin, şayet sadece Allah ‘a ibadet ediyorsanız ona şükredin.” (Bakara Suresi/72)

“Aslan yattığı yerden belli olur.”(Atasözü)

“Evinizin eşliğini temizlemeden, komşunuzun damındaki karlardan şikâyet etmeyiniz.”(Atasözü)

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (Bakteriler)

Bir çocuk top oynamış akşam evine dönüyormuş. Eli yüzü kirliymiş. Çocuğun elindeki kirlerin içindeki iki bakteri aralarında konuşuyorlarmış:

-Kardeş, bu çocuklar artık eskisi gibi değiller, temizliklerine dikkat ediyorlar.

-Evet, bu çocuklar bu kadar temiz olurlarsa, biz onların vücuduna nasıl gireceğiz?

-Bu çocuk elini yüzünü yıkar da vücuduna giremezsek, buralarda ölüp gideriz.

-Çok yorulmuş, uyumaya gidiyor, elini yüzünü yıkamayacak galiba.

-Yaşasın uyudu, haydi şunun ağzından içeri girelim.

-Ama ağzı çok uzakta, oraya kadar gidebilir miyiz?

-Bence oraya kadar gidemeyiz, elini yıkamadan yemek yemesini bekleyelim.

-Peki, o zaman bekleyelim...

Aradan bir saat geçmiş:

-İşte uyandı.

-Masanın üzerinde bir elma var, elini de yıkamadı, elmayı da yıkamadı, iğrenç, mikrop olduğum halde benim bile midem kalktı.

-Haydi, elmayla birlikte biz de ağzına girelim.

Çocuğun ağzımdan içeri girmişler:

-Ben burayı çok beğendim, burada bölünüp çoğalalım.

-Evet, çoğalalım ve bu çocuğu hasta edelim, bu fırsat her zaman elimize geçmez.

Ertesi sabah uyandığında çocuk hasta olmuş:

-Anne karnım ağrıyor, başım ağrıyor, ateşim çıktı, ölüyorum.

-Peki, hazırlan o zaman doktora gidelim. ...

Okuma Metni (Banyo)

Banyo yapmayı sevmeyen bir çocuk varmış. Bir gün okula gittiğinde çok kirli olduğu için öğretmeni sormuş:

-Yavrumsen hiç banyo yapmıyor musun?

-Yapmaz olur muyum, öğretmenim? Daha geçen ay banyo yaptım.

Okuma Metni (Tükürük Avcıları!)

İstanbul'un fethinden itibaren Osmanlılar inançlarının gereği olarak şehrin temizliğine büyük önem vermişlerdir. Fetihden hemen sonra yayınlanan fermanlarda kentin temizliğine dikkat edilmesi isteniyordu. Fatih Sultan Mehmet, bu konuya verdiği önem doğrultusunda sokaklarda ve insanların gelip geçtiği yerlerde, tükürük veya balgam gibi göze hoş gelmeyen çirkinliklerin üstünün örtülmesi için görevliler tayin etmiş. Maaşları vakıf gelirlerinden ödenen bu görevliler, sırtlarında kül ve kum dolu kaplarla dolaşır bu pisliklerin üzerini örtmekle vazifelidiler. Yine aynı dönemde “mani’un-nukuş”(yazı/şekil temizleyen) adı verilen görevliler de Fatih Külliyesi'nin vakfiyesindeki medresenin duvarlarına yazılan yazıları silerlerdi. O dönemde temizlikten sorumlu görevliler kadı, subaşı, çöplük/mezbele subaşısı idi. [2]

B.2. TEMİZLİK DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI

- Sınıfla birlikte çevre temizliği etkinliği yapılabilir.
- Yerlere ambalaj, poşet, şişe vs. atarken görülen kişilerin uyarılması, elindeki çöp kutularına atananların örnek kişi olarak ödüllendirilmesi sağlanabilir.
- Sınıfta temizliğe en çok dikkat eden öğrenciler seçilip ödüllendirilebilir.

- Temizlik konusunda dikkat edilecek hususları içeren aşağıdaki gibi uyarıcı levhalar ve kartlar hazırlanabilir. [3]

ELLER NASIL YIKANMALIDIR?

- Ellerimizi akan ılık suyla ıslatalım.
- Islak ellerimizi sabunla iyice köpütelim.
- Ellerimizin her noktasını en az 20 saniye ovalayalım.
- Ellerimizi avuç içi, parmak araları, tırnaklar ve bileğimizle birlikte sabunla yıkayalım.
- Ellerimizi yıkadıktan sonra iyice durulayalım
- Halka açık yerlerde kağıt havluyla, evimizde ise kişiye özel havlularla ellerimizi kurulayalım.

Hastalıkların önüne geçmek için bir adım da biz atalım ellerimizi sabunla yıkayalım

	
1 Avuç içini iyice sabunlayın	2 Sabunla ellerinizin üstünü ovalayın
	
3 Parmak aralarını sabunla ovalayın	4 Parmak uçlarınızla avuç içini ovalayın
	
5 Sabunla bileklerinizi ovalayın	6 Tırnaklarınızı sabunla ovalayın ve durulayın

B.3. YARIŞMA

- Temizlik konulu öykü, şiir, resim, afiş ve slogan yarışması düzenlenebilir.
- “Temiz çevre, sağlıklı hayat ilişkisi ” konulu kompozisyon yarışması düzenlenebilir.
- “Ayın temiz sınıfı, öğrencisi” yarışmaları yapılabilir.

B.4. BYİN FIRTINASI

- Vücut temizliğinin kendimiz ve çevremiz açısından önemi.

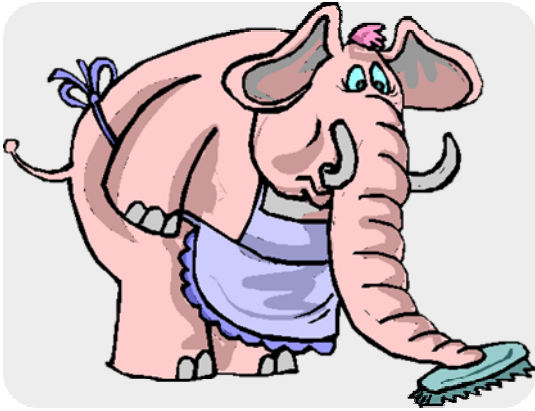

B.5. MÜNAZARA

Temizlik değerinin kazandırılmasında okul önemlidir.

- Temizlik değerinin kazandırılmasında aile önemlidir.

C. VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Temizlik alışkanlığı daha küçük yaşlardan itibaren çocuklarımıza kazandırmamız gereken davranışların başında gelmektedir. Sağlık açısından bakıldığında temizliğin önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Çocuklarımıza;

- Ellerini sabah kalkınca, yemekten önce ve sonra, tuvaletten önce ve sonra, oyun oynadıktan sonra ve

okuldan geldiğinde, kirli bir yere dokunduğunda yıkamalıyız,

- Yemekten sonra dişlerimizi fırçalamalıyız,
- El ve ayak tırnaklarımızı çok fazla uzatmadan kesmeliyiz,
- Saçımızın bakımına ve temizliğine dikkat etmeliyiz,
- Ayaklarımızın ve çoraplarımızın bakımına ve temizliğine dikkat etmeliyiz,
- Kirlendiğimiz zaman banyo yapmalıyız,
- Elbiselerimizi temiz tutmalıyız, kirlenirse değiştirmeliyiz,

- Elbise ve vücut temizliğimize sıcak havalarda daha çok dikkat etmeliyiz,
- Evimizi, ders yaptığımız yerleri, sokakları ve çevremizi temiz tutmalıyız, çöpleri çöp kutularına atmalıyız,
- Parklara veya piknik yerlerine gittiğimizde çöpleri toplamadan ayrılmamalıyız,
- Grip, nezle gibi bulaşıcı hastalığı olan kimselere yaklaşmamalıyız,
- Sokaklarda çöplerle ve pis sularla oynamamalıyız,
- Sokak köpekleriyle ve kedileriyle oynamamalıyız, onlara dokunmamalıyız, gibi kuralları anlatmalıyız.

D. KAZANIMLAR

1. Kişisel bakımını yapar.
2. Yerlere çöp atmaz, atanları uyarır.
3. Sınıfta arkadaşlarına iyi örnek olur.
4. Temizliğe dikkat ettiğinde sağlıklı olacağını bilir.
5. Temiz çevrenin sağlığa katkısını bilir.

E. KAYNAKÇA

[1] Türk Dil Kurumu Sözlüğü <http://tdkterim.gov.tr/bts/>,

[2] <http://www.gazetekadikoy.com.tr/gazeteKadikoyEski/553/ust3.html> (sadeleştirilerek alınmıştır.),

[3] homepage.uludag.edu.tr/~mtayar/cleanhands.pdf.

ÖZGÜVEN

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Özgüven: Kişinin kendi değeri hakkındaki öznel değerlendirmesi. Kişinin kendi özelliklerinin ne ölçüde olumlu ya da olumsuz olduğu hakkındaki yorumu. Özgüven hem kişinin kendisine ilişkin düşünceleri hem bu düşüncelerin yol açtığı duyguları hem de bu duygu ve düşüncelerin ifadesi olan davranışları içerir. Kişinin kendisi hakkındaki olumlu inanç ve duygularıdır. Kendine güven. [1]

A. 1. Ayın Sorusu

“Ben bunu yapabilirim” cümlesini ne kadar sık kullanıyorsun?

A. 2. Özlü Sözler

“Onlar yapabiliyorsa, sen de yapabilirsin!”

“Hiçbir işi imkânsız diyerek bırakma. Ertesi gün başkalarının o işi başarırken çıkardığı gürültüyle uyanırsın.”

"Küçük şeylere gereğinden çok önem verenler, elinden büyük iş gelmeyenlerdir." (Eflatun)

"Bazen büyük sonuçların, küçük şeylerin sonucunda ortaya çıktığını dikkate alınca, düşünüyorum ki, küçük şey yoktur." (Bruce Barton)

“Ben bir işte nasıl başarılı olacağımı düşünmem. O işe neler mani olur diye düşünürüm. Engelleri ortadan kaldırdım mı iş kendi kendine yürür”. (Atatürk)

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (İki Tarafı Da Tura Olan Para)

Önemli bir savaş sırasında Japon bir komutan askerlerinin sayısının düşmanlarınkine kıyasla çok daha az olmasına rağmen saldırıya geçmeye karar verir. Ordusunun kazanacağına olan güveni tamdır. Ancak, askerleri zafer konusunda oldukça kaygılıdır. Savaş alanına doğru ilerlerken, yol kenarındaki bir tapınakta durup hep birlikte dua ederler. Daha sonra komutan cebinden bozuk para çıkararak “Şimdi yazı-tura atacağız. Eğer tura gelirse, biz kazanacağız, ama eğer yazı gelirse kaybedeceğiz, kaderimiz böylece ortaya çıkacak” der. Bozuk parayı havaya atar ve herkes sabırsızca paranın yere düşmesini bekler. Tura gelmiştir. Askerler çok sevinirler; kendilerine olan güvenlerini toplamışlardır. Bu coşkuyla düşmana saldırır ve savaşı kazanırlar. Bir süre sonra yüzbaşı komutanının yanına gelerek

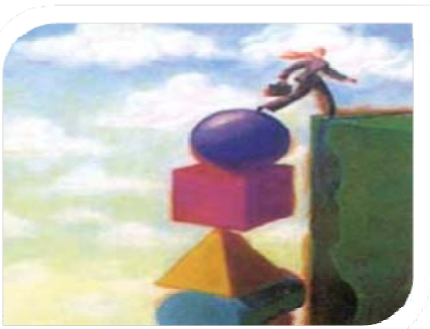
onun kehanetini takdir edercesine, “Kimse kaderi değiştiremez” der. Bunun üzerine “Haklısın” der komutan, iki tarafı da *tura* olan parayı göstererek. [2]

Okuma Metni (Bir Özgüven Hikâyesi)

Bir şirket yöneticisi borca batmıştı ve hiçbir çıkış yolu bulamıyordu. Alacaklılar çevresini kuşatmıştı. Tedarikçiler paralarını istiyorlardı. Parktaki banklardan birine oturdu; başı ellerinin arasında, şirketini iflastan kurtarmanın bir yolu olup olmadığını düşünüyordu. Birden önünde yaşlı bir adam belirdi. “Bir derdin olduğunu görüyorum,” dedi. Yaşlı adam, yöneticinin derdini dinledikten sonra, “Sanırım sana yardım edebilirim,” dedi. Yöneticiye adını sordu ve bir çek yazdı. Çeki eline tutuşturdu ve “Bu parayı al. Tam bir yıl sonra burada benimle buluş; o zaman borcunu ödersin,” dedi. Sonra arkasını döndü ve geldiği gibi hızla gözden kayboldu. Yönetici, elinde 500 bin dolarlık bir çek olduğunu gördü. Çekin altındaki imza, o dönemde dünyanın en zengin insanların biri olan John D. Rockefeller’a aitti! Bir an “Bütün parasal sorunlarımı hemen şimdi çözebilirim,” diye düşündü. Ama bunun yerine, çeki bozmadan kasasında saklamaya karar verdi. Çekin orada olduğunu bilmek, işini kurtarmanın bir yolunu bulmak için ona güç verebilirdi.

Yenilenmiş bir iyimserlikle, daha iyi anlaşmalar yaptı ve ödeme sürelerini uzattı. Pek çok büyük satışı kapattı. Birkaç ay içinde borçlarından kurtulmuş ve yeniden para kazanmaya başlamıştı. Tam bir yıl sonra, bozmadığı çekle parka geldi. Kararlaştırılan saatte yaşlı adam görüldü. Yönetici tam çeki uzatıp başarı hikâyesini anlatmak üzereydi ki bir hemşire koştura koştura geldi ve yaşlı adamı tuttu. “Onu yakaladım!” dedi yüksek sesle. “Umarım sizi çok sıkmadı. Sürekli olarak huzurevinden kaçıyor ve insanlara John D. Rockefeller olduğunu söylüyor.” Ve yaşlı adamı kolundan kavrayıp uzaklaştırdı. Şaşkına dönen yönetici, olduğu yerde kalakaldı. Bütün bir yıl, arkasında yarım milyon dolar olduğunu bilerek çalışıp didinmiş, alıp satmıştı. Birdenbire, *yaşamını değiştiren şeyin, gerçek ya da hayali olsun, para olmadığını fark etti. Kovaladığı her işi başarma gücünü veren şey, yeni bulduğu özgüveniydi. Kendinize ve başarınıza inanıyorsanız, bu inancı gerçeğe dönüştürmenin yollarını bulabilirsiniz.* Bunu bir düşünün. [3]

B.2. ÖZGÜVEN DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI

Çocuğa özgüven kazandırma, çocuğun öğrenme, sevme ve üretme yeteneğini güçlendirmektedir. Özgüven, mutlulukla ve hayattaki başarıyla ilgilidir. Bazı düşünörlere göre özgüven, tamamen aile sevgisiyle birlikte iyi bir eğitimin ürünüdür. New York'lu psikolog ve gençlik terapisti Prof. Dr.

Barbara Berger'e göre özgüven, çocuğun kendi kendisiyle gurur duymasüdür.

Yüksek özgüvene sahip olmak, çocuğun hem sevgi dolu hem de yetenekli olmasını sağlamaktadır. Çocuk, değerli olduğuna inanmalı, bir şeyler önermeli ve kendi kendisiyle ve çevresiyle barışık olmalıdır. Çocuğun sevgiyi ve yeteneğini hissetme derecesi, gelecekteki yaşamında onu her alanda etkileyecektir. Özgüven aynı zamanda da, çocuğun yaratıcılık yeteneğini, diğerleriyle ilişkisini ve başarılı olmasını belirlemede önemli bir faktör olmaktadır. Ebeveynler, çocuğun özgüveninin ilk temellerini oluştururlar. *Çocuğun kendini sevgi dolu ve yetenekli(özgüven sahibi) hissetmesi için aileler neler yapabilir?*

Özgüven Geliştirmenin Yolları

1-Şartsız Sevgi Göstermek: Çocuğunuz her ne yaparsa yapsın ona değer verdiğinizi ve kabul ettiğınızı bilmesini sağlayın.

2-Sinirli Olmanızdan Sorumlu Olduğunu Belirtmek: Prof. Dr. Thomas Gordon'un önerdiği en basit mesaj "Ben" mesajıdır. "Sen kötü bir çocuksun!" ya da "Sen aptalsın!" yerine, "Sen böyle yaptığında, ben/..... hissediyorum", "Sen oyuncaklarını attığında kendimi sinirli hissediyorum. Ona gerçekten zarar verebilirdin" diyebilirsiniz. Buradaki mesaj, duygularınızın onun çocuk dünyasına değil onun belirli davranışlarına yönelik olduğudur.

3-Açık İsteklerde Bulunmak: Çocuğunuzun ondan ne istediğınızı bilmesini sağlayın. Bu ona alternatif davranışları öğrenmesi için bir şans verecektir. Örneğin; "Oyuncaklarını kardeşinin beşiğine atmamalısın. Bunun yerine o uyandığında ona trenini gösterebilirsin" şeklinde bir açıklama yapılmalıdır. İstekleri ona açıkça belirtmek, ondan ne istediğınızı anlamasını kolaylaştıracaktır.

4-Dinlemeyi Öğrenmek: Çocukların duyguları, gözlemleri ve algıladıkları dinlenmeye değerdir ve böyle yapmak çocukların özgüvenlerini artırmaktadır. Size bir şeyler söylemek istediğinde, gerçekten ona zaman ayıramayacaksanız uygun olmadığını ve ne zaman uygun olacağınızı söyleyin. Aktif dinlemeyle aileler, olayları daha çok çocuğun gözünden görmeye başlamakta ve böylece çocuk da duygularına önem verildiğini anlamaktadır.

5-Çocuğun Duygularını Ciddiye Almak: Çocuğunuzun korkularını ve negatif duygularını onları reddetmektense ciddiye alın ve onları yenmesine ve kendi çözümünü bulmasına yardımcı olun.

6-Değerlendirecek Günlük Bir Şeyler Bulmak: Çocuklar kötü bir şey yaptıklarında ilgi çekmek, iyi bir davranışta bulduklarında da onaylanmak istemektedirler. Yaptıkları, her gün yapılan sıradan bir şey bile olsa, değerini artıran yaptıklarının onaylanmasıdır.

7-Çocukla Yalnız Vakit Geçirmek: Birçok ebeveyn için zaman çok sınırlıdır. Bununla beraber uzmanlar her bir çocukla yalnız zaman geçirmenin çok önemli olduğunu belirtmektedirler. Bir pazar sabahı dışarıda kahvaltı edilebilir veya yemekten sonra parkta küçük bir yürüyüş yapılabilir. Zaman zaman onun seviyesine inip onun kuralları ve oyuncaklarıyla oynamak da yararlı olacaktır. Kardeşini kıskanan ve yeni doğan bebekten dolayı geriplanda kalan çocuğunuzla yalnız zaman harcamak için çaba sarf etmelisiniz.

8-Çocuğun Bazı Şeyleri Kendisinin Yapmasına İzin Vermek: Ebeveynler genellikle çocuklarının yapmakta zorlandığı işleri üzerlerine alarak onlara yardımcı olduklarını düşünürler. Bu yardım, "Sen bunu yapamazsın. Sen yeterince iyi değilsin" mesajlarını verebilir ki bu da çocuğun kendine olan saygısını azaltır. Çocukların bir işi başarmak için mücadeleye davet edilmeleri gerekmektedir. Ayrıca çocuklara, problemlerini çözmek ve kendi yeteneklerini keşfetmek için fırsatlar da verilmelidir. Yardım istediklerinde, ilk olarak, o işin üstesinden gelebileceklerine onları inandırarak cesaretlendirmek gerekir.

9-Çocuğun Özel Eşyalarına Saygı Göstermek: Anne-babalar, sıklıkla çocuklarına verdikleri oyuncakların ve kitapların kontrolünü elde tutarlar. Örneğin, bir eşyanın atılmasına, çocuktan çok ebeveynler karar verir. Çocuğunuzun o oyuncakla oynama çağının geçtiğini düşündüğünüz halde, çocuğun ona hala ve belki de yıllarca ihtiyacı olabilir. Bu nedenle eşyalarını atmadan önce ona sormalısınız.

10-Çocuğun Düşüncelerine Saygı Göstermek: Çocuğunuzun herhangi bir konuda düşüncesini sormanız, onun duygularının, gözlemlerinin ve algılayışının değerli olduğunu düşünmesini sağlayacaktır. Partiye giderken ne giyeceğinizi ya da öğle yemeğinde ne yapabileceğinizi ona sorabilirsiniz. Tabii her zaman çocuğunuzla aynı görüşte olmayabilirsiniz. Ama ona neden, onun görüşünden farklı bir karara vardığımızın sebeplerini açıklarsanız, düşüncelerinin tamamen faydasız olmadığını anlayabilecektir.

11-Çocuğun Yeteneklerini Kabul Etmek: Her yeni beceri ve başarı, onun yetenekli olduğu düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Ne kadar küçük olursa olsun her başarısı kabul edilmeli ve ona başarılı olacağı şeyler bulunmalıdır. Ayrıca ebeveynler, onlardan bazı şeyleri kendilerine öğretmelerini isteyebilirler. Yeni bir bilgisayar oyunu oynamayı veya bir sihircilik numarasını öğretmesi istenebilir, buradaki mesaj açıktır: "Sen yeteneklisin."

12-Çocuğun Tercihlerine Saygı Göstermek: Çocuğun kendine olan güvenini artırmanın bir yolu da, onun tercihlerini ve duygularını kabul etmektir. Ebeveynler, çocukları için eğlenceli veya yararlı olan etkinlikleri önerebilirler. Fakat onu ön yargılı davranmaya zorlarsa, çocuk kendisinin yeterince iyi olmadığı mesajını alacaktır.

13-Çocuklara Önemli Olanın Vücutları Olmadığını Öğretmek: Çocuklar büyürken, yüzlerindeki sivilcelerden veya çillerden rahatsız olmaktadır. Ebeveynler, onlara vücudun sadece bir paket olduğunu, gerçek hediyeğin içeride olduğunu yani kişiliğin varlığını anlatmalıdırlar. Onların başlarına gelen bu tür problemlerin anlaşıldığı ve o yaşlarda başımıza geldiği, fakat bu tür şeylerin geçici ve kontrolümüz altında olduğu belirtilmelidir.

14-Çocuk İçine Kapanıksa Yardım Etmek: Çocukların bazı bozuk ya da sözel olarak rahatsız edici davranışları onların kendilerine saygıları hakkında ciddi mesajlar verebilir. Böyle zamanlarda ebeveynler, sevgiyi ve gerçekleri sunarak yardımcı olabilirler. Onları ciddi bir şekilde dinlemeli, ne demek istediklerini anlamalı ve sonra ne söylemek istediğini anlatmalısınız.

15-Sevgiyi Fiziksel Olarak İfade Etmek: Ebeveynleri tarafından kucaklanma ve okşanma çocuklarda, kendine saygının gelişmesine yardım etmektedir. Çocuklar sözel olmayan davranışlara karşı çok duyarlıdırlar. Çocuklara "*seni seviyorum*" demekten çok sevgi, davranışlarla, onları okşayarak belli edilmelidir.

16-Çocukla Göz Seviyesinde Konuşmak: Çocuklarla konuşurken, daima onlardan yüksekte olmamaya dikkat edilmelidir. Bu onun sadece kendini küçük hissetmesini sağlamakla kalmayacak aynı zamanda ebeveyn ve çocuk arasında büyük bir mesafe olduğuna inanmasına da yol açacaktır. Her zaman onunla konuşurken, yanına çömelerek ya da oturarak ya da onu sizin seviyenize çıkararak göz kontağı kurularak konuşulmalıdır. Bu daha yakın bir iletişimi sağlayacaktır.

17-Çelişkili Mesajlar Vermekten Sakınmak: Çelişkili mesajlar, ebeveynlerin sözleriyle başka, davranışlarıyla başka bir şeyi ifade ettiğinde ortaya çıkar. Öncelikle çocuğa karşı dürüst olunmalıdır. Kızarken, kızgın olmadığınızı söylememelisiniz. Çocuğa model olunmalı, ona söylediğinizi siz de yapmalısınız. Fikir birlikteliklerinizi ifade etmeli ve verdiğiniz sözleri tutmalısınız. İstekleriniz ve kurallarınız açık olmalı, ne hissettiğinizi ya da ne düşündüğünüzü söylemelisiniz. Sözlerinizle vücut dilinizin birbirine uymasına dikkat etmelisiniz.

18-Duygularınızı Çocukla Paylaşmak: Ebeveynler, çocuklarıyla incinebilecekleri duygularını bile paylaştıklarında, onları kendi deneyimlerini ve duygularını kabul etmeye cesaretlendirmiş olacaktırlar. Çocuklar, anne ve babalarının anılarını, eğlendikleri ve korktukları anları, nasıl karşılaştıklarını, çocukları olmasının nasıl bir şey olduğunu hikâye şekline getirdiklerinde anne ve babalarını daha yakından tanıyacaklardır. Aile hikâyelerini çocuklarla paylaşma, kendi kökleriyle gurur duymalarını sağlayacaktır.

19-Her Çocuğun Tek Olduğu Üzerine Odaklanmak: Çocuklar hakkında özel şeyleri ebeveynler keşfetmeli ve onlara söylemelidir. Böyle yaparak duyarlı, şiirsel olan çocuğa yaratıcı olma ve kendini dile getirme fırsatı; oldukça uzun boylu bir kız çocuğuna yeni spor dallarının kapısını açma ve kariyer fırsatı verilebilir.

Çocuklarda özgüven geliştirme, üstesinden gelinemeyecek bir iş değildir. Bunun iki önemli parçası olduğu- sevgiyi ve yeteneğini hissettirme - akıldan çıkarılmamalıdır. Ve tabii ki, her iki duyguyu besleyecek şekilde davranılmalı ve konuşulmaya çalışılmalıdır. Ebeveynlerin mükemmel olmadıkları ve en iyisini yapamadıkları zamanlar vardır. Fakat en önemlisinin, bir çocuğun sevgiyi düzenli aralıklarla alması olduğu unutulmamalıdır. [4]

ÇOCUKTA ÖZGÜVEN EKSİKLİĞİNİN BELİRTİLERİ NELERDİR?

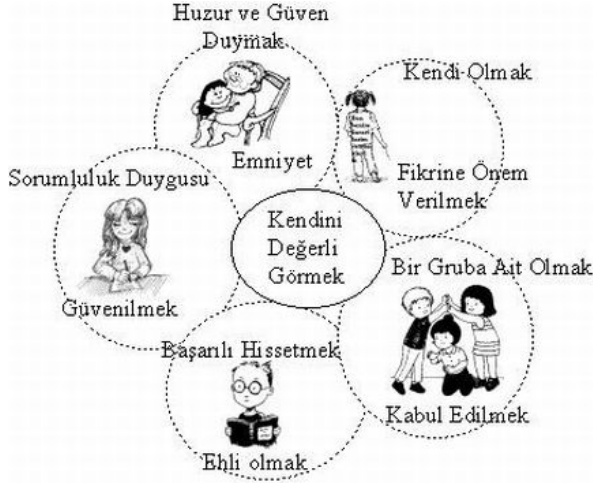

- 1- Çocuk kendi başına hiç bir karar veremez, daima annesine sorar.
- 2- Çocuk hata yapmaktan müthiş korkar ve hata yapacağı korkusu ile hiçbir girişimde bulunamaz.
- 3- Çocuk içine kapanık ve sessizdir.
- 4- Yaşlıları ile kolay iletişim kuramaz.
- 5- Yaşlılarından korkar ve çekinir.
- 6- Kendi kendine yemek yiyemez ve yalnız uyuyamaz.
- 7- Karanlıktan, böcekten, gök gürültüsünden, asansörden vb. kaygılanır ve korkar.
- 8- İştahsızdır.
- 9- Yakınlardaki bir markete alışverişe bile gidemez.
- 10- Okul yaşantısı renksiz ve neşesizdir.
- 11- Kendi haklarını koruyamaz ve kendini savunamaz.
- 12- Anne - babasından korkar ve çekinir.
- 13- Davranışları seri değil tutuktur.
- 14- Sosyal iletişimi yok denecek kadar azdır.
- 15- Aşırı hassastır. Ancak anne babasından korkusundan, ağlamaktan bile çekinir.
- 16- Arkadaş edinmekte zorlanır.
- 17- İletişim kurduğu arkadaşları da kendisi gibi, özgüven sorunu olan çocuklardır. [5]

ÖZGÜVEN

(Aşağıdaki metni öğrencilerinize okuyunuz.)

Gerek günlük hayatta gerekse okulda başarılı olabilmeniz için, önce başarabileceğinize, başarıyı hak ettiğinize inanmanız ve bu konuda kendinize güvenmeniz gerekir. **Gerçekte başarı veya başarısızlık bu merkezi ve kritik noktada gizlidir.** Eğer bir şeye layık olmadığımızı inanırsanız, onu elde etmek için mücadele edecek ne enerji ne de zaman bulabilirsiniz. Ancak yapabileceğinize gerçekten inanırsanız yapabilirsiniz. Örneğin, derslerde başarılı olmayı istiyorsanız, önce bunu başarabileceğinize inanmanız gerekir. Eğer başarısız olacağınıza inanırsanız, başarısız olursunuz.

Gerçekte başarı veya başarısızlık bu merkezi ve kritik noktada gizlidir. Eğer bir şeye layık olmadığımızı inanırsanız, onu elde etmek için mücadele edecek ne enerji ne de zaman bulabilirsiniz. Ancak yapabileceğinize gerçekten inanırsanız yapabilirsiniz. Örneğin, derslerde başarılı olmayı istiyorsanız, önce bunu başarabileceğinize inanmanız gerekir. Eğer başarısız olacağınıza inanırsanız, başarısız olursunuz.

nıza inanırsanız, başarısız olursunuz.

Güveninizi arttırmanın birçok yolu vardır. Bunlardan biri de başarıları iyice gözlemek ve onları model almaktır. Onların yapabildiklerini izledikçe, yapabileceğinize inancınız artacaktır.

Diğer bir yol ise kendi kendinize iç telkinler yaparak veya çabanıza yönelik olumsuz mesajları önemsemeyerek güvene ulaşmaktır. Başarılı olmayacağınızı düşündüğünüz alanda başarılı olmanız mümkün değildir. Başka bir anlatımla “Başaramam!” diyen birisinin başarıma şansı yok denecek kadar azdır. Hatta bir işe başlarken “Başarabilirim” gibi içinde az da olsa şüphe içeren ifadeler yerine, doğrudan ve açıkça **“EVET, BAŞARIRIM”** demeniz ve buna inanmanız çok önemlidir.

B.3. YARIŞMA

- Özgüven konulu öykü, şiir ve resim yarışması düzenlenebilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Özgüvenimizi nasıl geliştirebiliriz?
- Okul öğrenci kulüpleri vasıtasıyla hangi sosyal etkinlikleri yaparak özgüvenimizi geliştirebiliriz?

B.5. MÜNAZARA

- Özgüven ailede mi kazanılır?
- Özgüven okulda mı kazanılır?

C. VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

ÇOCUĞUN ÖZGÜVENİNİ ARTTIRMAKTA ÖNEMLİ OLAN 5 ETKEN

- 1- Çocuğun kendini ifade etmesine müsaade etmek, çocuğu dinlemek, fikri önemli olmasa da dikkate almak, yani çocuğu duymak.
- 2- Çocuktan yaşı ve kapasitesi dışında davranış beklememek (Misafirlikte hiç kımıldamadan uslu uslu oturması ve ya üç yaşında bir çocuğun üstünü hiç kirletmeden yemek yemesi gibi).
- 3- Çocuğun bazı küçük sorumluluklar yüklenmek isteyeceğini bilip bunları başarmasına müsaade etmek ve imkân sağlamak.
- 4- Çocuğun çabasını övmek ve yüreklendirmek.
- 5- Çocuğun başarısızlıklarını kişiliği ile bağdaştırmamak, başarısızlıkları birer öğrenme ögesi olarak görebilmesine yardımcı olmak. [6]

Çocukların özgüvenlerini sağlamak için:

- 1.Var olmalarının sizin için ne kadar önemli olduğunu onlara hissettirin.
- 2.Kendilerine olan özgüvenlerinde sarsıntı gördüğünüz an harekete geçin.
- 3.Çocuğunuzun gerçek özgüveni sağlamasında yardımcı olun.
- 4.Çocuğunuza kendisine has yeteneklerini ortaya çıkarmasında yardımcı olun.
- 5.Yaptıkları ve ilgilendikleri şeylerin sizin için ne kadar önemli ve değerli olduğunu gösterin.
- 6.Evinizde herkesin birbirine güveneceği bir ortam oluşturun.
7. Çocuğunuza kendi davranışlarınızla örnek olduğunuzu unutmayın.
8. Beklentileriniz çocuğunuzun seviyesinde olsun, onu aşacak beklentilerden kaçının.
- 9.Çocuklarınıza sorumluluklar verin, kendisine güvenilip sorumluluk verilen çocuklar kendilerini yararlı ve önemli hissederler.
- 10.Sadece çok özel yetenek ya da başarılarına değil her şeyine değer verdiğinizi ve takdir ettiğinizi belirtin.
- 11.Ne yaparlarsa yapsınlar onları bağışlayın ve sevgi ile emniyette olduklarını hissettirin.
- 12.Birlikte vakit geçirin. Ortak yapacağınız faaliyetler bulup birlikte zaman geçirin.
- 13.Onlara özgüvenlerini sağlayacak sözler söyleyin.
14. Çocuğunuzla ilgili problemleri onu suçlamadan ya da onun karakterini eleştirmeden tartışın. [7]

D. KAZANIMLAR

1. Sorumluluklarını kimseden yardım almadan yapmaya çalışır.
2. Her yeni bilgiyi anlayıncaya kadar araştırır.
3. Düzenli ve planlı çalışır.
4. Sorunlarından kaçmaz, onlarla yüzleşir.
5. Eleştiriye açıktır.
6. Hatalarını fark edip düzeltmek için çaba sarfeder.

E. KAYNAKÇA

[1] <http://tdkterim.gov.tr/bts/>,

[2] <http://www.haber29.net/zorluklari-kolay-kilmak.../makale,384html>,

[3] http://blog.mynet.com/taner.ozdes/yazi/ozguven_nasil_kazanilir_/146444,

[4] <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=9310961>,

[5] http://www.cemalkondu.com/Page.aspx?type=ArticleDetail&article_id=1010,

[6] <http://www.psikolog.org/?page=bzdsz&file=cocukguven.txt>,

[7] <http://www.kigem.com/content.asp?bodyID=3282>.

Görseller:

-<http://www.erkekmekani.com/ozguven-eksikligi-ozguven-kazanmak-icin-yapilmasi-gerekenler.html>,

-<http://www.cocuklacocuk.com/cocuklarda-ozguven-gelisimi/>,

-<http://www.meleklermekani.com/portal/ozguven-eksikligininbelirtileri.html>,

-<http://www.cekimyasasi.net/malaleler/2009/15/ozguven-ozsaygi-ozsevgi/>.

YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Dayanışma: Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanmasıdır. [1]

Yardımlaşma: Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanmadır. [2]

A.1. Ayın Sorusu

Sınıf içi yardımlaşma ve dayanışmayı nasıl arttırabiliriz?

A.2. Özlü Sözler

“Bir mum, diğer mumu tutuşturmakla ışığından bir şey kaybetmez.” (Mevlana)

“İnsanlar birbirine yardımdan el çektikleri gün insanlık yok olur. Karşılıklı dayanışma olmazsa toplumlar olmaz.” (Walter Scott)

“Komşu komşunun külüne muhtaçtır.”

“İyilik eden iyilik bulur.”

“Yalnız taş, duvar olmaz.”

“Sevgi paylaştıkça çoğalır, acılar paylaştıkça azalır.”

“Bir başkasının yaşamasına yardım etmeyen, yaşadığını iddia edemez.” (Merry Brown)

“Dostuna da düşmanına da yardım et, çünkü o zaman dostunla daha yakın dost, düşmanınla da daha dost olursun.” (Clebbul)

“Düşenin elinden tut ki sende düştüğün zaman tutacak bir el bulasın.” (A.F. Başgil)

“Sacayağın ayağı üç olur, birbirine güç olur, biri kırılırsa hiç olur.” (Türkmenistan Atasözü)

“Sevmek fiilinden sonra dünyanın en güzel fiili yardım etmektir.”(V. Suttiner)

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER:

Okuma Metni (Bir Simit)

Günün son dersinin sonuna gelmişti. Öğrenciler çıkmak için sabırsızlanıyordu. Defter ve kitaplarını çantalarına koydular. Zil çalar çalmaz, dışarı çıkmak için hazırıldılar. Yalnız, Ali hazırlanmamıştı. Gecikmek için de elinden geleni yapıyordu. Nihayet zil çaldı. Öğrenciler bir anda kapıya yöneldi. Ali, yerinden kalkmadı. Ağır ağır eşyasını topladı. Bir

yandan göz ucuyla öğretmenine bakıyor, bir yandan da arkadaşlarının gitmesini bekliyordu. Öğretmeni, onun bu halini fark etti:

- Hayrola Ali, dedi. Eve gitmeyecek misin?

Ali, son arkadaşının da çıktığını görünce cevap verdi:

- Sizinle konuşmak istiyordum öğretmenim.

- Peki, dedi öğretmen. Ne söyleyeceksin bakalım?

- Ahmet arkadaşımız var ya...

- Evet, ne olmuş Ahmet'e?

- Durumları pekiyi değil galiba. Annesi, beslenme çantasına pek iyi şeyler koymuyor.

- Eee?

- Ona yardım etmek istiyorum. Ama benim yardım ettiğimi bilirse üzülür. Günde bir simit parası biriktirip her hafta size versem, siz de ona verseniz? Cebinden bir avuç bozuk para çıkarıp öğretmenin masasının üzerine koydu. Nurhan Öğretmen, paraya dokunmadı. Sandalyesine oturup düşündü. Ali hakkındaki bilgilerini yokladı. Bildiği kadarıyla ailesinin durumu pek iyi değildi. Bu çalışkan ve sevimli öğrencisi, ne kadar da iyi niyetli ve düşünceliydi. Zengin bir ailenin çocuğu değildi. Buna rağmen yardım etmek istiyordu. Üstelik yardım ettiğinin bilinmesini istemiyordu.

Nurhan Öğretmen:

- Dur bakalım Ali, dedi. Bildiğim kadarıyla sizin de maddî durumunuz pek iyi değil. Yanlış mı biliyorum?

- Doğru biliyorsunuz öğretmenim. Babam gündelikçi. Çoğu zaman iş bulamıyor. Ama ben de çalışıyor, para kazanıyorum.

- Nerede çalışıyorsun?

- Simit satıyorum. Nurhan Öğretmen yine durup düşündü. İyiliğin bu kadarına ne demeliydi şimdi? Bunun gerçekleşmesi zordu. Onu, bundan vazgeçirmek için bir çare bulmalıydı. Bunu yaparken, sevimli öğrencisini de kırmamalıydı. Onunla biraz daha konuşursa, belki bir yolunu bulurdu.

Nurhan Öğretmen, Ali'ye döndü:

-Büyüyünce ne olmak istiyorsun, diye sordu.

-Çok zengin bir işadamı...

-Niçin?

-İnsanlara daha çok yardım etmek için...

- Güzel, dedi Nurhan Öğretmen. Bak şimdi Ali, Ahmet'in ailesinin durumu pekiyi değil, bu doğru. Ama sizinki de bundan pek farklı değil. İstersen acele etme. Çok zengin olduğun zaman insanlara yardım edersin. Olmaz mı?

- Olmaz, dedi Ali. Şimdi yapmalıyım.

- Neden olmaz?

- Üç sebepten dolayı olmaz.

Birincisi: Bu para zaten benim değil. İyilik ettiğim için Allah, beni insanlara sevimli gösteriyor. İnsanlar da bundan etkileniyor, daha çok simit alıyorlar. Bu sayede gün boyu çalışanlardan bile fazla simit satıyorum. Hele mahallede Hasan Amca var, her gün iki simit alıp güvercinlere veriyor.

İkincisi: “Ağaç yaş iken eğilir.” deniliyor. Şimdiden iyilik yapmayı öğrenmezsem büyüdüğümde hiç yapamam. Üçüncüsü ise daha önemli: Büyüdüğüm zaman çok zengin bir işadamı olmak istiyorum. Zamanında yatırım yapmayanlar büyük işadamı olamazlar. Nurhan Öğretmen, karsısında büyük biri varmış gibi dinliyordu:

-Bu sonuncusunu pekiyi anlayamadım, dedi.

-Açıklayayım öğretmenim, dedi Ali. Şimdi, çok zengin olmadığım için, ancak günde bir simit parası kadar yardım edebiliyorum. Bundan fazlasını veremem. Allah, Cennet'i gücü kadar iyilik edene veriyor. Şimdi gücüm bu olduğuna göre, Cennet'in fiyatı birkaç simit parası kadardır. Eğer zengin olmadan ölürsem birkaç simit parasıyla Cennet'e girebilirim. Bundan daha karlı bir yatırım olur mu? Nurhan Öğretmen'in gözleri dolmuştu. Başını “Evet” anlamında sallarken Ali'yi evine yolladı. Sınıfa geri dönerken okulun boşaldığını fark etti. Eşyalarını toplamak için masasına döndüğünde Ali'nin bıraktığı paraların masa üstünde kaldığını fark etti. Sandalyesine gayri ihtiyari oturdu ve paraları eline aldı. Hiçbir para ona bu kadar kıymetli gelmemişti. Sanki elinde dünyanın en kıymetli incilerini, yakutlarını, elmaslarını tutuyordu. Hatta bu paralar onlardan bile kıymetliydi. Bu paralar, bu bozuk SİMİT paraları, cenneti satın alabilecek paralardı. Sanki hiç bırakmak istemeyen bir duygu ile sınıksız kavradı bu bozuk simit paralarını. Oturduğu yerden kalkamadı Nurhan Öğretmen. İçinin dolduğunu, tarif edilemeyen duygulara boğulduğunu hissetti. Birden boşalan sağanak yağmurlar gibi ağlamaya başladı. Ağladı... Ağladı... Ağladı. Kendine geldiğinde aksam olmuştu. Yavaş adımlarla sınıftan çıkıp okuldan ayrılırken bekçi Sadık “Bozuk Simit paraları ile cenneti satın almak, Bozuk Simit paraları ile cenneti satın almak” diye Nurhan öğretmenin sayıkladığını duydu. Bekçinin hayretler içinde, “Ne dediniz hocam?” demesini bile duymayan Nurhan öğretmen, bekçinin şaşkın bakışları altında akşamın alaca karanlığına karıştırmıştı. [3]

Okuma Metni (En İyi Buğday)

Her yıl yapılan "en iyi buğday" yarışmasını yine aynı çiftçi kazanmıştı. Çiftçiye bu işin sırrı soruldu.

Çiftçi:

- Benim sırrımın cevabı, kendi buğday tohumlarını komşularıyla paylaşmakta yatıyor, dedi.

- Elinizdeki kaliteli tohumları rakiplerinize mi paylaşıyorsunuz?

Ama neden böyle bir şeye ihtiyaç duyuyorsunuz? diye sorulduğunda,

- Neden olmasın, dedi çiftçi.

- Bilmediğiniz bir şey var; rüzgâr olgunlaşmakta olan buğdaydan poleni alır ve tarladan tarlaya taşır. Bu nedenle, komşularımın kötü buğday yetiştirmesi demek, benim ürünümün kalitesinin de düşük olması demektir. Eğer en iyi buğdayı yetiştirmek istiyorsam, komşularımın da iyi buğdaylar yetiştirmesine yardımcı olmam gerekiyor. [4]

B.2.YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI

- Sınıf olarak ya da okul olarak yapılacak huzurevi ve çocuk esirgeme kurumu gezileri, öğrencilere yardımlaşma ve dayanışmanın önemini anlatma konusunda oldukça yardımcı olabilir.

- Dünyada ya da ülkemizde yaşanabilecek herhangi bir afet ya da felaket sonrasında başlatılabilecek yardım kampanyaları öğrencilerimize yardımlaşma ve dayanışmanın önemini anlatma konusunda faydalı olacaktır.

- İhtiyacı olanlara ulaştırmak üzere sınıfa veya her öğrenci kendi evine "iyilik kumbarası" koyarak para biriktirebilir.

B.3. YARIŞMA

- “Yardımlaşma ve dayanışmanın önemi” konulu öykü, şiir ve resim yarışması düzenlenebilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Dayanışma ve yardımlaşmanın toplum hayatımıza katkıları nelerdir?

B.5.MÜNAZARA

- Dayanışma ve yardımlaşma insanları daha çalışkan kılar.
- Dayanışma ve yardımlaşma insanları tembelleğe iter.

C. VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Her anne-baba çocuğunun paylaşmayı bilen, yardımsever bir insan olmasını ister. Peki, istemek yeterli mi? Hayır. Çocuklara bu güzel duyguları öğretebilmek ancak bu ruh halinin sizin hayat tarzınız olmasına bağlı. Bunun yanında belirli gün ve haftaları, bayramları fırsat bilmelisiniz.

Yardımlaşmanın; birlik ruhu ile çalışmak, topluma yönelik faaliyetler içinde olmak, bir toplum içerisinde yaşayan insanların aralarındaki

yakınlaştırıcı bağları ve karşılıklı işbirliği ile ilgili durumlarını gösteren bir oluşum şeklinde tanımlamaları vardır. İnsan sosyal bir varlıktır. İçinde yaşadığı toplumun bir üyesidir.

Toplumsal duyarlık ve toplum olma bilinci ile dünya ve çevresinde olan doğal afet, hastalık, ekonomik, zihinsel ve fiziksel özür gibi sebeplerden kaynaklanan sıkıntı ve yoksulluklara karşı duyarsız kalamamaktadır.

İnsanlar, toplumda yaşanan bu üzüntü verici durumların, birbirlerinin dertlerini ve sıkıntılarını paylaşarak ve yardımlaşarak azalabildiğine inanmaktalar. Bu amaca hizmet etmek için de birçok gönüllü insan tarafından çeşitli başlıklar altında sosyal yardımlaşma ve dayanışma dernekleri kurulmakta ve fiilen faaliyetlerini devam ettirmektedirler. Yardımlaşma toplumda kaynaşma, sevgi ve saygıyı artırmaktadır. Çocuklar yardımlaşma ve paylaşma duyguları ile doğmazlar. Doğuştan bir duyguyla sevdikleri, hoşlandıkları şeyleri bir başkası ile paylaşmak istemezler. Özellikle küçük çocuklar, yetişkinlere göre daha benmerkezci oldukları için, yardımlaşma duyguları gelişmemiştir.

Uzmanlara göre 2-6 yaş arası bu duygunun kazanımında önemli bir zaman dilimini oluşturuyor. 2 yaşına kadar "ben merkezici" olan çocuklar, 2-6 yaş arasındaki ilk çocukluk evresinde sosyal ilişkinin nasıl kurulduğunu, ev dışındaki insanlarla özellikle kendi yaşitları ile nasıl beraber olunacağını öğrenmeye başlar. 2 yaşına kadar yalnız oynamayı seven, oyuncaklarını paylaşmayan çocuk 3 yaşından itibaren akran grubuyla ile paylaşma, yardımlaşmaya dayalı oyunlara girmeye başlar.

Yardımlaşma bilinci için neler yapılmalı?

Yardımlaşma duygusunun çocukta oluşabilmesi için öncelikle aile fertleri birbirleri ile sağlıklı iletişim kurmalı.

2-6 yaşlarından itibaren çocuklara ellerindeki oyuncakları, yiyecekleri ve imkânları arkadaşları ile paylaşma duygusu aşılanmalı, böyle olunca arkadaşları tarafından daha çok sevileceği, oyunlarının daha güzel olacağı, başka bir çocuğu sevindirmenin insanı mutlu edeceği, onun anlayacağı bir dille anlatılmalı, bencil olursa arkadaşlarının kendisinden uzak duracağı öğretilmelidir.

Çocukta yardımlaşma ve paylaşma duygusunun oluşmaya başladığı dönem okul öncesi eğitim dönemidir. Anaokuluna giden çocukların velileri bu konuda çocuğun öğretmeniyle sıkı bir işbirliği içinde olmalıdır.

Evde anne ve babasının gün içerisinde karşılaştıkları zorluk ve sıkıntıları birlikte yardımlaşarak çözmeye çalıştığını gören çocuklar, yardımlaşmanın ve dayanışmanın değerini daha iyi anlayacaktır.

Bayramlar, belirli gün ve haftalar gibi kültürel önem taşıyan zaman dilimlerinde toplumsal kaynaşmaya katkı sağlayacak faaliyetlere, aileler çocukları ile birlikte katılmalı.

Aileler, çocuklarının çevresinde ve okulunda planlanan sosyal dayanışma ve yardımlaşmayı amaçlayan projelere katılımı desteklemeli. [6]

D. KAZANIMLAR

1. Sahip olduklarını gerektiğinde başkalarıyla paylaşır.
2. Yakın çevresi ve aile içinde, yardımlaşma ve dayanışmanın önemini kavrar.
3. Yardımlaşma ve dayanışma amaçlı derneklerin faaliyetlerine destek verir.
4. İhtiyacı olanlara yardım eder.
5. Ekip çalışmalarına katılmaktan mutlu olur.

E. KAYNAKÇA

[1] <http://www.tdkterim.gov.tr/bts/> Erişim:02.11.2011,

[2] <http://www.turkcebilgi.com/sozluk/yarim> Erişim:02.11.2011,

[3] <http://penguenn.blogcu.com/bir-simit-hikayesi/3400386> Erişim:10.09.2011,

[4]<http://www.duslersokagi.com/hikayeler/18100-bir-hikaye-bir-ders---en-iyi-bugday.html>,Erişim:15.09.2011,

[5] <http://www.dersimiz.com/siir/siir.asp?id=386> Erişim:02.11.2011,

[6] <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1120244> Erişim: 23.10.2011.

DUYARLILIK

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Duyarlılık: Duyarlı olma durumu, duyguluk, duyarlık, hassaslık. [1]

Toplumsal bir varlık olan insan çevresine karşı duyarlı olmak zorundadır. Toplumsal duyarlılık veya bilinç; içinde bulunduğumuz ve yaşantımızı sürdürdüğümüz dünya ile bu dünyada yaşadığımız olaylarla ilişki kurmayı ve en önemlisi bu konuda sorumluluk almayı gerektiren bir erdemdir.

A.1. Ayın Sorusu

Çevremize karşı duyarlı olduğumuzu gösteren davranışlarımız nelerdir?

A.2. Özlü Sözler

“Nehir kenarında abdest alsanız bile suyu israf etmeyin.”(Hz. Muhammed)

“Herkesin geçtiği yoldaki zararlı şeyleri ortadan kaldırman sadakadır.”(Hz. Muhammed)

“Sakın kesme, her dalından bir güzel kuş ses versin,

Sakın kesme, gölgesinde yorgun çiftçi dinlensin,

Sakın kesme, aziz vatan gündün güne şenlensin

Sakın kesme, bu sevimli yurda kol kanat gersin.”

M. Emin Yurdakul

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (Engelli Olimpiyatı)

Bir kaç yıl önce, Seattle Özel Olimpiyatları'nda, tümü fiziksel ve özürlü olan dokuz yarışmacı, 100 metre koşusu için başlama çizgisinde toplandılar. Yarışmacıların tümü yarışı bitirmek ve kazanmak için istekliydiler. Yarışa başlar başlamaz, içlerinden genç bir delikanlı tökezleyip yere düştü ve ağlamaya başladı. Diğer sekiz kişi oğlanın ağlamasını duydular, yavaşladılar ve geriye baktılar. Sonra hepsi yönlerini değiştirdiler ve geriye

döndüler, oğlanın yanına geldiler. İçlerinden Down Sendromlu bir kız eğilip oğlanı öptü ve:

-Bu onun daha iyi olmasını sağlar, dedi.

Sonra dokuzu birden kol kola girdiler ve bitiş çizgisine doğru hep birlikte yürüdüler. Stad-yumdaki herkes ayağa kalkıp, dakikalarca onları alkışladı.

(Hayatta önemli olan diğer insanları ve çevremizdekileri anlamak, yavaşlamak ve rotamızı değiştirmek anlamına gelse bile, diğerlerinin kazanması için yardım etmektir.) [2]

Okuma Metni (Fare Kapanı)

Boş evin minik faresi, duvardaki çatlaktan bakarken çiftçi ve eşinin mutfakta bir paketi açtıklarını gördü. Kendi kendine:

-"İçinde hangi yiyecek var acaba ?" diye düşündü.

Bir süre sonra gördüğü paketin bir fare kapanı olduğunu anladığında yıkılmıştı.

-"Evde bir fare kapanı var! Evde bir fare kapanı var!" diye bağırarak telaşla bahçeye fırladı. Minik fareyi telaş içinde gören tavuk, umursamaz ve bilgiç bir tavırla başını kaldırdı ve gıdıkladı:

-"Zavallı farecik... Bu senin sorunun benim değil. Bana bir zararı olamaz küçücük kapanın" dedi.

Tavuktan destek bulamayan farecik bu sefer telaşla koyunun yanına koştu ve "Evde bir fare kapanı var! Evde bir fare kapanı var!" diye adeta çırpındı. Koyun anlayışla karşıladı ama -"Çok üzgünüm fare kardeş ama dua etmekten başka yapacağım bir şey yok. Dualarımda olacağından emin ol" dedi. Minik fare çaresizlik içinde ineğe döndü ve

-"Evde bir fare kapanı var! Evde bir fare kapanı var!" dedi.

İnek;

-"Bak fare kardeş, senin için üzgünüm ama beni ilgilendirmiyor." dedi. Sonunda farecik, başı önde umutsuz şekilde eve döndü. Çiftçinin fare tuzağı ile bir gün tek başına karşılaşmak

zorunda olduğunu anladı. O gece evin içinde sanki ölüm sessizliği vardı.

Minik farecik aç ve susuzdu. Tam yorgunluktan gözleri kapanacaktı ki birden bir ses duyuldu. Gecenin sessizliğini bölen gürültü, fare kapanından geliyordu. Çiftçinin karısı, ne yakalandığını görmek için yatağından fırladı ve mutfaka koştu. Karanlıkta kapana, zehirli bir yılanın kuyruğunun kısıldığını fark edememişti. Kuyruğu kapana kısılan yılanın canı yanıyordu ve aniden çiftçinin karısını ısırды. Çiftçi, karısını apar topar doktora götür-

dü. Doktor, zehiri temizledi sardı. Çiftçi karısını eve getirdi, yatırdı. Karısının ateşi yükseldi ve bir türlü düşmüyordu. Kadıncağız ateş ve ter içinde kıvranıp duruyordu. Böyle durumlarda taze tavuk suyunun gerekli olduğunu herkes bilir, çiftçi de bıçağını alıp bahçeye koştu, karısı taze tavuk suyu çorbasını içti, biraz kendine geldi. Karısının hastalığını duyan komşular ziyarete geldiler. Onlara ikram etmek için çiftçi koyununu kesti. Çiftçinin karısı gittikçe kötüye gidiyordu. Yılan, belli ki çok zehirliydi. Birkaç gün sonra çiftçinin karısı iyileşemedi ve öldü. Cenazesine çok sayıda kişi gelince hepsine yeterli et sağlamak için çiftçi ineği mezbahaya yolladı. Fare tüm bu olanları büyük üzüntü ile duvardaki deliğinden izledi.

(Birisi, sizi ilgilendirmediyini düşündüğünüz bir tehlike ile karşı karşıya ise hepimizin aynı tehlikede olabileceğini hatırlayalım. Hepimiz hayat denilen bu yolculukta yer alıyoruz. Diğerimiz için bir gözümüzü açık tutmalı ve diğerlerini cesaretlendirmek için çaba harcamalıyız.) [3]

Okuma Metni (Böyle Bir Ağaç Yetiştirdin Mi?)

Çankaya Köşkü'nün bahçe mimarı Mevlüt Baysal anlatıyor: Bir gün Atatürk, yaveri ve ben bahçede dolaşıyorduk. Çok ihtiyar ve geniş bir ağacın Atatürk'ün geçeceği yolu kapadığını gördük. Ağacın bir yanı dik bir sırt, diğer yanı suyu çekilmiş bir havuzdu. Ata, havuz tarafındaki kısma yaslanarak karşı tarafa geçti. Derhal atıldım:

- Emrederseniz derhal keselim Paşam.

Bir an yüzüme baktı, sonra:

- Yahu, dedi, "Sen hayatında böyle bir ağaç yetiştirdin mi ki keseceksin." [4]

B.2. DUYARLILIK DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI

- Sınıfla birlikte çevre temizliği etkinliği yapılabilir.
- Çocukların doğayla iç içeyken şiir yazmaları, hayallerini resmetmeleri ya da değişik tasarımlar yapmaları sağlanabilir.
- Yerlere ambalaj, poşet, şişe vs. atılmaması, atarken görülen kişilerin uyarılması gerektiği vurgulanabilir.
- Elindeki ambalaj, poşet, şişe ve benzerlerini çöp kutularına atanlar örnek kişi olarak ödüllendirilebilir.

NE KADAR DUYARLIYIZ?

S.NO	SORULAR	HER ZAMAN	BAZEN	HİÇBİR ZAMAN
1	Yere düşen arkadaşımın yerden kalkmasına yardım ederim.			
2	Yere çöp atan birisini gördüğümde uyarırım.			
3	Dolmuşta, otobüste yaşlılara yer veririm.			
4	Yerde gördüğüm bir çöpü alıp çöp kutusuna atarım.			
5	Benden yardım istendiğinde, yardım ederim.			

Ölçek, öğrencilere uygulandıktan sonra, HİÇBİR ZAMAN'ların çok işaretlendiği maddeler sınıfta tartışmaya açılır.

B.3. YARIŞMA

- Duyarlılık konulu öykü, şiir ve resim yarışması düzenlenebilir.
- “Çevremize karşı duyarlılıklarımız” konulu kompozisyon yarışması düzenlenebilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Duyarlı davranış gösteren bireylerin çok olduğu toplumda yaşamak.

B.5. MÜNAZARA

- Duyarlılık değerinin kazandırılmasında okul önemlidir.
- Duyarlılık değerinin kazandırılmasında aile önemlidir.

C. VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Çevre Duyarlılığı

Doğayı aracısız keşfetme ihtiyacı tüm çocukların yaradılışında var olan bir özelliktir. Doğa, çeşitli materyali, değişken ve ilginç ortamlarda çocuklara sunmaktadır. Bu yönüyle doğa, çocukların gelişimini destekleyen bir sınıftır.

Okul öncesi çocukları, doğayı inceleyerek birçok beceri elde edebilir ve bu alanla ilgili deneyimlere sahip olabilirler. Mevsimsel farklılıklar da çocukların çevresel duyarlılıklarını artırmada ebeveynlere sınırsız kolaylıklar sağlamaktadır.

Çevre gezileri, çocuklara doğayla ilgili bilgileri sunmak için mükemmel bir olanaktır. Çocuklarla beraber çevre gezilerine çıkma çocukların doğayla iç içe olmalarını ve gözlem yapmalarını sağlamaktadır. Geziler sırasında ebeveynlerin görevi, çocuklara uygun çevrede uygun araçlar sağlamak ve çocukların doğa ile güvenli bir ilişki kurmasını sağlamaktır.

Çevre eğitimi ile ilgili kitaplar okumak, çocuklarda çevre bilincinin oluşmasında, çocukların çevrelerine karşı ilgili, duyarlı ve keşfetmeye istekli olmalarında etkilidir.

Çocukların, yetişkinleri pek çok konuda olduğu gibi çevreye karşı duyarlılık konusunda da model olarak ve yetişkinlerin davranışlarını gözlemleyerek çevreyi sevmeyi ve çevre ile ilgilenmeyi öğrendiklerini unutmamalıyız.

Çevresine, ailesine, olaylara karşı duyarlı bir nesil yetiştirirken çocukların nasihat dinlemekten ziyade model görmeye ihtiyaçları olduğunu unutmadan, çocuğunuzun kazanmasını hedeflediğiniz davranışları yaşamınızda sergilemelisiniz.

Ailelerin çocuklarda daha duyarlı, daha empatik davranışlar geliştirmelerini sağlamak için;

- Çocuklarınıza iyilik etme fırsatı verin.
- Çocuklarınızdan beklediğiniz sorumlu ve düşünceli davranış çitasını yükseltin.
- Çocuklarınızın bir toplum hizmetine katılmalarını sağlayın.
- Çocuklarınızla başkalarının yaşantılarına, sıkıntılarına dair konuşun. [5]

D. KAZANIMLAR

1. İhtiyaç sahibi insanlara yardım etmede duyarlıdır.
2. Çevresine karşı duyarlıdır.
3. Toplumsal olaylara karşı duyarlıdır.
4. Görevlerini yerine getirmede duyarlıdır.

E. KAYNAKÇA

- [1] Türk Dil Kurumu Sözlüğü <http://tdkterim.gov.tr/bts/>,
[2] http://www.egitimyuvasi.com/forum/hayat-hikayeleri/34134_seattle-ozel-ozurluler-olimpiyatlarida-verilen-ders,
[3] <http://www.sevgikazani.net/duyarli-kla-t29344.html>,
[4] <http://www.maxihayat.net/maxiforum/soru-cevap/107216-ataturk-ve-cevre-ataturkun-cevreye-olan-sevgisi-ile-ilgili-anilari-nelerdir.html>,
[5] <http://babaokullum.blogcu.com/sorumluluk-cocuga-nasil-ogretilir/4794200> (makalesinden özetlenmiştir.).

NEZAKET VE GÖRGÜ KURALLARI

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Nezaket: Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik, zarafet. [1]

Görgü Kuralları: Bir toplumda veya toplulukta, davranışları denetlemeye yönelik olan kuralların bütünü, davranış bilgisi, adab-ı muaşeret. [1]

A.1.Ayın Sorusu

Teşekkür etmenin önemi nedir?

A.2.Özlü Sözler

“Nezaket hiçten gelir, her şeyi satın alır.” (Victor Pouchet)

“Nezaket, para ile alınmaz, ama her şeyi satın alır.” (Lady Mary Montagu)

“Nezaket zaaf işareti değildir.” (J.F.Kennedy)

"Kardeşim. Sen düşünceden ibaretsin, geriye kalan et ve kemiksin. Gül düşünürsün, gülistan olursun. Diken düşünürsün, dikenlik olursun." (Mevlana)

“Dünyadaki her şey incelikten, ancak insan kabalıktan kırılır.”

“Kalın telden, ince ses çıkmaz.”

“Nezakete bütün kapılar açıktır.”

“Selam kelimadan önce gelir.” [2]

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1.DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (Bir Bardak Süt)

Howard yoksul bir ailenin çocuğuydu ve okul giderlerini karşılamak için kapı kapı dolaşarak eşyalar satıyordu. O gün hiçbir şey satamamıştı ve karnı da çok açtı. Bundan sonra çalacağı ilk kapıdan yiyecek bir şeyler istemeye karar verdi. Kapıyı açan sevimli genç bayanı görünce utandı.

Yiyecek bir şeyler yerine "Affedersiniz bir bardak su rica edebilir miyim?" diyebilirdi yalnızca. Genç bayan çocuğun aç olabileceğini düşünerek kocaman bir bardak süt getirdi ona. Çocuk sütü yavaş yavaş içine sindirerek içtikten sonra:

"Çok teşekkür ederim borcum ne kadar?" diye sordu genç bayana.

Genç Bayan "Borcunuz yok" diyerek yüzünde sıcak bir gülümsemeye devam etti; "Annem gösterdiğimiz şefkat ve nezaket karşılığı olarak asla bir bedel ödenmesini beklememizi öğretti bize" dedi. Çocuk "O halde çok teşekkürler, yürekten teşekkür ederim

size" dedi. Howard Kelly evin önünden ayrıldığı zaman kendisini yalnızca bedensel olarak değil ruhsal olarak da güçlü hissediyordu. Yıllar sonra genç bayan çok ender rastlanan bir hastalığa yakalanmıştı. Yöredeki doktorlar çaresiz kalınca hastalığı ile ilgili araştırmalar yapılması için onu büyük kente gönderdiler. Dr. Howard Kelly görüş alış verişi (konsültasyon) yapması için çağrıldığı hastanın hangi kasabadan geldiğini duyunca heyecanlandı. Artık genç olmasa da yıllar önce kendisine sevgiyle yaklaşan bayanı ilk gördüğü anda tanımıştı ve onun yaşamını kurtarmak için elinden geleni yaptı.

Uzun süren tedaviden sonra bayan sağlığına kavuştu. Dr. Kelly denetlemesi için önüne getirilen faturaya şöyle bir baktı ve üstüne bir şeyler yazarak zarfın içine koydu ve hasta bayanın odasına gönderdi. Kadın elleri titreyerek aldı zarfı eline. Açmaya korkuyordu... Hastane faturasını asla ödeyemeyeceğini ve geri kalan yaşamı boyunca bu faturayı ödemek için çalışacağını biliyordu. Sonunda zarfı açtı ve faturaya iliştirilmiş bir not dikkatini çekti. Kâğıtta şunlar yazılıydı:

"Hastane giderlerinin tamamı bir bardak süt karşılığı ödenmiştir." [3]

Okuma Metni (Bir Kirpi Hikâyesi)

Eski zamanlarda dondurucu bir kış ayında bütün hayvanlar soğuktan çok etkilenmiş, büyük kayıplar vermişler. Ama en çok kayıp veren kirpilermiş. Çünkü onların pek çok hayvan gibi kalın kürkleri yok, kendilerini sıcak tutması zor olan dikenleri var. Bu durumdan en az zararla kurtulmak için kirpiler meclisi toplanmış, çözüm aramaya başlamış.

Tartışa tartışa, nihayet gece olunca tüm kirpilerin bir araya toplanmasına, birbirlerine yakın durarak geceyi geçirmelerine karar verilmiş. Böylece kirpiler birbirlerinin vücut sıcaklığından yararlanacak, aralarındaki soğuk hava dolaşımını önleyerek donmaktan kurtulacaklarmış. İlk geceki deneyimlerinde bunun işe yaradığını görmüşler. Ama başka bir problem çıkmış ortaya. Üşüyen kirpiler birbirlerine fazla yaklaştıklarından yaralanmalar gerçekleşmiş. Daha sonraki gece yaralanma korkusundan birbirlerinden uzak durmuşlar ama bu sefer de donmalar meydana gelmiş.

Ne var ki, her gece kâh uzaklaşa kâh yakınlaşa, deneye yanıla birbirlerinin vücut sıcaklığından yararlanacak kadar yakın, ancak birbirlerini incitmeyecek kadar uzak durmayı öğrenmişler. [4]

Okuma Metni (Nezaket)

Bir zamanlar İstanbul Şehir Hatları vapurları Anadolu iskelesinden vaktinde hareket edemiyormuş; rivayete göre kaptana soruşturma açmışlar. Kaptanın savunması ise kısa ve öz olmuş; kaptan, "*Gecikme sebebi Çengelköy'ün zervavati, Beylerbeyi'nin teşrifatıdır.*" diye yazmış.

Bu savunma şu anlama geliyormuş: Çengelköy’de, başta salatalık olmak üzere çok miktarda sebze yetiştirildiği için bunların gemiye yüklenmesi zaman alıyormuş. Beylerbeyi’nde ise insanlar birbirlerine saygılı oldukları için geç kalıyorlarmış. Nasıl mı? Bakınız şöyle:

Günümüzde iri yarı olan, hızlı koşan gemiye, otobüse erken biniyor. O zamanki Beylerbeyi sakinlerinin tümü farklı davranırmış. Gemi iskeleye yanaşınca yaşlılar gemiye doğru yürümeye başlarırmış. Ancak yaşlılar yavaş yürüdükleri için orta yaşlılar, yaşlıları geçmeme çabasıyla, o günkü ifadesiyle adımlarını ayarlı atıp daha yavaş yürürlermiş. Gençlerse orta yaşlıları geçmemek için geriden daha da yavaş gelirmiş. Böylece bütün yolcular, en yaşlılar önde olmak üzere yavaş adımlarla yürüdükleri için gemi iskeleden gecikmeli kalkarmış. Ne günlermiş. [5]

B.2. NEZAKET VE GÖRGÜ KURALLARI DAVRANIŞLARININ KAZAN- DIRILMASI

Teşekkür Ederim

Teşekkür ederim, sihirli bir kelimedir. Çünkü söyleyene hiçbir zararı dokunmaz, sayılamayacak kadar çok faydası olur. İşte sihiri buradadır. Nerede, ne zaman, neye teşekkür edilir? Her yerde, her zaman, her şeye teşekkür edilir.

Nerede, ne için, ne sebeple olursa olsun, size teşekkür edildiğinde mutlaka cevap vermek gerekir. Susmak olmaz. Samimi bir iki kelime ile cevap vermek şarttır. Susmak teşekkürü kabul etmemek demektir. Teşekküre cevap vermek zor bir iş değildir; “Ben teşekkür ederim”, “Rica ederim”, “Bir şey değil” gibi birkaç kelime söylemekle nezaket ve kibarlığınızı göstermiş olursunuz.

Lütfen! Lütfen! Lütfen!

Lütfen, “LÜTFEN” siz hiçbir şey söylemeyiniz. Yaşadığınız müddetçe herhangi bir kimseden; maddi, manevi bir şey isterken, bir şey verirken, hatta emir verirken dahi söze mutlaka “Lütfen” ile başlayınız. “Lütfen verir misiniz?” “Lütfen alır mısınız?” “Lütfen yapar mısınız?”. Lütfensiz konuşmak hiç kimseye bir şey kazandırmaz. Bir “Lütfen” ise size çok şey kazandırabilir. Çünkü lütfen kelimesi, kibarlığın ve nezaketin temelidir. Temelsiz bina olmaz. Lütfensiz kibarlık ve nezaket de olmaz. Gönülleri bir adet “Lütfen” ile ferahlatabilirsiniz.

Ayağa Kalkınız!

Medeni insanlar yanlarına gelen ve yanlarından ayrılan herkese ayağa kalkarlar. (Tanışmalarda, selamlaşmalarda ve vedalaşmalarda da ayağa kalkılır.) Lokanta ve benzeri

yerlerde masanıza bir tanıdığınız gelirse ayağa kalkmak nezaket gereğidir. Yerinizden kalkmamak ise gelene hakarettir.

Selam Vermek

İnsanlar çok eski çağlardan beri selamlaşırlar. Selam vermek, sevgi, saygı ve nezaket ifade eden asil, kibar ve insancıl bir harekettir. Erkekler de, kadınlar da, başlarını hafifçe öne eğerek selam verirler. Tanıdığınız bir kimse ile nerede olursa olsun karşılaştığınız zaman, o kimseye mutlaka selam vermek lazımdır. Tanımadığınız kimselerle de herhangi bir nedenle konuşacak iseniz, bu şahsı da öncelikle selamlamak gerekir. Selam verirken yerine ve zamanına göre; günaydın, merhaba, iyi günler, iyi akşamlar vb. gibi ifadeleri de kullanmak gerekir.

Telefon Etmek

Telefon ettiğinizde ilk konuşma hakkı karşı tarafındır. Bu sebeptendir ki, karşı tarafın telefonu açıp kendisini tanıtmasını bekleyiniz ve konuşmaya bundan sonra başlayınız. Eğer karşı taraf bu kuralı bilmediği için telefonu açınca hemen kendini tanıtmıyor ve sizin konuşmanızı bekliyor ise, konuşmaya siz başlayabilirsiniz. Evinizde telefon çaldığı zaman, telefonu kulağınıza götürüp ilk yapacağınız iş; adınızı ve soyadınızı söyleyerek kendinizi tanıtmaktır. Diğer konuşmalar bundan sonra yapılır.

Konuşurken Dikkat Edilecek Hususlar

Konuşurken pek çok kimse, konuşmada görgü ve nezaket kurallarını unutmaktadır. Hâlbuki özellikle konuşurken bu kurallara uymak gerekir. Herhangi bir kimseye hitap etmede ilk kural, ifadelerin gayet nazik ve saygılı olmasıdır.

- Hiç kimseye duymasını istemediği bir şeyi söylemeyiniz.
- Hiç kimseye “Anladınız mı?” demeyiniz, “Anlatabildim mi?” deyiniz.
- Bu gün sizi çok iyi gördüm deyiniz.
- Çok susmayınız. Nerede, ne zaman ve nasıl konuşulacağını biliniz.
- “İyi dinleyici, iyi konuşmacıdır!”, sözünü hiç unutmayınız.
- Konuşanın sözünü kesmeyiniz.
- Bütün konuşmalarınızda “Sen” yerine “Siz” diye hitap ediniz. (Ancak çok yakın, samimi ve yaşıttığınız olan kimselere “sen” diye hitap edilebilir.)

İyi Bir Dinleyici Olmak

“Söz gümüş ise sükût altındır.” Atasözü, susmanın ve dinlemenin değerini ne güzel anlatmaktadır. Kibar ve nazik insanlar iyi bir dinleyici olmak zorundadırlar. Kibar ve nazik bir insan kimsenin

sözünü kesmez, bunun bir kabalık olduğunu bilir. İyi bir dinleyici olmak, sadece görgü ve nezaketin gereği değil, hayatta başarılı olmanın da şartıdır. Etrafınıza bakınız, sevilen, sayılan, takdir ve hayranlık duyulan insanların iyi bir dinleyici olduğunu göreceksiniz. İyi bir dinleyici olmak doğuştan getirilen bir özellik değildir. İstek ve irade ile kazanılan üstün bir özelliktir. Dinlerken, yalnız kulağınızla değil, beyin ve ruhla da dinlenmeli ve kendisini dinlediğiniz kimse bunu fark etmelidir.

Dış Görünüşünüz

Giysilerimiz bizim aynamızdır: Çevremize verdiğimiz önemi, değeri ve saygıyı gösterir. Aynı zamanda empati kurmamıza yardımcı olurlar. Bu konuya başarılı ve ünlü bir işadammın nezaketini örnek verebiliriz. Bir toplantıdan önce misafirinın bagajlarının hava alanında kaybolduğunu ve onun bu nedenle toplantıya takım elbiseyle gelemeyeceğini öğrenen işadamı, meslektaşının kendisini kötü hissetmemesi için evine gider ve üstünü değiştirip sıradan giysilerini giyer. Bürosuna döner ve misafirini böyle karşılar. [6]

SIHİRLİ SÖZCÜKLER

Benim Büyülerim

Ben küçük bir büyücüyüm. Davranışlarımla herkesi ama herkesi büyülüyorum. Nasıl mı? Bak sana öğretebilirim. Büyülerimden bazıları: Sihirli sözcükleri evde, okulda, sokakta, her yerde kullanırım. Büyüklerimin sözünü dinlerim. Biri konuşurken sözünü kesmem. Sırayla yapılan işlerde sıramı beklerim. Otobüste yaşlılara, küçük çocuğu olan veya hamile bayanlara, hasta ve engellilere yer veririm. Çevremi her zaman temiz tutarım. Yerlere tükürmem. Çiçek ve bitkilere zarar vermem. Her zaman doğruyu söylerim.

Başka büyülerim var. Onları da sen bul. [7]

B.3. YARIŞMA

- Nezaket ve görgü kuralları konulu şiir ve resim yarışması düzenlenebilir.
- “Nezaket ve görgü kurallarına uymanın başarımıza kattıkları” konulu hikâye yarışması düzenlenebilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Nezaket kurallarına uygun davranan bireylerle uygun davranmayan bireyler arasındaki davranış farklılıkları.

B.5. MÜNAZARA

- Nezaket ve görgü kurallarından yoksun bir toplumda yaşamak bizleri mutsuz eder.
- Nezaket ve görgü kurallarından yoksun bir toplumda yaşamak mutluluğumuzu etkilemez.

C.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Çocuğa hangi nezaket kuralları nasıl öğretilmeli?

Biz ebeveynler ayna gibiyiz. Çocuklarımız bizde gördükleriyle şekillenir. O çocuk anlamaz diyerek yanında yaptığımız davranışlar bize olumsuz kişilikler olarak döner. Bebekler bile çok iyi gözlemciymiş. Aman dikkat. Çocuklar bizi gözetliyor.

Toplum hayatında insan ilişkileri önemli bir yer tutar. Nezaketi, inceliği bir alışkanlık haline getiren; önce kendisine, sonra da karşısındakine saygılı olmasını bilen insanların, ihtiyaçlarını daha kolay temin edecekleri ve daha çok mutlu olacakları açıktır.

Çocuğunuzun kendi cümleleriyle kendini tanıtmalarını sağlayın. Tanışmanın nasıl olacağı, nasıl selam verileceği, niçin teşekkür edilmesi gerektiği, neden özür dileneceği, sofrada adabının nasıl olacağı, misafir karşılama ve uğurlamanın nasıl olacağı, kapı çalma şeklinin nasıl olacağı gibi konuları aile içerisinde provalarla ebeveynler çocuğa zorlamadan öğretmelidirler.

Çocuğunuza beklentilerinizi ifade ederken neleri yapmamalarını değil, neleri yapmalarını istediğinizi söyleyin ve iyi davranışlarını övün. Örnek olarak; “Ellerinle yemek yeme” yerine, “Lütfen çatalı kullanır mısın? Çatalını ne kadar kibar tutuyorsun. Yemeğini

kendi önünden yemen ne kadar güzel.” gibi ifadeler çocuğunuzu nazik davranışlar için yüreklendirir. Görgü ve nezaket kurallarının kazanılması için çocukların desteklenmeye ve pratik yapmaya ihtiyacı vardır.

Çocuklara Görgü Kurallarını Öğretelim

- Çocukların görgü kurallarını kendiliğinden öğrenmelerini beklemeyin.
- Kendiniz kaba davranarak kabalığı teşvik etmeyin.
- Her seferinde bir veya iki görgü kuralına odaklanın. Bu davranışlar otomatikleşene kadar tekrar tekrar hatırlatın ve sonra yenilerini öğretin.
- Görgü kuralları uzun bir zaman zarfında, kademeli olarak öğrenilir. Çocuğunuz sürekli kibar davranmayı unutuyor diye vazgeçmeyin.
- Çok fazla görgü kuralı belirlemeyin. Çocuklar bir anda çok fazla kuralı hatırlayamazlar.
- Çocuğunuza görgü kurallarını öğretmek için karşınıza çıkan fırsatları değerlendirin.
- Görgü kurallarından bahsetmek için akşam yemeği gibi belirli durumları örneklen-direrek kullanın.
- Örnek oluşturacak davranışlar sergilerseniz, verdiğiniz talimatlardan çok daha etkili olacaktır. Telefonu nasıl yanıtladığınıza, masadaki davranışlarınıza, yaşlılara nasıl davrandığınıza ve sizi hayal kırıklığına uğratanlarla nasıl konuştuğunuza dikkat edin.
- Çocuğunuz bir hata ya da görgüsüzlük yaptığında ne görmezden gelin ne de aşırı tepki verin. Nasıl davranması gerektiğini kibarca hatırlatın.
- Çocuğunuzun kaba davranışları kabalıkla engelleyemezsiniz. Çocuğunuz görgü kurallarını unuttuğunda, onu başkalarının önünde azarlamayın. Özel konuşabileceğiniz bir anı bekleyin ve sonra ona sorunun ne olduğunu açıklayıp gelecekte nasıl bir davranış sergilemesini beklediğinizi anlatın.
- Eğer çocuğunuza genel nezaket kurallarını öğretemezseniz, diğer çocuklar öğretecektir. Eğer çocuk oyun arkadaşına vurursa, karşılığında o da kendisine vuracaktır. Bir oyuncu arkadaşının elinden çekip alırsa, arkadaşı da onun elinden çekip alacaktır. [8]

D. KAZANIMLAR

1. Konuşmalarına lütfen diye başlar.
2. Gerektiğinde teşekkür eder.
3. Yaptığı yanlışlarda özür diler.
4. Gerektiğinde selam verir.
5. Nezaket kurallarına uyan birey ve toplumların mutlu olacağını bilir.

E. KAYNAKÇA

- [1]<http://tdkterim.gov.tr/bts/> Erişim:02.11.2011,
[2]Özlu Sözlür, Tahsin Ay, Papatya Yayınları, Mayıs 2004, İstanbul,
[3][http://www.diyadinnet.com/Hikaye Bul-16&Bul=bir-bardak-s%C3%BCt](http://www.diyadinnet.com/Hikaye_Bul-16&Bul=bir-bardak-s%C3%BCt), Erişim: 20.09.2011,
[4] <http://banuca.blogspot.com/2006/10/bir-kirpi-hikayesi.html>, Erişim:02.11.2011,
[5]Yaşama Yerleşmek(Küçük Şeyler 3), Üstün DÖKMEN, Remzi Kitabevi, Birinci Basım, Ocak 2008,
[6]<http://www.kadınlaricin.net>, Erişim: 26.09.2011,
[7]<http://hatipogluh.blogcu.com/3-siniflar-hayat-bilgisi-dusuncene-saygim-var/4968583>, Erişim: 31.10.2011,
[8] <http://www.nenehatun.k12.tr/konu.asp?mid>, Erişim: 22.09.2011.

TUTUMLULUK

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Tutumluluk: Aşırı harcamalardan kaçınarak tasarruflu hareket etme, diğer bir deyişle savurgan olmama. [1] Sahip olduğu imkânları iyi değerlendirmek ve tasarruflu olup geleceği düşündürmektir.

A.1. Ayın Sorusu

Tutumlu olmak cimrilik midir?

A.2. Özlü Sözler

“Tutumluluk, az şeyi çoğaltır; israf, çok şeyi azaltır.” (Hz. Ali)

"Yiyiniz, içiniz, israf etmeyiniz, zira israf haramdır." (Araf Suresi/31)

"Yazın başı pişenin kışın aşı pişer!"

“Güvenme varlığa, düşersin darlığa.”

“Azla yetinmeyen çoğu bulamaz.”

“Ne kadar zengin olsan yiyebileceğin kadar yersin. Denize testiği daldırırsan alabileceği kadar alır, gerisi kalır. (Mevlâna) [2]

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (Tutumlu Çocuk)

Çocuklar, bugün Tuğba ne yaptı biliyor musunuz? Okulun tuvaletindeki musluklardan biri açık kalmış. Su şarıl şarıl akıyormuş. Tuğba hemen musluğu kapatmış. Bunu gören öğretmeni ona:

-Aferin Tuğba. Bu davranışın çok hoşuma gitti. Tutumlu olmak çok doğru bir davranış, demiş. Tuğba, eve gidince olanı biteni annesine ve babasına anlatmış. Bu, onların da

çok hoşuna gitmiş. Tuğba annesine ve babasına tutumlu olmak için başka neler yapabileceğini sormuş.

Annesi:

-Gereksiz yere yanan lambaları söndürebilirsin, demiş.

Babası:

-Daha çok para biriktirebilirsin, demiş.

Çünkü Tuğba'nın bir kumbarası varmış. Tutumlu olmak için bunlar da yetmezmiş. Oyuncaklarına zarar vermeden oynamalıymış. Eşyalarını güzel kullanmalıymış. Tabaktaki yemeğini bitirmeliymiş... Bunları yaparsa “tutumlu bir çocuk” olacakmış.

Tuğba, bunları yapmak çok kolay diye düşünmüş. O günden sonra açık gördüğü muslukları, açık unutulmuş lambaları kapatmış. Kumbarasına daha çok para atmış. Oyuncaklarını, eşyalarını iyi kullanmış. Tuğba'yı gören herkes, “Aferin! Böyle tutumlu çocuk görmedik.” demişler. [3]

B.2. TUTUMLULUK DAVRANIŞININ KAZANDIRILMASI

Tutumluluk hiçbir zaman cimrilik demek değildir. Tutumlu insan eşyasını, malını düzenli ve temiz kullanır. Zamanını boşuna harcamaz. Kendisine ve çevresine yararlı işlerle geçirir gününü. Böylece kötü alışkanlıklardan da kurtulur. Mutlu ve güvenli olur. Yalnızca kendimize ait olanı değil, elektriği, suyu, yiyecekleri, okulda kullanılan eşyaları, bize ait olmayan eşyaları kendimizinmiş gibi özenle korumalıyız. Topluma ve arkadaşlarımıza ait olan eşyalara zarar vermemeliyiz. Tutum ve yatırım, ülkeler için de önemli bir konudur. Çünkü devletler de gelirleriyle giderlerini dengelemek zorundadır. Bir devlet eğer gelir ve giderlerini iyi ayarlarsa; gelir kaynaklarını iyi yatırımlarda kullanırsa kalkınır, zenginleşir ve hiçbir devlete bağımlı kalmaz. [4]

Suyun Yaşı Etkinliği

Öğretmen sınıfa elinde bir şişe su ile gelir. Suyun yaşını sorar. Sınıftan gelen cevapları aldıktan sonra; kalabalık bir otobüste ayakta duran yaşlılara karşı davranışlarını sorar. Yaşlılara saygılı davrandıklarını söyleyen öğrencilere, neden bu şekilde davranıldığını açıklamalarını ister. Tekrar su konusuna dönerek; öyleyse dünyamızla yaklaşık aynı yaşta olan ve beş milyar yıllık suya nasıl saygı göstermemiz gerektiği konusunda öğrencilerle konuşur.

NE KADAR TUTUMLUYUZ?

S.NO	SORULAR	HER ZAMAN	BAZEN	HİÇ
1	Kullanmadığım lambaları kapatırım.			
2	Elimi yıkarken suyu boşa akıtmam.			
3	Dişimi fırçalarken bardak kullanırım.			
4	Küçülen giysilerimi ihtiyacı olanlarla paylaşıyorum.			
5	Bitmeyen defterlerimi gelecek sene de kullanırım.			
6	Harçlığımı planlı harcar, bir kısmımı biriktiririm.			
7	Tabağıma yiyeceğim kadar yemek alırım.			
8	Zamanımı etkili ve verimli kullanmaya çalışırım.			
9	Kullanmadığım pil ve kâğıtları geri dönüşüm kutusuna atarım.			

Ölçek, öğrencilere uygulandıktan sonra “**HİÇ**”lerin çok işaretlendiği maddeler sınıfta tartışmaya açılır.

B.3. YARIŞMA

- Tutumlu olma konulu şiir ve resim yarışması düzenlenebilir.
- “Kaynaklarımızı idareli kullanmak milli gelire katkı sağlar mı?” konulu makale yarışması düzenlenebilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Boşa harcanmış zaman ve israf edilmiş su arasında nasıl bir ortak nokta olabilir?

B.5. MÜNAZARA

- Su tükenebilir bir kaynaktır.
- Su tükenmeyen bir kaynaktır.

B.6.VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Tutum ve yatırım alışkanlığı küçük yaşlarda kazanılır. Ders araçlarını, giysilerini, harçlığını tutumlu kullanan çocuk bu güzel alışkanlığı büyüyünce de devam ettirir. Küçükken boşa akan su musluğunu, gereksiz yanan lambayı kapatan çocuk bu güzel alışkanlığı büyüyünce de devam ettirir. Okul çağlarında zamanı iyi değerlendirme alışkanlığı kazanan insan bu huyundan vazgeçmez. O nedenle çocukları küçük yaşlarda tutumlu olmaya özendirmeliyiz.

Tutumlu Çocuklar;

- Kendi parasını önceliklerini belirleyerek uygun biçimde harcar.
- Kişisel bakımını yaparken kaynakları tutumlu kullanır.
- Kişisel eşyalarını ve başkalarının eşyalarını özenli kullanır.
- Kaynakları bilinçli olarak tüketmenin aile bütçesine katkısını bilir.
- Aile bütçesi hazırlama çalışmalarına katılarak paranın sınırlı bir kaynak olduğunu keşfeder.
- Bilinçli tüketici olmanın ayırt edici özelliklerini bilir. [5]

B. KAZANIMLAR

1. Tükenebilen kaynakları tutumlu kullanır.
2. Zamanını etkili ve verimli kullanır.
3. Okul ve sınıf eşyalarını özenli kullanır.
4. Harçlığını(aylık/haftalık) ihtiyaçlarına yettirir ve bir miktarını biriktirir.

D. KAYNAKÇA

[1] <http://tdkterim.gov.tr/bts/>,

[2] <http://www.forumalev.net/seviyeli-ciddi-konular/335082-tutumluluk-ile-ilgili-guzel-sozler.html>,

[3] <http://hatipogluh.blogcu.com/2-sinif-turkce-tutumlu-cocuk-oyku-proje-calismasi/3297378>,

[4] [http://www.ilkokuma.com/belirli_gun/15-turk_mallari_haftasi.htm\(sadelestirilmistir\)](http://www.ilkokuma.com/belirli_gun/15-turk_mallari_haftasi.htm(sadelestirilmistir)),

[5] http://www.rtukcocuk.org.tr/belirliGunler_detay.php?id=14.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

..... İlkokulu / OrtaokuluAyı
Değeri

ETKİNLİKLER	UYGULANDI	UYGULANAMADI	AÇIKLAMA
Panolarına Asılacak Dokümanlar (Değerin adı ve anlamı, görseller)			
Ayın Sorusu			
Özlü Sözler			
Sınıf İçi Etkinlikler			
Davranışların Kazandırılması			
Yarışma			
Beyin Fırtınası			
Münazara			
Velilerle Paylaşılacak Bilgiler			

Değer eğitimi uygulamasının geliştirilebilmesi için önerileriniz:

